

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Уманський національний університет садівництва
Полтавський державний аграрний університет
ЗВО «Подільський державний університет»
Центральноукраїнський національний технічний університет
Публічне акціонерне товариство «Райффайзен банк Аваль»
Херсонська обласна організація «Спілка економістів України»
Головне управління Пенсійного фонду України в Херсонській області Федерація
аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України
Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Збірник тез

II Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

29 листопада 2022 року

УДК 33(477)

Стратегія фінансово-економічного розвитку підприємницьких структур в умовах глобалізації: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Херсон. 29 листопада 2022 р. Херсон: ХДАЕУ, 2022. 135 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Стратегія фінансово-економічного розвитку підприємницьких структур в умовах глобалізації» висвітлюють широкий спектр теоретичних і практичних питань стратегії фінансово-економічного розвитку підприємницьких структур в умовах глобалізації. Тематика конференції охоплює питання дослідження сучасного стану економічних відносин та фінансової діяльності суб'єктів господарювання, управлінські та адміністративні аспекти розвитку підприємництва в Україні.

Призначено для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, слухачів інститутів підвищення кваліфікації, спеціалістів з економіки та освіти.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-методичною комісією економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету (протокол № 1 від 22 грудня 2022р.)

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Думки, положення і висновки, висловлені авторами, не обов'язково відображають позицію редакційної колегії.

© Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2022

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Організаційний комітет:

КИРИЛОВ Юрій – д.е.н., професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

ГРАНОВСЬКА Вікторія - д.е.н., професор, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

КРИКУНОВА Вікторія - к.е.н., доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

ТАНКЛЕВСЬКА Наталія - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

МІСЮК Микола - д.е.н., професор, заслужений економіст України, декан економічного університету ЗВО «Подільський державний університет»

ПРОКОПЧУК Олена - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва;

БАРАБАШ Леся - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва;

БОЙКО Людмила – к.с.-г.н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

ЗАЙЧЕНКО Володимир – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва Центральноукраїнського національного технічного університету;

КАРНАУШЕНКО Алла – к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

КОЛОМОЄЦЬ Олександр – к.ю.н., доцент, провідний фахівець з організації наукової роботи відділу забезпечення діяльності Кіровоградського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України;

КОНОНЕНКО Леся - к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

ПОВОД Тетяна - к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

САВЧЕНКО Віра - к.е.н., професор, професор кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету;

СИСОЛІНА Наталія – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Центральноукраїнського національного технічного університету.

ЗМІСТ

Baranov V. FEATURES OF TRAINING UNDER THE MBA PROGRAMS "AVIATION MANAGEMENT"	7
Tanklevska M. THE MAIN ALTERNATIVE SOURCES OF FINANCING YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE	10
Tanklevska N.S., Khudolii L.M., Barabash L.V. MAIN ASPECTS OF THE POST-WAR "ECONOMIC MIRACLE" IN FOREIGN COUNTRIES	13
Барабаш Л.В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ РЕСУРСНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	16
Бойко Л.М. ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ	19
Бойко Л.О., Черніченко О.О. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	22
Бондаренко Н.В., Бадзьор Р.С. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	25
Бондаренко Н.В., Мігур І.О. ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	28
Брожина А.С., Дегтярьова Д.С., Бригіна С.І. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	31
Вайда Т.С. ЗНИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ : ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ЯК СКЛАДОВА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРА (НА ПРИКЛАДІ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ, 2022 РІК)	34
Горбачова А.В. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ	37
Гуляєва Л.П., Дурановські В. ГАЛУЗЕВІ РАДИ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПОЛЬЩІ: ЯК ПІДПРИЄМЦІ ТА БІЗНЕС МОЖУТЬ ВПЛИВАТИ НА СИСТЕМУ ОСВІТИ?	40
Жолонко Т.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ІТ-СФЕРИ	43
Жуковська В. М., Завідна Л.Д. ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГІБРИДНОГО ФОРМАТУ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	46

II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Журило І.В., Гончарук О.В. ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ І РЕМОНТНИХ ПІДПРИЄМСТВ	49
Журило І.В., Хіміч Ю.А. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОМОНТАЖНИХ ПОСЛУГ	53
Зайченко В.В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРОБІЗНЕСІ	58
Зубік Д.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	61
Кирпач О.Ю. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	64
Коба К.В. КУКУРУДЗА: ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ	67
Кононенко Л.В. КОНСАЛТИНГОВІ ПОСЛУГИ З ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	70
Кононенко Л.В., Островська Н. О. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	73
Котиш П.А., Козинський Р.А. АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	76
Микитас А.С. ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	79
Орлик М.В. КАРТОГРАФІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОНЕТНОЇ СПРАВИ ТА ІСТОРІЇ ГРОШОВОГО ОБІГУ В ДОБУ СКІФІВ	82
Пантелеймоненко А.О., Голокоз М. С., Каліберда О. С. ПРО СІМЕЙНІ ТА КООПЕРАТИВНІ МОЛОЧНІ ФЕРМИ В УКРАЇНІ	84
Пилипенко К.А., Дегтярьова Д., Качанова А. ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ЕТАПИ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ	87
Пилипенко К.А., Рунчева Н.В., Бритвенко А.С. ІЄРАРХІЧНА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	91
Пономаренко О.В. ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА СТРАХОВИЙ ПРОДУКТ	94

II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Поплавська Н.С. СТРАТЕГІЯ БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	97
Прокопчук О.Т. СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	100
Савченко В.М., Кацаба В.Б. ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ	103
Сисоліна Н.П., Боздоган'ян М.В. ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	105
Станкова А. С. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	107
Харченко І.В. ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	111
Чумаченко О.С., Проценко Н.О., РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ КРИЗИ	114
Шумаков В.О. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ У ВОЄННИЙ ЧАС	118
Щербань С.А. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	120
Щербина Р.І. СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	123
Юрченко А. Ю. ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	125
Юрченко А. Ю., Бойко Л. О. РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	128
Яковенко Р.В. ПУТІНІЗМ ЯК СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ РФ ТА ПЕРЕДУМОВА ЇЇ КРАХУ	131

FEATURES OF TRAINING UNDER THE MBA PROGRAMS "AVIATION MANAGEMENT"

As you know, the history of MBA has more than 100 years of its existence. And as long-term experience shows, these programs do not lose their relevance over time. A feature of the last two decades of this type of training is the emergence of an increasing number of specializations in various fields and industries. The high demands of the modern economy indicate that it is not enough to train a manager of a broad profile, now highly specialized managers who thoroughly know their professional field are more in demand.

One of such MBA specializations is the "aviation MBA" or specialization in the field of aviation management. Training under this program is the improvement of the qualifications of managers and top managers of airlines, airports, airlines, etc.

MBA in Aviation Management is a course of study that provides a comprehensive training in disciplines related to aviation, management and business, it gives the opportunity to ensure your career growth in the field of air transport, commercial transport, planning and management of airport activities, implementation products of aerospace companies and insurance [1].

You can get an MBA in Aviation Management at various prestigious universities around the world.

Great Britain provides such training at universities named after Brunel University and Coventry University.

University named after Brunel received its status in 1960. The appearance of the MBA in Aviation Management as a specialized course at this institution was fully justified. Initially, this program had a large number of engineering disciplines in its curriculum, including aerospace engineering [2].

Now the School of Business is the largest faculty of the University named after Brunel 2250 students study here. Accredited by the British Association of Business Schools (AMBA),

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

---

it has an excellent reputation and, according to the Financial Times, is among the top 20 business schools in Great Britain. Students of MBA programs not only study hard, but also expand their knowledge and corporate connections by participating in various professional events, business games, meetings with top managers, interacting with staff and adopting the experience of specialized companies. So, for example, the University named after Brunel signed a cooperation agreement, according to which students undergo internships at Heathrow Airport.

As well as the University named after Brunel, Coventry University was originally a technical university. Its business school is one of the largest in Europe. About 6,000 students study here. She is also an active member of the Association of UK Business Schools (ABS). Most recently, in 2010, the university opened an additional campus in London, where the MBA in Aviation Management is taught [3].

But, unlike Brunel, Coventry University's MBA in Aviation Management, which was developed jointly with Dubai's Emirates Aviation College, is a part-time program and lasts 18 months.

The training course is based on a series of lectures combined with seminars and practical classes. New students need to attend an introductory course that familiarizes them with the structure and operation of the entire MBA program and educational resources. Training takes place on the basis of modules supported by individual coordinators.

The MSc in AirTransport-Management, taught at the Coventry campus, lasts one year and costs significantly less.

In France, the MBA in Aviation Management is taught in Toulouse, a city in the vicinity of which Airbus (or Airbus in the French manner), the flagships of European and world aviation, are manufactured. The Toulouse Business School was founded in 1903. It is one of the most prestigious Higher Commercial Schools in France. With the triple crown of accreditation (AACSB, EQUIS and AMBA), it belongs to the elite 1% of business schools.

In Germany, the MBA program "Aviation Management" (Aviation Management) is presented at such universities as the Technical University of Applied Sciences (Wildan) and

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

the University of Applied Sciences Frankfurt am Main (Fachhochschule Frankfurt am Main – University of Applied Science, FH FFM) [4].

In 2007, the English-speaking part-time MBA program "Aviation Management" was opened in Vildan. The training of managerial personnel under this program lasts two years. Twice a semester for two weeks, students come to Vildan for seminars and lectures, where they study in small groups (10-20 people each). At other times, correspondence students independently study educational materials, completing their studies by writing a master's thesis.

In 2011, the English-language master's degree in business administration "Aviation Management" was opened at the University of Frankfurt am Main. Peculiarities of international airline management, logistics, economics, strategic marketing, corporate management, work with mass media, innovation management, crisis management, labor law, personnel management, methods of research work are the basic disciplines of the course. The "Aviation Management" program was developed on the order of German airlines, in particular, Frankfurt and Munich airports.

The USA is traditionally the world leader in MBA education, and it is logical that Embry-Riddle Aviation University occupies a leading position in the field of aviation and aerospace education. MBA-AM students at the College of Daytona Beach study the operational and commercial needs of aviation/aerospace firms, collaborating with industry and government leaders, many of whom are former graduates of this university. The Master of Science in Aviation Finance (MSAF) program opened in 2013 after receiving approval from the Embry-Riddle Aeronautical University Board of Trustees. The MSAF degree focuses on the specific needs of the aviation and aerospace industry: capital formation, financial planning, financing critical infrastructure needs, aircraft acquisition and air fleet renewal.

Bibliography:

1. Clark, Burton R. *Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation*. IAU PRESS. ISSUES IN HIGHER EDUCATION / Wagon Lane, Bingley BD16 1WA. U.K.: Emerald Group Publishing Limited. Howard House, 2008. 164 p.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

---

2. Danos P. Changing with the times. Business education must transform in response to global business needs. Business India, 2010. 128p.
3. Shattock, Michael. The Entrepreneurial University Model: Factors Which Inhibit Its Realization. In: Creating and Sustaining Entrepreneurial, Innovative Universities. (Lectures given at the University of Strathclyde by Burton Clark and Michael Shattock, September 2002). Glasgow: University of Strathclyde, 2003. pp. 10-21.
4. Slaughter, S., Rhoades, G. Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education. USA: The Johns Hopkins Univ. Press, 2009. 384 p.

Tanklevska Magdalyna - student of Kherson gymnasium № 6
Scientific adviser - Associate Professor *Karnaushenko A.S.*
Kherson State Agrarian and Economic University

THE MAIN ALTERNATIVE SOURCES OF FINANCING YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Youth entrepreneurship is becoming increasingly important in the country's economy, as the creation of new business entities increases the country's GDP, increases budget revenues, reduces youth unemployment and creates new jobs for the population. Entrepreneurship organized by young people stands out among other business structures because of its creativity, innovation, and the production of a new unique product that appeals to customers and clients. However, when starting their own business, future young entrepreneurs face many obstacles, one of which is the lack of or limited financial resources. In the absence or limited personal financial resources, the search for modern financing instruments is of particular importance, which will significantly affect the level and development of youth entrepreneurship in Ukraine. Today, it is difficult for young entrepreneurs to rely solely on traditional financing instruments (own funds, bank loans), so their involvement of modern sources of financial resources (crowdfunding, venture capital funds, business angels) in entrepreneurial activities is an opportunity that will help them realize their business idea and turn their dream into reality.

Today, the main modern financing instruments include the following sources: crowdfunding; venture capital funds; business angels. Most scholars consider their essence as:

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

"crowdfunding is a collaboration of people who voluntarily pool their money or other resources together, usually via the Internet, to support the efforts of other people or organizations"; "venture capital funds are investment funds focused on working with innovative enterprises and projects (so-called "startups")" "business angels are informal private investors who invest their own funds in unusual and promising projects and who, when choosing a project, base their decision on the creativity, independence, and determination of the people who champion it." [1].

Youth entrepreneurs can freely use crowdfunding platforms, especially young people who have a high level of digital skills, are ready for new things, and are active. According to Statista Research Department, in 2021, the global crowdfunding market was estimated at USD 13.64 billion. It is projected to reach more than USD 28 billion in 2028. It is projected to reach USD 28 billion with a compound annual growth rate (CAGR) of 11.2% per year. Having studied the ratings of crowdfunding platforms, the following platforms can be noted: Kickstarter, Fundable and CrowdFunder. It is advisable to consider in detail the crowdfunding platforms aimed at financing entrepreneurship in Ukraine:

1. KUB is a Ukrainian crowdinvesting platform based on PrivatBank that supports the launch of small and medium-sized businesses and entrepreneurs looking for ways to expand their business. KUB offers not only to raise money for business, not only through crowdfunding, but also to attract loan programs and find compensation for these business loans from government agencies. Active projects or ideas that need theoretical or practical assistance can get it in the Business Incubator section [2; 3];

2. Na-Starte works like a pre-sale store: by providing financial support to the project author, the sponsor makes a pre-order for a product or service, not just investing money. It supports startups, commercial and social projects, and the development of business ideas. The platform also has its own free crowdfunding school. It contains universal practical advice and examples from the personal experience of the entire Na-Starte team. The platform team works on each element of the project presentation together with the author of the idea, helps to understand business processes, advertising components, principles of visual design, etc. [3; 4];

3. Mo.Cash is the first online service in Ukraine that helps entrepreneurs and private lenders/borrowers/investors meet. It supports small businesses from various economic sectors looking for loan/credit/investment capital [2].

There are venture capital funds in Ukraine that can be approached with your own business idea and receive financial assistance for its implementation. For example, TA Ventures, U. Venture, Fison, Genesis Investments, etc. Venture funds invest in different startups based on different criteria. You can choose the fund that best suits your startup. Having studied the dynamics of venture capital financing of startups, it was found that from 2011 to 2016, venture capital funds were not actively financing startups. However, from 2016 to 2019, i.e. in 3 years, funding increased from \$88 million to \$510 million, by \$422 million [5].

Business angels are another effective modern tool for financing youth entrepreneurship, which is used by a small number of entrepreneurs due to the fact that it is very difficult to find an investor who is interested in a business idea and will invest their own funds in the project. According to international statistics, "a third of all angels lose their capital, 20% have a return in the range of 10-15% per annum, 25% earn a profit of more than 20%, and the rest work "at zero", that is, they simply return their investments" [6]. These indicators do not mean that business angels are engaged in charity, but that such investors are able to see promising projects that will bring not only significant amounts of dividends but also global fame among the business community.

Therefore, to develop youth entrepreneurship, all possible traditional and alternative sources of funding should be used. At the same time, it is advisable to pay attention to the potential use of crowdfunding, venture capital funds and business angels as the newest and most promising sources of financing.

References:

1. V. Petrenko, A. Karnaushenko, M. Tanklevs'ka (2021) Kredytuvannya yak osnovne dzherelo finansuvannya molodizhnoho pidpryyemnytstva. *Ekonomika ta derzhava*. No.12. P. 41 – 47

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

2. Kraudfandynhovi platformy. *Pochaty biznes*. URL: <https://bit.ly/3YaL98g> (дата звернення 24.10.2022).
3. Ofitsiynuu sayt kraudfandynhovoyi platformy KUB. URL: <https://kub.pb.ua/> (дата звернення 23.10.2022).
4. Ofitsiynuu sayt kraudfandynhovoyi platformy Na-Starte. URL: <http://ww1.na-starte.com/> (дата звернення 22.10.2022).
5. Top 10 venchurnykh fondiv. *Forbes*. URL: <https://bit.ly/3iNeO7g> (дата звернення 24.10.2022).
6. Shcho take biznes anhely? Spysok top-7 biznes-anheliv. URL: <https://bit.ly/3iQgP2u> (дата звернення 20.10.2022).

Tanklevska N.S. - Professor

Kherson State Agrarian and Economic University

Khudolii L.M. - Professor

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Barabash L.V. - Associate Professor

Uman National University of Horticulture

MAIN ASPECTS OF THE POST-WAR "ECONOMIC MIRACLE" IN FOREIGN COUNTRIES

Postwar reconstruction varied from country to country: for some, it was a test of strength that lasted a long time, while for others, total destruction became an effective basis for rapid growth and active revival. It was these phenomena that prompted the emergence of a new term in the financial and economic environment - "economic miracle." And now is the right time to analyze its facts. The emergence of the concept of "economic miracle" is inextricably linked to Germany in 1945-1950, when the aggressor country, which suffered significant destruction and was defeated, with the support of yesterday's enemies, reached radically new levels of economic growth. Nowadays, this term is rather a synthesis of expectations of progressive results based on the theory of economic growth, modern institutionalism and political theory, at the intersection of which the prerequisites for active economic growth are obtained [1].

At the same time, Jerzy Bielke and Magdalena Osinska believe that the "economic

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

---

miracle" should rather be understood as "expectations of economic growth, the actual growth rate, the level of economic development measured by GDP per capita, and time" [2]. At present, an "economic miracle" is generally considered to be a long-lasting state of sustained active economic growth, caused by a number of internal and external circumstances, which contributes to its rapid recovery and progressive development. However, there is a significant difference between the peacetime "economic miracle" and the postwar period.

The reconstruction of the financial and economic sphere after the war is a complex issue, because the preconditions of the pre-war period lose their meaning, the steps taken in the agony of war are not always rational, although they help to "stay afloat," but the consequences are the same: physical, economic and demographic devastation, and an actual chance to start all over again, from an almost clean slate, based on a thorough analysis of mistakes "before," miscalculations "during" and desired consequences "after." That is, to create a "business plan" for the development of the state. Let's take a look at the "business plans" of some post-World War II states that enabled them to create an "economic miracle". First of all, it should be noted that the world community recognizes the "economic miracle" in such countries as Sweden (1945-1973, "Record Years"), Germany (50s), France (1945-1975, "Glorious Thirty Years"), Greece (1950-1970), Japan (1950-1975), Italy (1955-1972), Spain (1959-1973), Brazil (1968-1973) [3].

The postwar reconstruction of Germany, particularly its western part, required significant resources. The United States was the main investor in the reconstruction, particularly in the industrial sector. In addition, they received full support from the German government of the time. The "German economic miracle" began to build on the ruins of the command system. And it was based on three pillars: monetary reform, the abolition of price controls, and the reduction of marginal tax rates. This type of economy was called the "Social Market Economy." It was based on a harmonious combination of a competitive economy, entrepreneurial initiative, and social progress. Thus, the reconstruction of Germany after the war, and thus the "German economic miracle," was based primarily on the use of national peculiarities of psychological effects and behavioral aspects in combination with resourceful

external allocations and a policy of tax liberalization with the prevalence of social goals by reducing budget expenditures.

However, not all "economic miracles" are characterized by a purposeful social vector. The "Japanese economic miracle" is state-supported capitalism. In this type of economy, the government actually controls the production and distribution of capital through financial leverage and control over the financial system. In particular, the legal framework is certainly subordinated to state power, but the overall economic idea is aimed at the elevation of the nation, not the individual. Within this framework, the state and business are categorically separated, and the economy works for the individual. At the same time, state attention and financial support are directed to certain priority sectors [4]. Pre-reform postwar Japan was characterized by the loss of about 40 % of the national wealth of the civilian population. Critical and social infrastructure facilities were severely damaged, mining production was critically reduced, and manufacturing and shipping were almost destroyed. A few years after the defeat, Japan's standard of living was about 30% of the highest pre-war (1935-1937) level. Japan also had to assimilate about 6 million soldiers and emigrants. The economy suffered from food and energy shortages, and inflation was critically high [5]. The "Japanese economic miracle," unlike the German one, was centered around the demonopolization and technologization of the economy. The common features are the use of national psychological and behavioral factors, as well as the construction of a competitive economy.

These examples of the "economic miracle" of countries with different mentalities and financial and economic situations show that in postwar reconstruction aimed at active financial and economic development, the emphasis of the financial and economic spheres must be combined with psychological and behavioral ones [6]. The latter serve as levers that, if used skillfully, encourage citizens to work on the basis of the national idea, and stimulate the economy to grow. It is also worth noting the common features of all "economic miracles": reorientation of industry to technological production, active competitive environment, stimulation of entrepreneurial activity, social orientation of financial and economic activity, as well as export-oriented production and stimulation of priority industries and spheres of activity.

References:

1. Sharma, R. (2012). Breakout Nations. Pursuit of the Next Economic Miracles. New York: W. W. Norton & Company, 2012.
2. Boehlke, J., Osińska, M. (2019) Economic Miracles: An Introduction. Economic Miracles in the European Economies, 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/331338928_Economic_Miracles_An_Introduction DOI: 10.1007/978-3-030-05606-3_1 (дата звернення 24.10.2022).
3. Economic miracle. Wikiwand. URL: <http://surl.li/cddlx> (accessed 23.10.2022).
4. Alam Bhuiyan, Md Z. (2019). The miracle of Japanese Economy after the Second World War (WW2). Japan & Its all, 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/333561460_The_miracle_of_Japanese_Economy_after_the_Second_World_War_WW2 (дата звернення 22.10.2022).
5. Zhang, W. B. (1998). Japan after World War II: Rapid Economic Growth and Social Change. Japan versus China in the Industrial Race. Palgrave Macmillan, London, 1998. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-26813-9_7?noAccess=true (дата звернення 24.10.2022).
6. Khudoliy L.M., Tanklevs'ka N.S., Barabash L.V. Finansovo-ekonomichni ta psykholoho-povedinkovi aktsenty povoyennoho «ekonomichnoho dyva» u zarubizhnykh krayinakh. Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho NUS. 2022. Vyp. 100. CH. 2. S. 329-339 DOI 10.31395/2415-8240-2022-100-2-329-339

*Барабаш Л.В. – к.е.н., доцент
Уманський національний університет садівництва,
м. Умань*

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ РЕСУРСНОГО
ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Розвиток технологій і суспільства зумовили загострення екологічних проблем, пов'язаних зі збереженням і відновленням навколишнього природного середовища.

Відтак використання природних ресурсів і шкода екології зумовили формування у кожній державі окремої ланки податкової системи – системи ресурсного оподаткування.

Зауважуючи на особливостях трактувань терміну «ресурсні платежі», слід зазначити, що в рента, як правова категорія, це, перш за все, дохід, що отримується одержувачем ренти від її платника за передане останньому у власність майно. Умови виплати, форма та розмір ренти встановлюються договором. Особливістю природно-ресурсної ренти є те, що природні ресурси, як об'єкти права власності українського народу за загальним правилом, закріпленим Конституцією України, можуть надаватися лише у користування [1, с. 37].

Протягом багатьох років між фахівцями існують суперечки щодо визначення єдиного підходу до трактування поняття «ресурсні платежі». Зокрема, така дефініція не визначена і на законодавчому рівні. Ресурсні платежі визначаються як обов'язковий платіж, що розраховується та сплачується до бюджету пропорційно до кількості використаного природного ресурсу відповідним суб'єктом господарювання. Також автор зауважує, що суть поняття криється в рентному характері таких платежів, заснованими на рентних відносинах [2, с. 194]. Проте, таке трактування є досить вузьким, адже дефініція характеризується не лише обов'язковим характером сплати. Поняттю притаманне використання за цільовим призначенням, а отже основне завдання полягає у відновленні ресурсного потенціалу, та скороченні антропогенного впливу на навколишнє середовище [3, с. 159].

Данилишин Б. і В. Міщенко трактують ресурсні платежі, як екологічні витрати, що їх несе підприємство у результаті здійснення господарської діяльності [4, с. 84]. А от І. Драган зупиняється на визначенні ресурсних платежів як обов'язкового внеску суб'єктів господарювання за користування природними ресурсами, а також відшкодування за негативний вплив на довкілля [5, с. 156]. Саме останнє трактування є досить емким, адже поєднує дві основні характеристики ресурсних платежів – користування та відшкодування.

В Україні зазначені платежі представлені рентною платою й екологічним

податком (рис. 1). А оскільки не мають цільового призначення, яке б виконували у процесі розподілу акумульованих коштів, то й утворюють групу ресурсних податків.

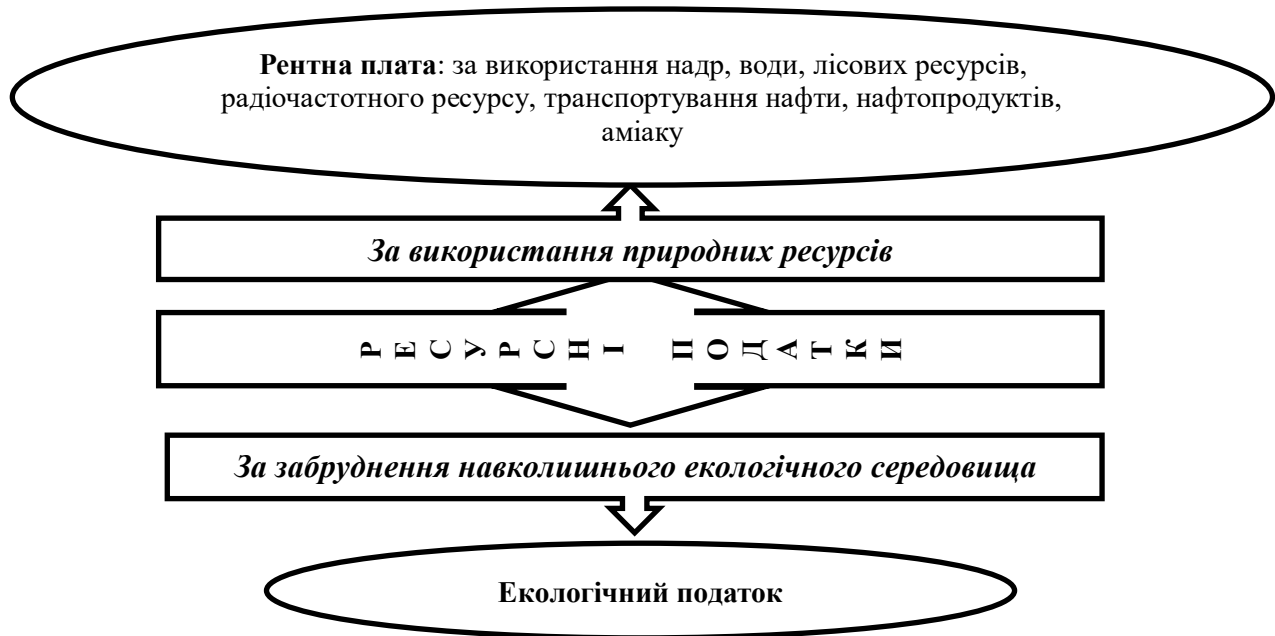

Рис. 1. Система ресурсного оподаткування України

Відповідно до Податкового кодексу України, до складу ресурсних податків входять три платежі: рентна плата, плата за землю й екологічний податок. Причому до складу рентної плати рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин; рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України; рентна плата за спеціальне використання води; рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів; рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України. Окремим платежем в системі ресурсного оподаткування є екологічний податок, що відповідає за стимулювання платників до дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища.

Водночас слід зауважити, що система ресурсного оподаткування, чинна нині в

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Україні, не виконує свого призначення ані в плані фіскальної ефективності, ані з позиції регулювання перебігу природоохоронних заходів. Однак вона має слугувати забезпеченню збереження та відновлення природних ресурсів, а також сприяти зменшенню викидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

Таким чином, на даний час, ресурсні податки – це платежі до бюджету відповідного рівня, без цільового спрямування, за лімітоване чи понадлімітне використання суб'єктами господарювання природних ресурсів і навколишнього середовища, що наносять шкоду екології держави або регіону.

Література:

1. Данилишин Б. М., Міщенко В. С. Реформування відносин власності на природні ресурси. *Економіка України*. 2003. № 9. С. 34–42.
2. Мандзик В.М. Особливості вилучення рентної складової у доходах економічних агентів. *Ефективна економіка*. 2009. Випуск № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=26> (дата звернення 07.07.2022).
3. Самусевич Я.В., Кобушко Я.В., Кравчук Я.В. Сутність ресурсних платежів та їх роль у забезпеченні державної екологічної політики. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Випуск 5 (22). С. 158–164.
4. Данилишин Б.М., Міщенко В.С. Рента та розвиток рентних відносин в Україні. *Наука та інновації*. 2006. № 5. С. 82–92.
5. Драган І.В. Узгодження еколого-економічних інтересів у системі державного регулювання сфери природокористування. *Національне господарство України: теорія та практика управління*. Київ. 2013. С. 155–160.

Бойко Л.М. – к.ф.н., доцент
Херсонський державний аграрно-
економічний університет, м. Херсон

ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Частиною професійної компетенції сучасного фахівця є володіння іноземною мовою, використання слів та виразів, характерних для світового ділового середовища,

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

та знання загальноприйнятого міжнародного бізнес-етикету.

Сучасна економіка вимагає, щоб випускник університету був здатний генерувати ідеї, працювати в команді, в тому числі інтернаціональній, обстоювати власну точку зору, шукати корисну інформацію як рідною, так і іноземною мовою, опановувати нові технології та навчатися впродовж усього життя, а також усвідомлювати, що його професійне становлення й зростання можливе лише за умови постійного збагачення й оновлення власних знань, роботи над собою в плані оволодіння компетентностями, необхідними для досягнення поставленої мети [1].

Найважливішою особливістю ділової іноземної мови як навчальної дисципліни є розуміння мети її викладання. На відміну від багатьох інших дисциплін величезну роль у викладанні цієї відіграє аудиторія, якій ця дисципліна викладається. Студенти, які не мають практичного досвіду або вже досвідчені фахівці, яким ділова іноземна мова потрібна для нової роботи чи для роботи за кордоном. Викладачеві потрібно неодмінно враховувати рівень кваліфікації, який ці студенти намагаються набути, а також тип роботи, яку вони будуть виконувати. Тому викладачеві потрібно постійно коригувати зміст дисципліни, враховуючи особливості викладання даної дисципліни. Вибір прийомів та методів викладання також цілком залежить від того, які студенти вивчають цю дисципліну.

Іншою особливістю викладання ділової іноземної мови є те, що молоді люди, які щойно розпочали свою кар'єру, можуть володіти іноземною мовою краще, ніж ті, що вже мають досвід роботи. Зате останні більше знають про діяльність компанії, свої службові обов'язки та ін. У процесі вивчення ДІМ вони будуть критично ставитись до добору навчального матеріалу, постійно даючи оцінку тому, що вони роблять, і наводити приклади зі свого досвіду щодо ведення переговорів, підписання контрактів тощо. Викладач ДІМ є лінгвістом, який не є фахівцем з певної галузі чи дисципліни і це не є його обов'язком викладати студентам їх предмети зі спеціальності.

Головною особливістю викладання ДІМ є уміння пояснити студентам мовний матеріал, виявити слабкі місця у мовній підготовці студентів, зосередитися на їхніх

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

мовних потребах. Також викладач не може залишатися осторонь аспектів бізнесу, щоб зуміти підвищити мотивацію студентів. Його першочергове завдання – навчити студентів спілкуватися англійською мовою у тій сфері, з якої вони спеціалізуються. Будь-якому викладачеві взагалі, а викладачеві ДІМ зокрема, потрібно пам'ятати, що його завдання – це не забезпечувати студентів відповідями на усі їхні питання, а навчити їх самостійно здобувати знання, що стане їм у пригоді в майбутньому.

На заняттях з ділової іноземної мови більше уваги приділяється розвитку практичних навичок: усного спілкування, моделювання ситуацій, рольовим іграм. Такими ситуаціями можуть бути: бізнес-зустріч, ділова телефонна розмова, опис продуктів компанії, проведення презентації, порівняння двох продуктів, виступ на захист або з критикою певної точки зору.

Викладання іноземної мови студентам економічних спеціальностей має свої особливості, а тим більше викладання ділової іноземної мови. Саме поняття «ділова іноземна мова» має бути доповнене елементами, що відображають особливості професійного спілкування в різних сферах діяльності [2].

Підготовка фахівців економічного спрямування полягає у формуванні у них комунікативних умінь, які б дозволили здійснювати професійні контакти іноземною мовою у різних сферах та ситуаціях. Сформувати здатність майбутнього фахівця функціонувати як особистість, яка має високу лінгвістичну компетенцію у рідній та іноземній мовах, у професійно значущих мовленнєвих подіях різних типів, а також у різних формах, стилях і жанрах професійно орієнтованої мовленнєвої діяльності – завдання сучасного викладача ділової іноземної мови.

Такий підхід потребує зростання вимог до відбору матеріалу. Він повинен бути автентичним, орієнтованим на останні досягнення у професійній сфері. Використання неадаптованих оригінальних матеріалів у навчанні ділової англійської мови підвищить мотивацію, зробить ставлення до занять більш серйозним, а з часом і дасть відчуття впевненості, що уможливить подальше професійне зростання [3].

Таким чином, кінцевою метою навчання діалогічного мовлення є розвиток

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

навичок вести бесіду, обмінюватися інформацією професійного характеру з певної теми; навчання монологічному мовленню полягає в формуванні умінь складати різні монологічні тексти: інформацію професійного характеру, виступ-доповідь, висловлювання у ході дискусії з професійних питань; навчання читанню полягає в формуванні умінь володіти усіма видами читання публікацій різних стилів та жанрів спеціалізованої літератури; навчання письму полягає в розвитку комунікативної компетенції, необхідної для письмового спілкування у професійній сфері.

Література:

1. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей: навч. посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220с.
2. Коротка Н. В. Роль автентичних матеріалів в вивченні ділової англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 4(72). С. 124–127.
3. Науменко У. В. Інноваційні методи викладання ділової англійської мови // *Молодий вчений*, 2017. № 4.3. С. 163-166.

Бойко Л.О. - к.с.-г.н., доцент
Черніченко О.О. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня
*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

**РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Ресурсний потенціал підприємства - це наявна сукупність взаємопов'язаних ресурсів, які служать основою для виробництва продукції (надання послуг). Розмір ресурсного потенціалу визначається обсягом основних видів ресурсів, які є в розпорядженні підприємства залежно від виду економічної діяльності. Тому, для сільськогосподарських підприємств основними є земля, матеріальні та трудові ресурси.

В умовах воєнного стану сучасний стан економіки України характеризується

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

значним руйнуванням основних елементів виробничого потенціалу. Це зумовлює актуальність дослідження проблеми ефективного використання виробничого потенціалу в процесі господарської діяльності аграрних підприємств.

За сучасних умов здійснення певних організаційно-економічних змін у діяльності аграрних підприємств та процесах освоєння та використання ресурсів має здійснюватися насамперед шляхом забезпечення продовольчої безпеки держави, розвитку та реалізації сільських територій. Воєнний стан у країні та кризові явища в економіці призводять до руйнування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. При цьому ресурсний потенціал аграрних підприємств слід розглядати не лише в процесі виробництва, а й як взаємопов'язані ресурси (земельний, матеріально-технічний і людський капітал), які можуть бути використані для фінансової, соціальної та іншої діяльності.

Довгу війну неможливо виграти без сильної економіки. А для цього уряду необхідний Антикризовий план (перелік кроків та інструментів із подолання майбутніх викликів), що передбачає скоординовані дії всіх економічних регуляторів. Тактичні кроки такого плану мають корелювати зі стратегічними цілями України. Загалом можна виокремити кілька основних трендів економіки воєнного часу: стагфляція (спад виробництва і зростання інфляції одночасно – до 21,5 % р/р у червні); несистемна економічна політика влади; зростання частки держави й стиснення приватного сектору (зайнятість, доходи), дефіцит зведеного бюджету за 2022 р. очікується на рівні 26–28 % ВВП (без урахування грантів); критична залежність від зовнішньої підтримки як у війні, так і в економіці; виживання бізнесу відбувається не завдяки державній політиці, а всупереч; зростання частки тіньової економіки (стиснення офіційної, що характерно для криз) [1].

На окупованих територіях держава втратила значну кількість підприємств і більша кількість з них – це аграрні. Однак головні втрати для української економіки — це людський капітал. Після 24 лютого 2022 р. чистий виїзд українців становив орієнтовно 6 млн людей (з урахуванням тих, хто повернувся, і вивезених росією). І якщо зараз

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

актуальна проблема зайнятості, то, щойно економіка ввійде у фазу відновлення, на ринку праці почнеться дефіцит трудових ресурсів.

Аграрний сектор України є прямою жертвою війни розв'язаною рф, оскільки бойові дії часто відбуваються на полях великих українських підприємств та фермерів. Крім того є дуже велика проблема забруднення родючих земель боєприпасами що не розірвалися, мінами та розлитими нафтопродуктами. За останніми висновками міжнародних експертів, близько 13% території України заміновано росіянами і це є найбільшою проблемою. Такий рівень небезпеки на непідконтрольних територіях призводить до глобальної проблеми продовольчої та екологічної безпеки, оскільки регіони, що постраждали від російської окупації та вторгнення, відіграють важливу роль у аграрному секторі країни [2-5].

Здійснення господарської діяльності підприємств на засадах ринкової економіки, після нашої перемоги, в першу чергу буде потребувати прийняття ефективних управлінських рішень щодо виду та кількості продукції, вдалого вибору товарного цільового ринку, забезпечення рентабельності бізнесу та стабільних позитивних фінансових та економічних показників діяльності, які в цілому можливі на основі ефективного використання всіх наявних ресурсів бізнесу. Сьогодні процес управління потенційними ресурсами аграрних підприємств вимагає більш ґрунтовного дослідження в контексті подальшої оптимізації. Оскільки в умовах дефіциту окремих видів ресурсів необхідно забезпечити їх збалансоване та раціональне використання у майбутньому.

Література:

1. Аналіз стану української економіки. URL: <https://uifuture.org/publications/analiz-stanu-ukrayinskoyi-ekonomiky/>
2. Бойко Л. О., Бойко В.О. Підприємницька діяльність під час війни в Україні. *Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку*: Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Херсон, 20 квітня 2022 р.). Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2022. С.7-10

3. Dalevska N., Boiko V. (2022). Development of the bankruptcy institute in Ukraine in the context of ensuring economic security of business. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Економічна»*. 1(25), С. 79-87

4. Бойко, В., & Бойко, Л. (2022). Продовольча безпека та ризики для аграрного виробництва під час війни в Україні. *Економіка та суспільство*, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-27>

5. Бойко ЛО, Береговий ОВ Аграрний бізнес в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, 2 листопада 2022 р.; Державний біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. 25-26 с.

*Бондаренко Н.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Бадзьор Р.С. – здобувач вищої освіти
третього рівня (доктор філософії)*

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Проблеми забезпечення фінансової безпеки банківської системи узагалі та її окремих компонентів в даний час є досить актуальними. Це спричинено цінністю банківської сфери та посиленням стремлінням держави до досягнення надійної економічної бази в Україні.

Формування економіки визначає потребу у створенні надійного та фінансово стійкого банківського сектора до впливу зовнішніх та внутрішніх загроз в умовах посилення макроекономічної нестабільності. Одним з напрямів вирішення цього завдання є розробка теоретичних положень забезпечення фінансової стійкості банків [1].

Фінансова безпека банківських установ потерпає від різного роду фінансових криз. Першорядними причинами банківської кризи можуть також бути: недостатній банківський нагляд за комерційними банками; слабе керування ними; перебільшене втручання держави в справи банків.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

На щаблі держави безпека банків забезпечується напрямом формулювання комерційних, організаційних технологічних і соціальних переваг (підприємства, галузі, регіону); нормативно-правового забезпечення банківської безпеки; настроювання порядку понять і контролю за реальними та потенційними фінансовими загрозами буденним справам держави; забезпечення результативної діяльності НБУ. На щаблі правоохоронних органів забезпечення банківської безпеки вимагає опрацювання методів і засобів осторогу й припинення небезпек економічним уподобам; стратегії вживання захисних заходів; створення організаційно-правового механізму практичного здійснення захисних заходів; забезпечення дієвості практичних заходів із захисту банків.

Задля визначення рівня фінансової безпеки банківського сектору Міністерством економічного розвитку і торгівлі України було підготовлено методику розрахунку рівня економічної безпеки [2], однією зі складових якої є розрахунок банківської безпеки шляхом обчислення низки показників. У документі наведено нормативне значення показників та наведено методику розрахунку за даними коефіцієнтами: К1 – частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України; К2 – співвідношення банківських кредитів і депозитів в іноземній валюті; К3 – частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків; К5 – Рентабельність активів; К6 – Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань ; К7 – Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %; К4 – співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів і депозитів, разів [2]. Дані показники є найбільш істотні, тобто такі, що мають першочерговий вплив на ситуацію безпеки, та є інформативними і достовірними, позаяк висвітлюються в офіційних статистичних даних.

Отже, запропонована методика дозволить проводити оцінку фінансової безпеки банківської системи України та визначати рівень її спроможності. Банківська система України проходить важкий кризовий період, який почався ще у 2014 р. і досі не завершився. Велика частина непрацюючих кредитів, концентрація активів, низький

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

рівень дострокових депозитів – усе це становить загрозу для банківської системи зокрема та економіки країни в цілому, потребуючи негайного вирішення. До того ж, несприятливі умови роботи банків пов'язанні з повномасштабним вторгненням росії на територію України, вимушують комерційні банки застосовувати альтернативні прийоми отримання доходу, тим самим примножуючи ймовірність бути втягнутими в кримінальні схеми, шахрайства з фінансовими ресурсами та операції поза юрисдикцією державного законодавства [3].

Забезпечення фінансової безпеки як банківської системи України в цілому, так і окремих її складових, виходячи з їх виключного значення для соціально-економічного розвитку держави, складна і різностороння проблема, якій варто приділяти постійну увагу [4]. Фінансову безпеку банківської системи в повному її розумінні так і за окремими елементами слід досліджувати в двох аспектах: з точки зору фінансових наслідків її діяльності для країни в цілому та окремих клієнтів і контрагентів і з точки зору недопущення та відвернення явних і потенційних загроз фінансовому стану усієї банківської системи країни, НБУ та вітчизняним комерційним банкам [5].

Література:

1. Вовк В. Я. Теоретичні основи забезпечення банківської системи. Фінанси та банківська справа. Проблеми економіки № 4. 2012. С. 200-204. URL: https://www.problecon.com/pdf/2012/4_0/200_204.pdf (дата звернення 10.11.2022р.)
2. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29.10.2013 р. № 1277. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text) (дата звернення 12.11.2022р.)
3. Мордань Є. Ю., Журавка О. С., Діденко К. В., Кравченко Я. І. Фінансова безпека банківської системи України: сутність та оцінка. Економіка. Фінанси, грошовий обіг і кредит. Бізнесінформ. № 1. 2021. С. 243-250.
4. Стукало Н., Литвин М. Державне антикризове регулювання банківського сектору: досвід ЄС та України. Вісник НБУ. 2010. № 7. С. 20–25.

5. Горалько О.В. Фінансова безпека банків у системі забезпечення фінансової безпеки держави. Львівського державного університету внутрішніх справ. Науковий вісник №2. 2011. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1583/1/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення 01.11.2022)

*Бондаренко Н.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Мігур І.О. – здобувач вищої освіти
третього рівня (доктор філософії)
Уманський національний університет садівництва,
м. Умань*

ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Антикризове регулювання банківської системи має носити системний характер, це дозволить уникнути упередженості та суб'єктивізму. Сучасні комерційні банки зобов'язані самостійно вирішувати проблеми пов'язані з кризовими ситуаціями та постійно їх інспектувати. І тільки у разі виникнення серйозної загрози держава має вмішатися у діяльність того чи іншого банку або банківської системи в цілому [1].

Значущим є питання вдосконалення діючої системи регулювання та нагляду банківською системою, головною ціллю якої є забезпечення стабільності в цілому, позаяк кризи, що відбуваються в ній, негативно мітяться і на всій економіці, тому що фінансова та виробнича галузі взаємопов'язані. Тому проблеми зі здійсненням НБУ регулювання та нагляду за діяльністю банків дуже актуальне на цьому етапі [2].

Процес розробки методології антикризового управління повинен базуватися на креативному поєднанні концептуальних положень системного, ситуаційного, процесного, функціонального, поведінкового та проєктного підходів [3].

У III кварталі 2022 року банківський сектор адаптувався до кризових умов які викликані повномасштабним вторгненням росії на територію України. Банки підтримують роботу мережі та стрімко відновлювали діяльність відділень у звільнених

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

регіонах. Ліквідність системи зросла завдяки подальшому припливу коштів клієнтів. Вперше з початку повномасштабної війни почали збільшуватися строкові вклади у гривні, а строкові вклади в іноземній валюті відновили зростання вперше з часів коронакризи. Чистий кредитний портфель загалом скорочувався, лише в державних банках обсяг корпоративних кредитів зріс за підтримки державних програм. Очікувано зросла частка непрацюючих кредитів, найпомітніше в роздрібному сегменті [4].

Попри значні відрахування в резерви, сектор отримав квартальний прибуток після збиткового першого півріччя. Цьому сприяло збереження операційної ефективності. Обсяги активів банків перевищили довоєнний рівень, водночас кредитний портфель скоротився. Чисті активи банків зросли на 7,5% і перевищили довоєнний рівень. Переважно нарощувалися обсяги депозитних сертифікатів НБУ. Червневе підвищення облікової ставки НБУ стимулювало банки впродовж III кварталу 2022 року піднімати ставки закладами як фізичних осіб, так і корпоративного бізнесу. Національний банк спонукає банки до виваженого підходу до оцінки кредитного ризику, проведення раціональних реструктуризацій, належної оцінки вартості заставного майна. Наступного року буде проведено оцінку якості активів банків, яка надасть можливість переконатися в коректності підходів до оцінки кредитного ризику [4].

Антикризові рішення, ухвалені Національним банком від початку війни, дали змогу зберегти контроль за ситуацією та безперебійну роботу банківського сектору. Захист макроекономічної та курсової стабільності потребує невідкладної та максимальної мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів за посилення посередницької ролі банків. Високий рівень ліквідності в банківській системі свідчить про наявність у банків достатнього ресурсу для вкладення в державні боргові цінні папери. Національний банк у межах свого мандату та у конструктивній співпраці з Міністерством фінансів й надалі робитиме внесок для створення привабливих умов для того, щоб банки збільшували свої вкладення в державні боргові цінні папери.

У січні – вересні 2022 року платоспроможні банки отримали 7.4 млрд грн чистого прибутку порівняно з 51.4 млрд грн прибутку за відповідний період минулого року. Така

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

динаміка значною мірою зумовлена зростанням відрахувань у резерви під понесені та очікувані збитки внаслідок війни. З початку року банки сформували резерви обсягом 99,0 млрд грн, із них за березень – вересень – 93,3 млрд грн. [5].

Підтримання банківським сектором операційної прибутковості під час війни є свідченням того, що бізнес-моделі банків орієнтовані на отримання прибутку з урахуванням виваженого підходу до ризиків. Банки навчилися працювати ефективно, диверсифікуючи власні портфелі, зважаючи на процентні, ринкові, кредитні та операційні ризики. Збереження операційної прибутковості дає змогу більшості банків самостійно відновлювати капітал після проходження поточної кризи. Ці ризики детально обговорювався і пропонується цілий спектр антикризових заходів для їх мінімізації.

Література:

1. Мігус І.П., Карпова К.В., Коваль Я.С. Важелі державного антикризового регулювання банківських установ з точки зору виникнення кризових явищ. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 8. 2017.

2. Павленко Л. Д., Семенець В. П. Система державного антикризового управління банківською системою як основа стабільного функціонування вітчизняної економіки. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. № 2. 2019.

3. Маховка В. М. Методологія формування системи антикризового управління підприємством. Інноваційна економіка. 2013. № 1. С. 102-105.

4. Огляд банківського сектору. Більшість банків зберігають операційну ефективність в умовах війни, попри значні кредитні втрати. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bilshist-bankiv-zberigayut-operatsiynu-efektivnist-v-umovah-viyni-popri-znachni-kreditni-vtrati--oglyad-bankivskogo-sektoru> (дата звернення 2.12.2022р.)

5. Фінансовий результат банківського сектору за 9 місяців 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pributok-bankivskogo-sektoru-za-9-misyatsiv-2022-roku- stanoviv-74-mlrd-grn1>

*Брожина А.С. – здобувач вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня*

Науковий керівник: Пилипенко К.А. - д.е.н., професор

*Дегтярьова Д.С. – здобувач вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня*

Науковий керівник: Рунчева Н.В. - д.е.н., доцент

*Бригіна С.І. – здобувач вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня*

Науковий керівник: Бритвєнко А.С. - к.е.н., доцент

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького м. Запоріжжя*

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Особливою умовою ведення туристичного бізнесу є отримання ліцензії на ведення діяльності. Для туроператорів діють Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 10.07.2013 р. № 465 [1].

Ліцензійні умови є нормативно-правовим актом, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження певного виду господарської діяльності. Суб'єкт господарювання зобов'язаний провадити певний вид господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, відповідно до встановлених для цього виду діяльності ліцензійних умов.

Ліцензія на туроператорську діяльність видається Державним агентством з туризму та курортів України, яке встановлює порядок їх видачі, умови і правила здійснення туристичної діяльності та контроль за їх дотриманням.

У заяві про видачу ліцензії повинні міститися такі дані:

відомості про суб'єкта господарювання заявника:

- найменування, місцезнаходження, банківські реквізити, ідентифікаційний код – для юридичної особи;

- прізвище, ім'я, по батькові, дані паспорта громадянина України (серія, номер

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

паспорта, ким і коли виданий, місце проживання), ідентифікаційний номер фізичної особи – платника податків та інших обов'язкових платежів – для фізичної особи;

У разі наявності у заявника – юридичної особи філій, інших відокремлених підрозділів, за місцем яких буде провадитися заявлена діяльність, а у заявника – фізичної особи-підприємця місць провадження заявленої діяльності у заяві зазначається їх місцезнаходження.

Фінансове забезпечення відповідальності. Ст. 15 Закону про туризм зобов'язує всіх туроператорів та турагентів здійснити фінансове забезпечення своєї цивільної відповідальності перед туристами гарантією банку або іншої кредитної установи [2].

Ця вимога зумовлена бажанням законодавців захистити права та законні інтереси туриста у випадку, якщо туроператор чи турагент причинять йому збитки, які можуть бути заподіяні туристу в разі неплатоспроможності чи внаслідок порушення процесу про визнання туроператора чи турагента банкрутом. Такі збитки пов'язані з невиконанням туроператором чи турагентом зобов'язань перед туристом у вигляді ненадання або неналежного надання туристичних послуг у відповідності з умовами договору на туристичне обслуговування. У таких випадках банки чи інші кредитні установи, що видали гарантію, зобов'язані при представленні туристом всіх передбачених законодавством документів, відшкодувати йому витрати на повернення до місця постійного проживання (перебування), вартість ненаданих послуг, передбачених договором.

Зареєструвавши туристичний напрямок бізнесу, необхідно розуміти важливість та нормативне регулювання даної сфери на національному та міжнародному рівні.

Україна, до введення в дію воєнного стану (який дія з 24 лютого 2022 року та по теперішній час) активно розвивала міжнародні відносини в сфері туризму, долучаючись до існуючої договірної бази, міжнародних туристичних організацій. Механізми реалізації та активізації цієї співпраці полягають в підписання багатосторонніх та двосторонніх угод, створення міжвідомчих робочих груп з туризму. Входження України до ряду міжнародних туристських організацій, в тому числі і ВТО, допомагає у виході

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

на 15 міжнародні туристичні ринки, залученні інвестицій, покращенню інформаційної представленості Україні у світі.

Сьогодні в Україні існує два основних види оподаткування туристичної діяльності:

- загальна система оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності (передбачена законодавством України);
- спрощена систему оподаткування, обліку та звітності для фізичних осіб-підприємців.

Юридичні особи та фізичних особи – підприємці, які здійснюють туристичну діяльність можуть обрати одну із систем оподаткування, передбаченої Податковим кодексом України [3].

Щодо системи оподаткування, то її слід обирати, залежно від показників фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання – туроператора. Для цього необхідно розрахувати очікувані суми податків за обома варіантами оподаткування для фактичних або планових показників діяльності підприємства.

Література:

1. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності: Наказ Міністерства інфраструктури України від 10.07.2013 р. за № 465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13#Text>

2. Про туризм : Закон України, затверджений ВРУ від 15.09.1995 р. за № 324/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 30.11.2022)

3. Податковий кодекс України - Закон України, затверджений ВРУ від 02.12.2010 р. за № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 30.11.2022)

Вайда Т.С.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Одеса

ЗНИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ : ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ЯК СКЛАДОВА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ- АГРЕСОРА (НА ПРИКЛАДІ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ, 2022 РІК)

Актуальність проблеми. Російсько-українська війна нанесла значну шкоду не тільки для суспільства України (знищення людського капіталу, вимушене внутрішнє переміщення осіб, міграція багатьох осіб за кордон, втрата роботи на окупованих територіях тощо), а й загальмувала розвиток її продуктивних сил в цілому, зокрема, регіональних економік на загарбаних та прифронтових територіях внаслідок проведення Росією ракетних обстрілів України, цілями котрих стають не тільки військові об'єкти, а об'єкти енергетики чи видобутку газу, промислові підприємства, населені пункти тощо. Зокрема, знищено сотні лікарень, 322 навчальні заклади з 2719, які зазнали обстрілів, тощо [1]. Такий варварський підхід Збройних Сил РФ (далі – ЗС РФ) до окупованої території України та її жителів спричинив суттєвий негативний вплив на стан екології в цих областях, а також навколишнього природного середовища (природних ресурсів) у державі в цілому.

Під продуктивними силами (з *англ.* produce – виробляти) нами розуміються засоби виробництва (знаряддя праці та предмети праці), за допомогою яких виробляють матеріальні блага, а також люди (здатні до праці, мають певні навички й знання, приводять у дію ці засоби чи вдосконалюють їх). Розміщення продуктивних сил залежить від їх розподілу по території відповідно до природних, соціальних і економічних умов (її окремих частин і районів), що визначається особливостями суспільного й територіального поділу праці [2].

Прихід окупанта завжди був страшною бідою для мирного населення. Масові вбивства, тортури, згвалтування, мародерство – з такими реаліями людям на окупованих територіях доводиться стикатися і по сьогоднішній день. Російські військові не тільки

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

знуцаються над цивільним населенням, а й вбивають та мучать тварин заради розваги (військовослужбовці РФ відзначились своїм жорстоким ставленням до тварин, знищували та мучили їх просто заради розваги). Наприклад, жителі Бучі згадують, як окупанти кидали в їх собаки гранати (просто щоб побачити, як тварина помре), бачили прибиті до драбини собачі лапи; у Ворзелі окупанти на одному з подвір'їв розвісили на мотузці курячі голови замість білизни; у Гостомелі знищили стайню «Олександрія» (живцем спалили близько 25 коней); у харківському селищі Гусарівка – морили голодом корів, а коли місцеві жителі пожаліли тварин та спробували їх нагодувати, то розстрілювали і людей; також на Харківщині розстрілювали собак, хоча ті до окупантів агресії не проявляли і навіть більше – через страх до них навіть не підходили; вбили зі зброї місцевих корів (просто так, заради розваги, їсти їх не стали) та ін. [3]. Як зазначає аналітик та культуролог Т. Кохановська, для окупантів це дійсно масові практики. З точки зору психологів, подібне знущання над тваринами – це тривожна ознака, сходинка до переходу до знущань над людиною (коли на тварин, як найбільш беззахисних, проектується садистичні нахили самого кривдника) [4]. За офіційними даними, внаслідок російської агресії загинули шість мільйонів свійських тварин, також існує безліч захоронень убитих тварин; знищено щонайменше 50 тисяч дельфінів у Чорному морі [1].

Впродовж воєнного стану мільйони гектарів лісу в Україні спалені внаслідок російських обстрілів (знищено майже три мільйони гектарів зелених насаджень) – це один із тисяч злочинів Росії проти навколишнього середовища [4]. Також майже двісті тисяч гектарів нашої землі забруднено мінами і снарядами, які не розірвалися.

Внаслідок ведення бойових дій підірвані багато каналізаційних споруд, спалено хімічні підприємства. Десятки вугільних шахт затоплені, в тому числі й шахта, в якій у 1979 році був здійснений підземний ядерний вибух (шахта «Юнком» в Донецькій області, котра й зараз перебуває на окупованій Росією території «так званої ДНР», затоплена вже кілька років саме через окупантів) [там само]. Неможливо точно поррахувати обсяг забруднення атмосфери від спалених нафтобаз та інших пожеж.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Висновок. Російська агресія та російська брехня для світової спільноти не зупиняються ні на день, а це означає, що цивілізований світ має щодня посилювати тиск на агресора. У контексті України можна стверджувати, що лише деокупація української території може створити умови, щоб зняти екологічні загрози різного рівня, оперативно оптимізувати розвиток продуктивних сил та розпочати відновлення регіональних економік на деокупованих територіях.

Українській державі потрібно оперативно знайти відповіді на всі екологічні загрози, котрі були створені внаслідок військової агресії державою-окупантом. Необхідно відзначити, що ці проблеми лягають на плечі не тільки української держави, – це виклик для європейської та глобальної екологічної безпеки в цілому. Для цього, звичайно, потрібно застосувати нові ефективні санкції проти Росії. Чим більше буде колективних зусиль, тим швидше вони змусять Росію піти з української землі та виконувати міжнародні зобов'язання перед світом.

Література:

1. У результаті російської агресії загинуло 6 млн свійських тварин – Зеленський. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/872095.html> (дата звернення: 23.11.2022).
2. Продуктивні сили. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96_%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8 (дата звернення: 23.11.2022).
3. Гуш Ю. Які звички окупантів викликали у нас здивування? URL: <https://maidan.org.ua/2022/10/yaki-zvycky-okupantiv-vyklykaly-u-nas-zdyvuvannia/> (дата звернення: 23.11.2022).
4. В Україні через війну вигоріли мільйони гектарів лісів, - Зеленський. URL: <https://hvylya.net/uk/news/262836-v-ukraine-iz-za-voyny-vygoreli-milliony-gektarov-lesov-zelenskiy> (дата звернення: 19.11.2022).

*Горбачова А.В. – здобувачка вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня*

*Науковий керівник: Фрунза С.А. - к.е.н., доцент
Економіко-технологічний інститут ім. Роберта Ельворті,
м. Кропивницький*

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

У світовій економічній системі держави одне із основних місць займає державний бюджет. Він відіграє важливу роль у фінансуванні видатків щодо соціальної орієнтованості і є найбільшою ланкою бюджетного процесу кожної країни. Саме тому, ефективне використання коштів бюджетів України, покращення власної дохідної бази місцевих бюджетів потребують першочергового вирішення щодо їх раціонального використання [1].

Світовий досвід формування та реалізації основних пріоритетів бюджетної політики в розвинутих країнах показує, що реформа у сфері бюджетних відносин повинна проводитися із врахуванням особливостей соціально-економічного розвитку країни, її регіонів, галузей економіки. На цьому етапі розвитку державних фінансів простежується тенденція до відповідних перетворень системи управління бюджетними видатками, шляхом запровадження та підвищення рівня середньострокового бюджетного планування. У Франції поетапно вводиться в дію законодавство, яке регулює бюджетний процес в країні, визначає структуру нової системи бухгалтерського обліку: реалізуються його окремі положення; визначають цілі програми та структуру нової системи бухгалтерського обліку; відбувається повне запровадження цього закону [2].

На сьогодні у національній бюджетній системі залишаються проблеми незбалансованості інтересів усіх учасників міжбюджетних відносин. Проте в сучасних умовах ринкової економіки наперед результат невідомий і не можливо враховувати фактор випадковості. Недостатність власних стабільних доходів бюджетів, що не сприяє соціально-економічному розвитку регіонів, зумовлена такими обставинами:

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

низький рівень обґрунтованості та прогнозованості частини доходів державного бюджету; високий рівень централізації бюджетних ресурсів; невирішеність питання подолання заборгованості між бюджетами різних рівнів за взаємними розрахунками; недостатнє надання трансфертів державному бюджету [3].

У системі фінансового забезпечення державного бюджету виявлені проблеми породжують потребу в їх модернізації шляхом підвищення ефективності формування та використання обмежених бюджетних ресурсів.

Для зниження залежності від фінансової допомоги, підвищення частки власних доходів бюджету, зросту ефективності управління процесами видатків державного бюджету України та шляхів їх оптимізації потрібно дотримуватись рекомендацій що зазначені в таблиці 1. [4]

Ефективне виконання державного бюджету України за доходами та покращення процесів видатків державного бюджету України сприятиме формуванню потрібних умов для їх позитивного результату використання, що дасть можливість забезпечити належний рівень соціально-економічного розвитку регіонів та покращити якість, результативність. На даний момент реформи щодо бюджетної децентралізації в Україні є на етапі впровадження [5].

Згідно цього виокремимо основні напрями забезпечення бюджетної децентралізації та зміцнення фінансової бази бюджетів у світовій практиці, а саме: проведення науково обґрунтованої адміністративно-територіальної реформи для закріплення територіальних громад з врахуванням рівнів їх фіскальної забезпеченості; здійснення чіткого розподілу видаткових повноважень з одночасним розподілом сфер обов'язків за їх формування; збільшення обсягів власних надходжень бюджетів місцевого самоврядування, а саме шляхом зарахування екологічного податку в повному обсязі до бюджету відповідного рівня, оптимізації механізмів оподаткування нерухомого майна та трудових ресурсів з низьким еластичним попитом та ін. [6]

Рекомендації щодо покращення процесів видатків державного бюджету України
та шляхів їх оптимізації [4]

№	Рекомендації щодо покращення видатків бюджету
1	Під час формування доходів державного бюджету України чітко закріпити бюджетні повноваження і відповідальність органів влади різних рівнів;
2	Зменшити вертикальний і горизонтальний фіскальні дисбаланси шляхом передання до державного бюджету вагомих джерел доходів, адекватних видатковим потребам місцевого самоврядування;
3	Вдосконалити систему міжтериторіального фінансового вирівнювання. Перерозподіл доходів між бюджетами одного рівня слід здійснювати завдяки визначенню обґрунтованого нормативу бюджетної забезпеченості кожної території з урахуванням її соціального, економічного, природного й екологічного стану. Обчислення згаданих показників дасть змогу визначити об'єктивний розмір фінансових ресурсів для задоволення соціально-економічних потреб регіону;
4	Формувати виважену та послідовну державну регіональну політику державного бюджету України, яка спрямована на зниження вагомих відмінностей в економічному розвитку територій;
5	Покращити превентивні заходи та посилити контроль щодо порушення бюджетного законодавства до державного бюджету України у сфері мобілізації доходів.

Отже, успішна реалізація згаданих вище заходів, щодо покращення процесів оптимізації видатків державного бюджету України потребує запозичення світового досвіду, обговорення наукових поглядів та активної підтримки як на центральному рівні, так і широкими громадськими колами. Ефективне вирішення проблем місцевих органів влади сприятиме покращенню і розширенню економічної самостійності окремих територій України, що є ознакою розбудови демократичної та ринково-орієнтованої держави.

Література:

1. Благун І.Г., Кіт В.І., Козій І.С. Бюджетне фінансування соціальних видатків в умовах макрофінансової нестабільності національної економіки: Розвиток економіки України: трансформації та інновації: монографія: у 2 т. за заг. ред. О.Л. Гальцової: Запоріжжя: Гельветика, 2017. 100 с.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

2. Адаменко І.П. Фінансова політика як інструмент соціально економічного розвитку країни: Бізнес інформ № 3, 2014. 341 – 345 с.
3. Єпіфанов А.О., Сало І.В., Д'яконова І.І. Бюджет і фінансова політика України. Навч. посібник для вузів: 2-е видання. К: Наукова думка, 2005. 304 с.
4. Юрій С.І., Дем'яншина В.Г., Кириленко О.П. Бюджетна система: підруч.: Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624 с.
5. Дуда Н. З., Цегелик Г.Г. Аналіз доходів і видатків державного бюджету України: Наукові праці НДФІ 4(65), 2013.
6. Мельничук С. Державному бюджету економічне обґрунтування, Фінанси України, 2006. 14 - 27 с.

Гуляєва Л.П. – к.е.н., доцент
Академія праці, соціальних відносин і туризму, Україна, м. Київ
Дурановські В. - PhD,
професор, ERASMUS координатор
Опольський університет, Польща, м.Ополе

ГАЛУЗЕВІ РАДИ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПОЛЬЩІ: ЯК ПІДПРИЄМЦІ ТА БІЗНЕС МОЖУТЬ ВПЛИВАТИ НА СИСТЕМУ ОСВІТИ?

Понад 50% поляків мають вищу освіту, але майже 75% підприємців не можуть знайти працівників із бажаними компетенціями [1]. Наявність розбіжностей між очікуваннями підприємців і рівнем компетентності після навчання у різних галузях освіти підтверджують результати дослідження балансу людського капіталу, що проводяться у Польщі щороку [2].

За результатами опитувань 2021 року для 64% польських працівників, які проходили професійне формальне та неформальне навчання за останній рік, основною мотивацією до навчання стали можливості розвивати навички, затребувані на робочих місцях. 71% працівників, що не проходили навчання, головною причиною своєї навчальної неактивності вважають те, що участь у курсах чи тренінгах не була необхідною для роботи. Таким чином, стимули, що впливають на освітню активність

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

працівників, слід шукати насамперед у попиті роботодавців на нові компетенції та створенні саме тих освітніх послуг, що затребувані безпосередньо на робочих місцях.

Польські підприємці зазначають, що до основних сфер підтримки підприємництва, яких вони нині потребують, належить підприємницька освіта (як на шкільному рівні, так і на рівнях університетської й професійної підготовки), а також сфера, пов'язана з дослідженнями, розробками й передачею знань щодо культурних і соціальних норм [3]. Особливо наголошується на низькому рівні викладання в початкових і середніх школах у таких аспектах, як заохочення творчості, самостійності та власної ініціативи, надання знань про функціонування економіки або приділення уваги підприємству та створенню його нових форм [3]. Для молоді, що виходить на ринок праці, все ще актуальна проблема, що знання, які надаються в університетах та коледжах, переважно теоретичні та академічні, недостатнім є розвиток так званих «м'яких навичок», зокрема ефективного спілкування, командної роботи, соціального інтелекту.

Крім того, перелік та зміст компетенцій, необхідних ринку праці, швидко змінюються разом із технологічним розвитком, еволюцією менеджменту, зміною поколінь та пріоритетів розвитку суспільства. Важливо, щоб між системою освіти та підприємницькою спільнотою був налагоджений постійний діалог, спрямований на зниження розриву між компетенціями випускників навчальних закладів/споживачів освітніх послуг та потребами ринку праці.

Для налагодження партнерства освіти й бізнесу з 2014 року під керівництвом Польського агентства розвитку підприємництва у Польщі за підтримки Європейського Союзу у рамках фінансування Європейського соціального фонду (Оперативна програма «Розвиток освіти знань») почали створюватися та функціонують Галузеві Ради компетенцій (ГРК) [1]. Система ГРК має на меті побудувати тісну співпрацю між освітянською спільнотою та підприємцями, щоб через діалог пізнати потреби, можливості один одного та створювати спільні проекти для кращої підготовки кадрів. Станом на 2022 рік вже створено 17 ГРК, у кожному з яких входять експерти, пов'язані з

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

певною галуззю – підприємці, представники організацій роботодавців та працівників, системи освіти, науки, інституцій ринку праці. Контролює роботу усіх ГРК спеціально створений наглядовий орган - Програмна рада.

До функцій ГРК [1] входять: 1) розробка переліку затребуваних ринком компетенцій для працівників галузі; 2) створення профілів компетенцій для випускників шкіл/університетів відповідно до запитів ринку праці; 3) ініціювання змін у навчальних програмах, з метою розвитку у здобувачів актуальних навичок; 4) реалізація проектів практичної підготовки, стажування здобувачів освіти; 5) розробка діапазону навичок для отримання професійних ступенів, професійних іспитів; 6) розробка проектів нормативно-правових актів, що регламентують професійні стандарти у галузі. У сукупності реалізація вказаних функцій ГРК забезпечує позитивний вплив як на розвиток всієї галузі, так і на підприємців, які працюють у галузі, та їхніх компаній (таблиця 1).

Таблиця 1

Вплив галузевих рад на ситуацію в галузі

Рівень впливу	Характеристика позитивного впливу
Вплив на систему освіти	удосконалення навчальних планів, методики викладання, кваліфікації випускників/здобувачів освіти
	залучення підприємців до розвитку освіти
	підвищення відповідальності роботодавців за навчання персоналу
Вплив на конкурентоспроможність підприємств	скорочення витрат на персонал: система освіти готує спеціалістів з необхідними навичками
	контакт бізнесу з талановитою молоддю і майбутнім персоналом (практика, стажування, менторські програми, ініціювання ідей та проектів)
	підвищення привабливості компанії як потенційного роботодавця (створення бренду роботодавця, який дбає про людський капітал)
Вплив на конкурентоспроможність галузі	вища позиція польських компаній на місцевому та світовому ринках (галузь, що розвивається та має висококваліфікованих спеціалістів, може ефективніше конкурувати з іноземними компаніями)
	партнерство між підприємцями: обмін кращими практиками та досвідом, укладення важливих для галузі домовленостей
Вплив на конкурентоспроможність навчальних закладів	підвищення привабливості навчальних закладів для здобувачів освіти на місцевому, регіональному та міжнародному рівнях
	успіх випускників/ здобувачів освіти на ринку праці
	залучення здобувачів освіти до роботи компанії та працевлаштування під час навчання, залучення підприємців до навчального процесу
	залучення бізнесу до технічного оснащення школи закладів освіти

Джерело: складено автором за даними [4]

Література:

1. Sektorowe Rady ds. Kompetencji. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. URL: <https://www.parp.gov.pl/component/site/site/sektorowe-rady-ds-kompetencji#about> (date of access: 25.11.2022).
2. Bilans Kapitału Ludzkiego 2022/2021. Rozwój kompetencji – uczenie się dorosłych i sektor szkoleniowo-rozwojowy. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. URL: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/14-BKL-Aktywnosc-edukacyjna-doroslych-17-11.pdf> (date of access: 25.11.2022).
3. Raport z badania przedsiębiorczości Global Entrepreneurship Monitor Polska 2022. URL: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-GEM-Polska-2022.pdf> (date of access: 25.11.2022).
4. O systemie rad sektorowych. Społeczno-gospodarcza Rada ds. Kompetencji. URL: <http://rada.pracodawcyrp.pl/o-systemie-rad-sektorowych/> (date of access: 25.11.2022).

*Жолонко Т.В. – к.політ.н,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті,
м Кіровоградський*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ІТ-СФЕРИ

В останні роки потреба у персоналі ІТ-галузі є не тільки стабільною, але й постійно зростає, що обумовлено значенням ІТ-сервісу для підприємств будь-якої сфери господарювання. В той же час спостерігається переважання попиту на кваліфікованих айтішників над пропозицією на ринку праці. Це насамперед пов'язане як з їх недостатньою кількістю, так і з недосконалістю методів залучення та утримування на підприємствах вже наявних фахівців. Погодимось з О.Орловою, що в сучасних умовах компанії, щоб бути лідерами на ринку, мають забезпечити особливу кадрову політику щодо фахівців ІТ-сфери [2, с. 120].

«Айтішники» є спеціалістами, які володіють унікальними та вельми затребуваними навичками, і це обумовлює специфічність їх мотивації. Система мотивації цих фахівців складається з декількох чинників, основними з яких є конкурентна заробітна плата, різні

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

бонуси, заохочення ініціативи та понаднормової роботи, комфорт у спілкуванні з колегами та керівництвом, задоволення від виконання поставлених завдань, саморозвиток та вдосконалення свого професійного рівня. Розглянемо детальніше.

Заробітна плата вважається найбільш дієвим чинником мотивації для працівників будь-якої сфери. Заробітна плата в ІТ традиційно є високою, і матеріальний фактор відіграє головну (хоча і не завжди) роль для залучення та утримання на посаді працівників. В той же час рівень заробітної плати в організації залежить від багатьох факторів, об'єктивних і суб'єктивних. Серед об'єктивних чинників можна назвати розміри підприємства (чим воно більше, тим більше і заробітна плата ІТ фахівця), походження капіталу організації (зарубіжні компанії платять як правило більше, ніж вітчизняні), сфера діяльності (найбільше грошей отримують ІТ-спеціалісти, задіяні у розробці програмного забезпечення та у фінансовому секторі). До суб'єктивних відносять специфічні знання та вузькоспеціалізовані навички, що впливають на розміри заробітної плати конкретних співробітників. Оптимальним виходом при формуванні матеріальної складової мотивації може стати введення змінної частини заробітної плати – виплата бонусів за успішне завершення проєктів або щомісячна премія за активну та якісну працю.

Іншим важливим аспектом матеріальної мотивації може бути соціальний пакет, що включає медичну страховку, оплату мобільного зв'язку та домашнього інтернету, надання службової техніки, безкоштовне харчування в робочий час, оплата спортзалу або басейну, компенсація витрат на проїзд тощо. Треба враховувати, що не всі ці компоненти однаково важливі для працівників ІТ-сфери. Так, «айтішники» часто досить «прохолодно» ставляться до медичної страховки та оплати абонементів до спортзалу та басейнів – через напружений характер роботи вони не завжди знаходять час на хвороби чи спорт. В той же час такі працівники досить високо цінують оплату домашнього інтернету та службових гаджетів, що дозволяє їм працювати з дому у будь-який зручний час. Позитивно вони оцінюють безкоштовне харчування та доставку обідів до офісу, адже це економить їх час і дозволяє не відволікатися від проєктів. Тож при формуванні соціального пакету слід врахувати цю специфіку і в умовах обмеженого бюджету запропонувати ті бонуси, які

будуть цікаві конкретним працівникам.

Іншим важливим фактором мотивації для працівників ІТ-галузі є комфорт перебування у колективі та професіоналізм керівництва. Ця високотехнологічна сфера потребує кваліфікованого керівництва, адже якщо безпосередній керівник під час вирішення технічних завдань проявляє некомпетентність, страждає не тільки його репутація як фахівця, але й втрачається мотивація у його підлеглих. Керівник ІТ-відділу має дослухатися до своїх підлеглих та забезпечувати конструктивних зворотній зв'язок, адже робота ІТ фахівців за своєю природою є творчою, часто вимагає неординарних підходів та використання нових ідей.

Важливими для відчуття комфорту та задоволення від роботи для ІТ-фахівців є зручне розташування офісу та гнучкий графік роботи. Враховуючи попит на ІТ-фахівців на ринку праці, кваліфіковані кадри можуть обирати місце роботи до душі – близько від дому, щоб не витратити багато часу на дорогу, з можливістю працювати віддалено або зі зручним графіком роботи. Сьогодні загальноприйнятий графік « з 8.00 до 17.00» як єдино можливий все частіше втрачає актуальність, і можливість обрати зручний для себе графік є додатковою перевагою для «айтішників» при виборі нової роботи. Адже нерідко ІТ фахівці занурюються у свої проекти з головою, і їм зручніше пропрацювати 10-20 годин безперервно, ніж щодня працювати над проектом по декілька годин впродовж тижня. Іншим фактором комфорту ІТ-фахівців на робочому місці є робота серед професіоналів. Спілкування з колегами для таких працівників є одним зі способів набуття потрібного досвіду та ефективного вирішення робочих задач.

Також популярними чинниками покращити мотивацію ІТ персоналу є додаткові чи позапланові вихідні, корпоративні курси з іноземної мови, фінансування закордонних робочих поїздок тощо [1, с.67].

Таким чином, при формуванні системи мотивації ІТ-персоналу важливо правильно розставити пріоритети і запропонувати ті позиції, які є важливими для саме ваших співробітників.

Література:

1. Задорожнюк Н.О., Алексєєнко С. О., Жанько К. О. Мотивація персоналу в ІТ-сфері. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 35 (1). С. 66-70
2. Орлова О.М. Особливості управління персоналом в ІТ сфері. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 11. С. 117-120

Жуковська В. М. – д.ек.н., доцент

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

Завідна Л.Д. – д.ек.н., професор

Ужгородський торговельно-економічний інститут ДТЕУ, м. Ужгород

ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГІБРИДНОГО ФОРМАТУ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Глобальна конкуренція за ринки збуту, кваліфіковані ресурси, споживачів потребують комплексних підходів інноваційної активності у стратегіях соціального та екологічного впливу. Проблематика ділових практик використання соціальних інновацій як підхід до вирішення глобальних і суспільних проблем тисячоліття досліджується у працях Р.Алі, Ж.Аталлі, Л.Бойко-Бойчук, Л.Завідної, В.Жуковської, П.Макаренка, Д.Мак-Квейла, О.Лизунової, С.Набатової, О.Пасєки, Г.Пятницької, О.Харун, Г.Чепурди, [1, с. 223; 2, с.3-5; 3, с.18-20] та ін. Огляд публікацій, висновки експертного середовища щодо розвитку інноваційних тенденцій у бізнес-стратегіях світових лідерів, а також проведені дослідження авторів [1, с.232-244; 2, с.1-9; 3] дозволяє окреслити інноваційні детермінанти, що пов'язані із соціальним контекстом на засадах діджиталізації бізнеспроцесів компаній, зокрема:

1) *оптимізація операційних процесів у ланцюгу поставок*: спільна автоматизація й інтеграція програм на основі цифрових технологій, що потребує розкриття інформації та довіри між партнерами;

2) *упровадження екологічної політики партнерства* з метою простежуваності якості товарів, послуг, складових сировини у виготовленні продуктів для зменшення

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

негативного впливу на довкілля і збереження біорізноманіття;

3) *диференціація і кастомізація програм лояльності, промоакційність у стратегіях продажу*, що зумовлюється жорсткою конкуренцією у онлайн комерції, оскільки споживач має можливість структурувати свої витрати, очікуючи на вигідні цінові пропозиції в оф- та онлайн-магазинах;

5) *розвиток омніканальної пропозиції реалізації товарів та послуг*, що вимагає підвищення соціальної і цифрової компетентності персоналу у роботі із споживачами у соціальних та професійних мережах;

6) *формування творчого середовища та забезпечення сприятливої організаційної культури управління знаннями в організації*, що сприяють інтелектуальній конвергенції розвитку компетенцій працівників;

7) *упровадження цифрової аналітики у процеси управління*, що забезпечує мобільну ідентифікацію та обробку даних про поведінку споживачів (персоналу) та персоналізувати найбільш актуальні пропозиції у реальному часі і просторі;

8) *механізм залучення фінансових ресурсів на основі краудфандінгу*, як соціальної технології колективного фінансування різних освітніх та інноваційних проєктів тощо [1; 2].

Варто зазначити, в умовах гібридного формату роботи, що спричинено пандемією коронавірусу з'явилися ефективні соціальні рішення компаній які займаються розробкою додатків для дистанційної роботи. Ділове видання Fast Company представило рейтинг інноваційних компаній табл.1, що впровадили нові інструменти для організації віддаленої роботи під час пандемії, і водночас це рішення, що підвищують продуктивність праці персоналу інших компаній.

У контексті глобальних перетворень забезпечення соціально-економічного розвитку менеджменту підприємств у галузі діяльності необхідно спрямовувати зусилля на інноваційний розвиток кадрового потенціалу [1].

Інноваційні компанії світу у сфері продажу додатків для
дистанційної роботи за рейтингом Fast Company 2021

№ з/п	Рейтинг	Сфера діяльності	Результат діяльності
1.	Asana	Багатофункціональний додаток, який допомагає компаніям вести невеликі проекти. Платформа заснована Дастіном Московіцем та Джастіном Розенштейном.	Asana Goals допомагає командам краще відстежувати прогрес. Впроваджено понад 130 функцій, зокрема інтеграцію з Microsoft Teams, Slack та Zoom. Програмою користуються понад 89 000 організацій та 3,5 мільйона осіб.
2.	Slack	Корпоративний месенджер Slack є найбільш швидкозростаючим бізнес-застосунком в історії.	Платформа інтегрується з Dropbox, Google Drive, GitHub, Google Docs, Google Hangouts, Twitter, Trello та ін.
3.	Atlassian	Платформа для управління розробкою програмного забезпечення.	Atlassian використовують 180 000 компаній. Дохід компанії у 2020 році склав \$1,6 млрд
4.	Zoom	Платформа для відеоконференцій, яка забезпечує вільну комунікацію студентам та працівникам в умовах дистанційної роботи. Наразі користуються 433 тис. людей	Чистий дохід компанії у VI кв. 2021 р. склав 260 393 000 доларів - це в 17 разів більше у порівнянні з показн. 2020 р. Безперечно, зростання попиту викликане COVID-19.
5.	Chief	Мережа для комунікації менеджерів вищої ланки. Одна з переваг.	Chief — система розподілу за професійними групами, учасники яких діляться експертизою і можуть виступати наставниками.
6.	Culture Amp	HR-платформа, яка використовує аналітику даних для підвищення залученості співробітників.	Новий набір інструментів для менеджерів, які дозволяють більше спілкуватися зі співробітниками та підвищувати загальну культуру.
7.	Turing	Програма для пошуку та працевлаштування віддалених розробників програмного забезпечення	Головний інструмент для відбору кандидата та оцінки його здібностей — штучний інтелект.

Джерело: складено авторами за даними [4]

Таким чином, орієнтованість на потреби споживача і розроблення компаніями інноваційних стратегій становитиме постійний тренд в електронній комерції міжнародних та національних компаній. Для утримання своїх позицій їм приходиться гнучко реагувати на виклики цифрового простору, своєчасно впроваджувати новітні технології та мотивувати інноваційний потенціал своїх працівників.

Література:

1. Жуковська В. М. Соціальний розвиток організації: потенціал, управління, інновації : монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 360 с.
2. Zavidna L., Makarenko P.M., Shepurda G., Lyzunova O., Shmygol N. Strategy of Innovative Development as an Element to Activate Innovative Activities of Companies. *Academy of Strategic Management Journal*. 2019. Volume 18. Issue 4. P.1-9.
3. Завідна Л.Д., Колодійчук А.В., Важинський Ф.А., Гаврилко П.П., Домище-Медяник А.М. *Міжнародний виробничий менеджмент: підручник*. Львів: Видавництво ННБК “АТБ”, 2022. 171 с.
4. Названі найінноваційніші додатки для дистанційної роботи: топ-10 за версією Fast Company. URL: <https://innovation.24tv.ua/>

*Журило І.В. – к.е.н., доцент,
Гончарук О.В. – здобувачка вищої освіти другого
(магістерського) рівня
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

**ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ І
РЕМОНТНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Одним із головних завдань будь-якого підприємства є оптимізація його операційних витрат. Ефективним інструментом вирішення проблеми усунення надмірних витрат на кожному етапі виробничої діяльності підприємства може стати застосування логістичних підходів до управління витратами. З одного боку логістичний підхід інтегрує процеси матеріально-технічного забезпечення (МТЗ), виробництва, транспортування, збуту, передачі інформації про пересування товарно-матеріальних цінностей у єдину систему, а з іншого боку – здатен підвищити ефективність процесів на кожному з цих напрямків діяльності підприємства, істотно оптимізуючи пов'язані з ними витрати.

Нині питанням застосування логістичних підходів до управління витратами

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

суб'єктів господарювання присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Однак ці підходи потребують подальшого розвитку та апробування на підприємствах окремих галузей економіки, зокрема на досліджуваних нами підприємствах, які спеціалізуються на виробництві певної номенклатури комплектуючих і запчастин для сільськогосподарської техніки та/або на її ремонті.

Аналіз показав, що більшість з цих підприємств, маючи потребу в матеріалах, напівфабрикатах, комплектуючих виробів, інструменті та оснащенні для виробництва своєї продукції, несуть великі втрати, пов'язані з постійними перебоями у МТЗ, дефіцитом одних матеріальних ресурсів та утриманням надлишкових запасів інших. Як результат – несвоєчасне виконання замовлень, втрата прибутків, невдоволеність споживачів-сільгосппідприємств, які страждають через простої техніки, що вийшла з ладу, у період польових робіт.

Спроби керівників аналізованих підприємств вирішити проблеми порушення параметрів ресурсного забезпечення за рахунок створення резервних матеріальних запасів мають негативні наслідки, пов'язані із додатковими витратами коштів, що безумовно, відбивається на збільшенні собівартості продукції та робіт. Крім того, як показує практика, залучення інвестицій на етапі низькоефективної роботи підприємства пов'язані з великими труднощами і рідко досягають позитивних результатів.

Тому для повного, своєчасного та адекватного задоволення потреб підприємств у матеріально-технічних ресурсах (МТР) з максимально можливою економічною ефективністю потрібно використати сучасні методи закупівельної логістики. У даному випадку, підвищення ефективності МТЗ та, відповідно, системи виробництва досягається не за рахунок збільшення запасів ресурсів, а за рахунок формування механізму управління ресурсами і резервами, що забезпечує дотримання встановлених вимог до термінів та якості виконання замовлень, а також пов'язаного з цим зниження виробничих витрат.

Ефект від використання логістичних моделей у МТЗ досягається в результаті забезпечення безперервності функціонування виробничої системи за рахунок виявлення, мінімізації та усунення затримок, збоїв і відмов у процесі постачання.

Використання концепції логістики на заготівельному етапі потребує зміни самої філософії організації виробничого процесу відповідно до діючого та потенційного попиту на кінцеву продукцію (роботу або послугу). Адже потреба у закупівлі визначається у зворотному до виробничого процесу напрямку – від обсягу кінцевої продукції (роботи, послуги) до вихідних матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів.

Процес управління матеріальними потоками в закупівельній логістиці складається з двох основних частин [2]:

- управління запасами (диспозицією МТР);
- управління постачаннями – систематичний аналіз, вибір та організація постачань МТР).

У науковій літературі описано типовий набір логістичних процедур щодо управлінням закупівлями [4], які мають бути об'єднані з основними постачальниками МТР єдиною політикою відносин. До таких процедур, що їх необхідно застосувати на досліджуваних підприємствах, належать: ідентифікація і переоцінка потреб; визначення й оцінка вимог споживачів; прийняття рішення: «зробити або купити»; визначення типів закупівель МТР (сталі, модифіковані (у яких змінюються постачальник або параметри МТР), нові); аналіз ринку та ідентифікація усіх можливих постачальників; попередня оцінка постачальників на основі порівняння якості МТР та сервісу; остаточна (багатокритеріальна) оцінка і вибір постачальника; доставка матеріальних ресурсів і супутній сервіс (оформлення договірних відносин, передача прав власності на МТР, процедури замовлень, транспортування, переробка вантажу, зберігання, складування, в окремих випадках прийняття рішення з організаційної структури власних логістичних каналів просування МТР від обраного постачальника); контроль і оцінка виконання закупівель.

Для вирішення проблем МТЗ, які виникли у ТОВ «Профі Стан» (м. Кропивницький), ми запропонували створити ефективну систему управління запасами (СУЗ). СУЗ являє собою сукупність правил і показників, які визначають момент часу й обсяг закупівлі ресурсів для поповнення запасів і включає такі параметри: точка

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

замовлення (мінімальний рівень запасів МТР, за умови досягнення якого необхідне їх поповнення); нормативний рівень запасів (розрахункова величина запасів, яка досягається під час чергової закупівлі); обсяг окремої закупівлі; частота здійснення закупівель (періодичність поповнення запасів); поповнювана кількість продукції, за якої досягається мінімум витрат на зберігання запасу [3].

Серед основних технологічних СУЗ, які застосовуються в логістиці, нами було обрано «двобункерну» систему з фіксованим розміром замовлення, відповідно до якої: розмір замовлення є постійною величиною; замовлення на постачання здійснюється за умови зменшення наявного на складах запасу до встановленого критичного рівня; інтервали постачання залежать від інтенсивності споживання МТР; страховий запас має залишитися недоторканим. Вважається, що дана система здатна захистити підприємство від утворення дефіциту. Недолік цієї системи полягає у необхідності постійного обліку залишків МТР на складі для контролю досягнення «точки замовлення». Проте, його можна усунути за рахунок використання автоматизованої ідентифікації штрих-кодів.

Далі ми визначили вихідні та розрахункові параметри обраної системи закупівель для кожної позиції (елементу) номенклатури МТР досліджуваного підприємства, що до них належать: річна потреба, оптимальний розмір замовлення (визначається виходячи із річної потреби в елементі, вартості подачі замовлення, ціни та витрат на його утримання на складі), час поставки, можливі затримки у поставках, строк витрачання замовлення, очікуване споживання за час поставки, гарантійний запас, пороговий рівень запасу, максимально бажаний запас, строк витрачання запасу до порогового рівня.

Якщо початковий обсяг запасу відповідає максимально бажаному запасу, то, при відсутності збоїв у поставках, замовлення має надходити у момент, коли розмір запасу досягає гарантійного рівня. За оптимального розміру замовлення запас поповнюється до максимально бажаного рівня.

Провівши моделювання роботи СУЗ з фіксованим розміром замовлення на прикладі найбільш затребуваного комплектуючого виробу «шестерня» за різних ситуацій (без збоїв у постачанні, з однією затримкою у постачанні та неодноразових

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

затримках) й аналіз наслідків цих ситуацій для досліджуваного підприємства, з метою досягнення стабільності роботи системи ми відкоригували вихідні умови, користуючись рекомендаціями авторів [1].

Запропонована методика моделювання системи управління запасами МТР дозволить досліджуваним підприємствам покращити МТЗ, уникнути дефіциту найбільш затребуваних ресурсів для ремонту сільгосптехніки та підвищити, у кінцевому рахунку, ефективність господарської діяльності.

Література:

1. Мочалин С.М., Чебакова Е.О. Практикум по логистике. Омск: Изд-во СибАДИ, 2004. 90 с.
2. Николайчук В.Е. Заготовительная и производственная логистика. СПб: Питер, 2011. 160 с.
3. Оснач О.Ф., Пилипчук В.П., Коваленко Л.П. Промисловий маркетинг: Підручник. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2011. 364 с.
4. Сергеев В.И. Логистика в бизнесе: Учебник. М.: ИНФРА-М, 2011. 608 с.

Журило І.В. – к.е.н., доцент;

*Хіміч Ю.А. – здобувачка вищої освіти другого
(магістерського) рівня*

*Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОМОНТАЖНИХ
ПОСЛУГ**

Електромонтажні підприємства (ЕМП) вирішують надзвичайно важливі завдання забезпечення надійного, економічного та безпечного енергопостачання, що є актуальним для підприємств усіх галузей народного господарства, а також для побутового обслуговування населення. Як і будь-яке інше підприємство, ЕМП може бути конкурентоспроможним тільки тоді, коли воно володіє перевагою перед конкурентами у залученні споживачів і надійно захищене від дії конкурентних сил.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Раціонально спланувати й організувати свою діяльність у цьому напрямку, функціонувати упродовж тривалого часу, задовольняючи потреби і запити покупців краще ніж конкуренти при ефективному використанні власного ресурсного потенціалу, ЕМП зможе за умов налагодження ефективної системи стратегічного управління своєю конкурентоспроможністю.

Не зважаючи на існування великої кількості праць, присвячених теорії конкуренції, особливостям формування конкурентних взаємовідносин, а також підходам, принципам і методам підвищення конкурентоспроможності підприємств, недостатньо дослідженими залишаються питання, які стосуються концептуальних основ стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств з урахуванням специфіки їх діяльності та сучасних реалій.

Конкурентоспроможність як ключовий структурний елемент системи конкурентних відносин являє собою багатогранну синтетичну категорію. На основі аналізу наукових джерел [3, 4, 9] щодо сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства», складено перелік змістовних характеристик даного поняття, до яких слід віднести: порівняльний характер, диференційованість, динамічність, релевантність, багатоаспектність, комплексність, відносний характер, орієнтація на концепцію маркетингу та стратегічний характер. Вважаємо, що запропоноване нами наступне визначення у повній мірі відбиває зазначені характеристики, тому воно повинно лягти в основу створення ефективної системи стратегічного управління конкурентоспроможністю ЕМП: *конкурентоспроможність підприємства* (КСП) характеризує його здатність витримувати конкуренцію у порівнянні з аналогічними суб'єктами господарювання на даному ринку за ступенем задоволення потреб споживачів у визначений проміжок часу, за ефективністю стратегічної, маркетингової та виробничої діяльності, а також рівнем сформованих конкурентних переваг щодо ендогенних властивостей його продукції (послуг) (якість, ціна споживання, упаковка, марка, імідж, умови продажу, післяпродажне обслуговування) та сукупності екзогенних факторів (ресурси, процеси у внутрішньому та зовнішньому середовищах

підприємства).

Ключовою підсистемою системи управління конкурентоспроможністю підприємства (УКП) є оцінка конкурентоспроможності підприємства та його продукції (послуг). Вважаємо, що для оцінки конкурентоспроможності ЕМП у нинішніх складних економічних умовах слід обирати методичний підхід, який не потребує великих витрат коштів та часу для застосування, включає обов'язкову оцінку конкурентоспроможності робіт і послуг підприємства та передбачає проведення діагностики його фінансово-економічного стану та загрози банкрутства. Таким вимогам відповідає методика, описана в [6, 7]. Вона базується на теорії ефективної конкуренції М. Портера та проводиться у три етапи: 1) оцінка конкурентоспроможності товару; 2) оцінка критеріїв КСП; 3) визначення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Запропонований та апробований нами алгоритм оцінки конкурентоспроможності такого напрямку діяльності ЕМП, як проведення електромонтажних робіт передбачає: 1. Вибір найбільш значущих якісних характеристик даної послуги. 2. Збір інформації про обрані показники якості послуги. 3. Переведення оцінюваних показників якості у безрозмірні величини відносно певної бази порівняння (потреби споживачів, конкуруючої послуги, нормативних вимог тощо); 4. Визначення інтегрального показника якості послуги. 5. На основі висновку про конкурентоспроможність послуги ЕМП порівняно з конкурентами, розробка відповідних заходів щодо її розвитку та/або укріплення.

Досягнення високого рівня конкурентоспроможності ЕМП та його послуг можливе за рахунок впровадження на ньому системи УКП, зміст якої проявляється, між іншим, у реалізації трьох рівнів управління конкурентоспроможністю: стратегічного, тактичного і оперативного [2].

Стратегічне управління при цьому є базовим, основоположним. Воно здійснюється на рівні вищого керівництва підприємства і орієнтується на довгострокові перспективи розвитку. У повній мірі його сутність відбиває, на наш погляд, визначення, сформульоване нами на основі синтезу підходів до дефініції категорії УКП у джерелах

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

[1, 8]. *Стратегічне УКП* являє собою: - систему впливу суб'єкта (вищого керівництва підприємства) на об'єкт (конкурентоспроможність) з метою переведення цього об'єкту у бажаний стан за допомогою розвитку параметрів об'єкту; - систему впливу на елементи і процеси, що забезпечують формування конкурентних переваг і розвиток конкурентного потенціалу підприємства з метою підвищення його стійкості в умовах зростання конкурентного тиску і зміни чинників зовнішнього середовища; - діяльність із встановлення перспективних цілей підприємства й ефективного їх досягнення на основі утримання конкурентних переваг і адекватного реагування на зміну зовнішнього середовища; - сукупність управлінських дій, спрямованих на дослідження діяльності існуючих і потенційних конкурентів та інших чинників конкуренції, а також розробку конкурентних стратегій, які забезпечують формування і підтримку довгострокових конкурентних переваг.

Для налагодження ефективної системи стратегічного управління конкурентоспроможністю ЕМП, його керівництво має бути обізнаним у питаннях складу основних елементів цієї системи з урахуванням відповідних галузевих особливостей. На основі узагальнення, уточнення і доповнення результатів численних досліджень ми склали перелік основних елементів системи стратегічного управління конкурентоспроможністю ЕМП: об'єкт, суб'єкт, предмет управління; тип системи; принципи, на яких базується система; основні функції, що реалізуються в системі УКП; підсистеми системи стратегічного УКП; механізм УКП.

В основу формування складових системи стратегічного управління ЕМП мають бути покладені принципи стратегічного управління КСП, які слугують основою для визначення структури, функцій, підсистем та етапів системи стратегічного управління ЕМП: принцип цілеспрямованості; принцип наукової обґрунтованості; принцип системності; принцип систематичності; принцип ієрархічності; принцип гнучкості та адаптивності; принцип комплексності; принцип багатоваріантності; принцип альтернативності; принцип зворотного зв'язку; принцип економічності; принцип розвитку; принцип управлінської оптимальності; принцип стимулювання

зацікавленості.

Література:

1. Балабанова Л.В., Крищенко А.В. Управление конкурентоспособностью предприятий на основе маркетинга: Монография. Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2004. 147 с.
2. Єлець О.П. Сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. №1(1). С. 58-64.
3. Журба І.О., Коляденко Ю.М. Сутність і значення конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2012. № 35. С. 97-103.
4. Журило І.В. Конкурентоспроможність нової продукції промислово-виробничого призначення: теоретичні аспекти, методика прогнозування та забезпечення: монографія: Кіровоград: ПВД «Мавік», 2011. 186 с.
5. Журило І.В., Хіміч Ю.А. Стратегічне управління конкурентоспроможністю підприємства електромонтажних послуг. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. Вип. 8(41). Кропивницький: ЦНТУ, 2022. С. 113-128.
6. Конкурентоспособность продукции и предприятия / Б.В. Буркинский и др.; под ред. Б.В. Буркинського. Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2008 132 с.
7. Максимов И. Оценка конкурентоспособности промышленного предприятия. *Маркетинг*. 2006. № 3. С. 33-39.
8. Нижник І.В. Управління конкурентоспроможністю промислових підприємств: методи та механізми підвищення: монографія / за наук. ред. М.П. Войнаренка. Хмельницький: ХНУ, 2017. 219 с
9. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. Посіб. /С.Л. Клименко, Т.В. Омельченко, Д.О. Барабась, та ін. К.: КНЕУ, 2008. 520 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРОБІЗНЕСІ

Сучасна ситуація в аграрному секторі характеризується цілим блоком проблем, які за своїм кількісним та якісним вмістом набагато перевищують її конкурентні переваги та можливості. Справжнім глобальним викликом для сучасної України є російська збройна, інформаційна, політична та усі інші можливі форми агресії [1, с. 59].

Усю проблематику, що стосується функціонування сучасного агробізнесу в Україні, а відтак і необхідність застосування інноваційних технологій для їх подолання, можна поділити на три групи:

1) проблеми, що існували до початку війни та визначались хибним господарським механізмом та олігархічною структурою економіки;

2) ускладнення, що були викликані пандемією COVID-19 та специфічними заходами «реагування» на нього з боку держави, що також обґрунтовується олігархічним економічним інтересом;

3) ті, що з'явилися внаслідок початку агресивної стадії російсько-української війни на території нашої держави 24 лютого 2022 року.

Питанням застосування інноваційних технологій у процесі ведення агробізнесу присвячені праці таких вітчизняних вчених як: Савицький Е.Е., Корніченко Г.С., Волощук Ю.О., Волощук В.Р., Андрєєва Л.О., Лисак О.І., Черевко І.В., Закревська Л.М., Кудлай В.Г., Кучер Л., Бойко Є.О., Юрчук Н.П., Кіпоренко С.С., Яковенко Р.В. тощо, хоча ці аспекти дедалі більше розкриваються у публікаціях бізнесменів-практиків. При цьому в більшості випадків йдеться про: особливості використання цифрових технологій у агробізнесі, інституційний розвиток української економіки в сфері впровадження інновацій, використання нішової стратегії, державну підтримку інновацій, наслідки пандемії та соціальну відповідальність в сфері агробізнесу, конкретні вузькотехнологічні питання організації виробництва, правове забезпечення

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

впровадження інновацій у сфері ведення агробізнесу, інноваційний маркетинг та інновації в системі управління тощо.

Проте, на сьогоднішній день, доречніше аналізувати це питання у контексті забезпечення продовольчої безпеки України. Напрямки щодо максимізації рівня продовольчої безпеки держави присвячені праці таких вітчизняних науковців, як: В. Власов, С. Кваша, Б. Пасхавер, П. Саблук, Ж. Сіднева, Г. Колісник та багато інших.

Особливість теперішнього часу, що визначає наукову новизну нижчевикладеного матеріалу, полягає у активній стадії ведення бойових дій на території української держави, що вносить свої прямі та опосередковані корективи у процес організаційно-економічних відносин у сфері агробізнесу як джерела забезпечення продовольчої безпеки сучасної України.

Ведення бойових дій вимагає певної інформаційної гігієни та додаткових і доволі жорстких заходів у сфері інформаційної безпеки та всього, що стосується продовольства, оскільки це також є одним з чинників, що безпосередньо впливають на рівень обороноздатності держави. І надмірне поширення актуальної поточної інформації може бути використано «північним сусідом» для створення додаткових ускладнень існування української держави.

Не виключено, що саме зараз відбуваються дослідження і впровадження практичних заходів, що дозволяють суттєво підвищити рівень прибутковості агробізнесу, розробити нові важелі підтримки інноваційної діяльності в сільському господарстві на основі залучення до цієї сфери країн-учасників антипутінської коаліції, до якої входить абсолютна більшість цивілізованих країн світу.

Але широкому загалу ця інформація стане доступною лише після перемоги України та цивілізованого світу, саме тому, слід передбачити можливість того, що наведені пропозиції та прогнози у цьому матеріалі, вже можуть існувати у якості практичних рекомендацій з боку конкретних діячів у сфері агробізнесу, певних вітчизняних науковців, що опікуються цією проблемою, органами державного управління і контролю, в тому числі Міністерством оборони України та Радою

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

національної безпеки та оборони України, а також закордонними експертами у сферах сільського господарства, національної безпеки, міжнародних відносин та міжнародного договірної права.

Як вже було зазначено, перша і друга групи проблем обумовлюються існуючою структурою олігархічної економічної системи України, яка прагне до повного контролю за рівнем життя та витрачанням доходів населення. Після остаточної монополізації сфери житлово-комунального господарства та обкладання населення непомірним, нічим не обґрунтованим тягарем космічних цін на комунальні послуги, державний апарат вирішив приборкати останню сферу, що була доступною для більшості мешканців населення – виробництво та продаж продуктів харчування [2, с. 74].

Третя група проблем обумовлена веденням бойових дій на території України, знищенням виробничого і споживчого потенціалу агробізнесу, руйнуванням логістичних систем та налагоджених зв'язків, необхідність переорієнтації зовнішньоекономічних зв'язків. Все це зумовлює необхідність активізації застосування інноваційних технологій у сфері агробізнесу.

Література:

1. Яковенко Р. В., Педь І. В., Алексеєва Л. М., Олійник І. В., Тертиця О. О. Теоретико-економічне підґрунтя реалізації завдань управління економікою України в умовах російської агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 2. С. 58–66. DOI: [10.32702/2306-6814.2022.2.58](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.2.58).
2. Яковенко Р. В. Соціальна відповідальність заходів державного регулювання стосовно сільського господарства України в умовах пандемії covid-19. *Агросвіт*. 2020. № 13-14. С. 72–77. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.13-14.72](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.13-14.72).

*Зубік Д.В. – здобувач першого рівня ВО
четвертого року навчання*

*Ярмоленко В. В. – науковий керівник, асистент
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Малий та середній бізнес (далі МСБ) – це основа сучасної економіки, частка МСБ в європейському союзі, серед загальної кількості підприємств, за 2020 рік становила 98,96% [1] та 99,84% [2] в Україні за 2021 рік. Даний тип бізнесу є найбільш активним і адаптованим під умови зовнішнього середовища.

Терористична війна яку розпочала росія проти України на фоні пандемії COVID-19, створила вітчизняному бізнесу, нові, більш складні умови для виживання. Наслідки та характер даних змін відображені на рисунку 1.

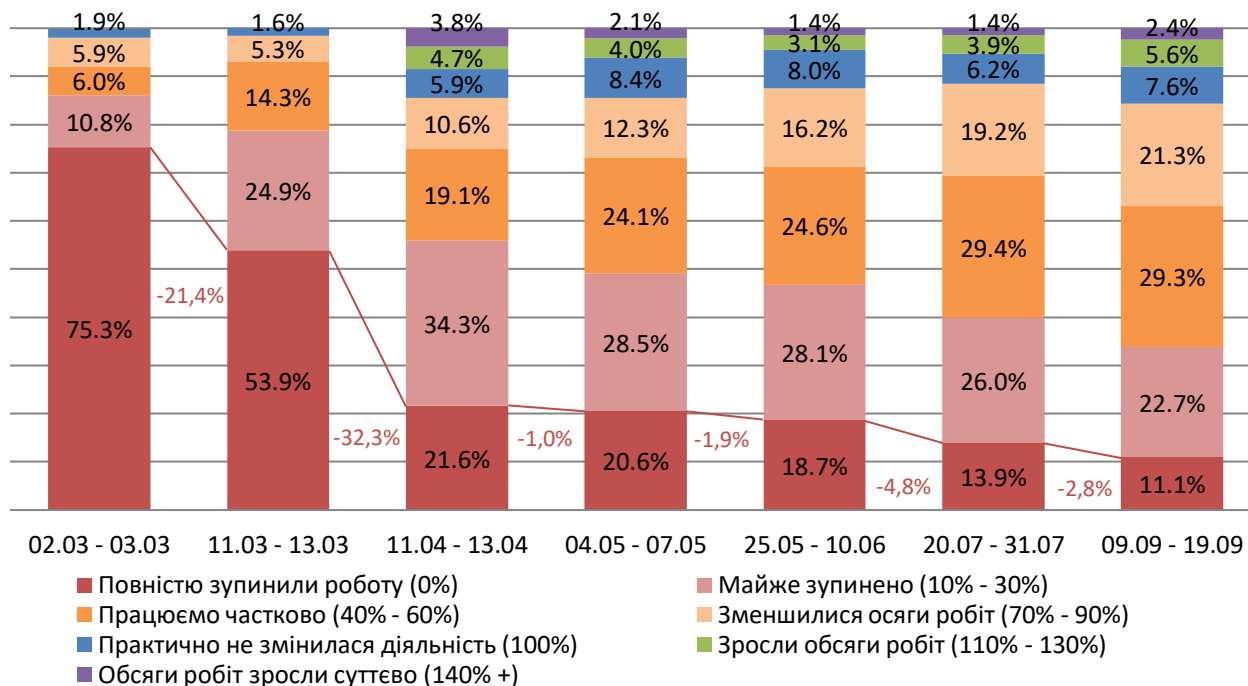

Рис. 1. Стан бізнесу по відношенню до 24.02

Джерело: Сформовано автором за даними [3]

Графічно ми можемо проаналізувати те, що починаючи з березня, відсоток

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

підприємств які повністю припинили свою роботу різко зменшився.

Одним із основних факторів, що вплинули на дане зменшення є державна підтримка, яка в умовах війни відіграє вирішальну роль у збереженні діяльності МСБ. Для того, щоб зменшити втрати підприємств, першочерговим інструментом держави стає зниження податкового навантаження. Тому 15 березня 2022 року був прийнятий відповідний Закон України № 2120-ІХ. Наведений закон вніс наступні зміни:

1) З 1 квітня до кінця дії воєнного, надзвичайного стану фізичні особи підприємці (далі ФОП):

- ФОП 1 та 2 групи мають право не сплачувати єдиний податок;
- для ФОП 3 групи підвищенні ліміти для переходу на спрощену систему оподаткування з 1167 мінімальних зарплат до 10 мільярдів гривень. А також ставку єдиного податку знижено до 2% доходу без сплати ПДВ.

2) З 1 березня та до 12 місяців після припинення дії воєнного стану:

- ФОП мають право не сплачувати єдиний внесок за себе, однак тоді вони будуть позбавлені відповідних гарантій, що надає держава за сплату ЄСВ;
- платники єдиного податку мають право за власним бажанням не сплачувати єдиний внесок за мобілізованих працівників [4].

Впроваджені дії таким же чином позитивного відобразились й на фінансовій стійкості МСБ, що ми можемо побачити на рисунку 1.2:

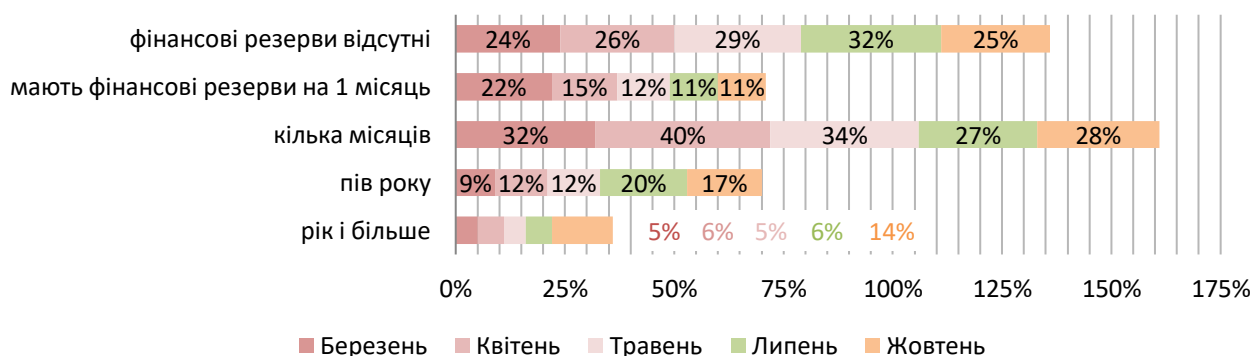

Рис. 2 Наскільки вистачить наявних фінансових резервів

Джерело: Сформовано автором за даними [5]

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

З наведеного графіку ми можемо побачити деякі позитивні зміни, що відбулись після запровадження ЗУ № 2120-ІХ. Зокрема частка фінансових резервів розрахованих на пів року та більше зросла, а також частка відсутності збережень навпаки зменшилась.

Ще одним не менш важливим рішенням уряду, щодо підтримки бізнесу було де-факто впровадження використання РРО та ПРРО на добровільній основі. Оскільки внесені зміни в п.12 та додану п.13 у розділі II «Прикінцеві положення» Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР передбачають відмінну застосування санкцій за невикористання РРО чи ПРРО, однак винятком є підакцизні товари.

Отже з наведеного матеріалу ми можемо зробити висновок, що під час війни держава вдається до багатьох методів стимулювання малого та середнього бізнесу, деякі з яких були висвітлені в даній тезі. Вказані дії з боку держави призвели до позитивних змін зменшуючи деструкцію МСБ.

Література:

1. Eurostat [Electronic Resource]. – Mode of access : URL : <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>;
2. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності. URL : https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/arh_kp_ed_u.htm;
3. Дослідження стану та потреб бізнесу в Україні. URL : <https://business.diiia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-u-veresni>
- 4 Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України № 2120-ІХ від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20/conv#Text>
- 5 МСБ в умовах війни. URL : <https://eba.com.ua/tretyna-opytanyh-msb-planuye-vyhid-namizhnarodnyj-rynok/>

*Кирпач О.Ю. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня*

*Науковий керівник: Нісфоян С.С. - к.е.н., доцент
Центральноукраїнського національного технічного університету,
м. Кропивницький*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Для сучасних підприємств пріоритетним напрямком розвитку є розробка заходів щодо ефективного управління персоналом, так як саме висококваліфікований персонал є головним ресурсом будь-якого підприємства, який забезпечує йому конкурентоспроможність на ринку. Як правило виконання цілей і завдань ефективного управління персоналом на підприємстві здійснюється через кадрову політику. Тому кадрову політику слід вважати ядром системи управління персоналом на підприємстві.

Метою кадрової політики організації є забезпечення балансу між економічною та соціальною ефективністю використання персоналу, створення умов для ефективного використання та розвитку кадрового потенціалу підприємства, задоволення соціальних та економічних інтересів працівників. Кадрова політика спрямована на закріплення єдиної корпоративної культури, ефективну мотивацію та професійний розвиток співробітників організації [3].

Основними складовими кадрової політики є політика найму, добору та розстановки кадрів, політика заробітної плати, освітня політика, політика стимулювання та мотивації зайнятості, соціальна політика відносин, політика розвитку та навчання тощо. Кадрова політика формується вищим керівництвом підприємства.

Кадрова політика – це найбільш узагальнена форма вираження інтересів персоналу підприємства, що включає взаємодію всього комплексу умов, що впливають на його діяльність і розвиток. Кадрова стратегія базується на системному аналізі зовнішнього та внутрішнього середовища і відображає його загальну концепцію розвитку персоналу та підприємства в цілому [2].

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Аналіз зовнішнього середовища складається з двох частин:

1) аналіз макросередовища: стан економіки та загальні тенденції на ринку праці; правове регулювання та управління у сфері праці та соціального забезпечення; політичні процеси та профспілковий рух; соціальна та культурна складові суспільства; науково-технічний розвиток; розвиток інфраструктури та інші загальні тенденції;

2) аналіз найближчого оточення: аналіз місцевого ринку праці; політика регіональних і місцевих органів влади у сфері праці, зайнятості та соціального забезпечення; профспілки, в які входять працівники підприємства; кадрова політика конкурентів [2].

Аналіз внутрішнього середовища дозволяє виявити стан і перспективи розвитку кадрового потенціалу; організація виробництва і зв'язку; принципи, методи, стиль управління; перспективи розвитку техніки і технології фірми; фінанси компанії; маркетинг персоналу; організаційна культура та потреби її зміни. Найважливішим елементом аналізу внутрішнього середовища в стратегічному управлінні персоналом є аналіз мети та цілей організації.

Після проведення аналізу визначають:

1) слабкі та сильні сторони персоналу і здійснюють розробку заходів щодо усунення слабких сторін та ефективного використання сильних сторін у господарській діяльності організації;

2) можливості персоналу та загрози організації, які приховує зовнішнє середовище, шляхом розробки планів найбільш ефективної реалізації можливостей та усунення або нівелювання зовнішніх загроз [2].

Основними завданнями кадрової політики підприємства є: своєчасне забезпечення підприємства працівниками належної кількості та якості з урахуванням стратегій його розвитку; створення належних умов для реалізації, створення середовища, в якому кожен працівник мав можливість розвиватися, самостверджуватися, самореалізовуватися тощо; раціональне використання кадрів; впровадження ефективних методів підбору та розстановки кадрів; стимулювання

прагнення працівників до досягнення мети; постійна підтримка ефективної роботи підприємства та інші [4].

Для підприємства досить важливо при формуванні та реалізації ефективної кадрової політики враховувати перелік певних принципів, на яких вона буде базуватися.

При формуванні кадрової політики необхідно узгодити [3]: політику розвитку персоналу; розробку загальних засад кадрової політики; фінансову політику; організаційну політику; інформаційну політику.

Для формування ефективної кадрової політики також важливо врахувати фактори, які притаманні зовнішньому та внутрішньому середовищу підприємства та мають безпосередній вплив на його функціонування та розвиток.

Загальні вимоги до кадрової політики в сучасних умовах такі: кадрова політика повинна бути тісно пов'язана зі стратегією розвитку підприємства; кадрова політика має бути досить гнучкою; кадрова політика повинна бути економічно обґрунтованою, тобто виходити з його реальних фінансових можливостей; кадрова політика повинна передбачати індивідуальний підхід до своїх працівників [1].

Таким чином, кадрова політика спрямована на формування такої системи роботи з кадрами, яка б орієнтувалася на отримання не тільки економічного, а й соціального ефекту за умови дотримання чинного законодавства.

Література:

1. Грицай А. М. Теоретико-методичні засади формування кадрової політики підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія "Економічні науки"*. 2014. 1 (63). С. 148–155.
2. Кібанов А. Я., Івановська Л. В. Стратегічне управління персоналом. Навчально-практ. посібник / За ред. А. Я. Кібанова. - М.: ИНФРА-М, 2000 352 с.
3. Погребняк А. Ю. Розробка кадрової політики як один з основних напрямків менеджменту персоналу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/68.pdf

4. Удовенко Т. С., Невмержицька С. М. Формування ефективної кадрової політики на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014 рік. № 3. С. 125–127.

Коба К.В. - здобувач вищої освіти третього
(освітньо-наукового) рівня
Науковий керівник: *Маренич М.М.* - д.с.-г.н., професор
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

КУКУРУДЗА: ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ

Кукурудза як стратегічна культура вирощується у всіх регіонах України, незалежно від розмірів суб'єктів господарювання та кліматичних умов. Вочевидь значне скорочення обсягів використання добрив, спричинило розбалансування поживних речовин у ґрунтах, і як результат – зниження врожайності й валових зборів зерна кукурудзи. У зв'язку з цим актуальною є проблематика відтворення втраченої родючості ґрунтів й подальшого вдосконалення існуючої системи удобрення кукурудзи, що підвищує ефективність її вирощування.

Наразі спостерігається розширення асортименту мінеральних добрив, протруйників насіння та гербіцидів, що формують передумови для їх комплексного використання та потребують додаткових досліджень щодо оптимізації базової системи удобрення з урахуванням біологічних особливостей сучасних гібридів та ґрунтово-кліматичних умов із подальшим вивченням їх впливу на структуру врожаю, урожайність зерна та, відповідно, його якість.

Зміна природо-кліматичні умов України суттєво вплинула як на гібридний склад, так і на групу стиглості культури. Виробники, які раніше висівали гібриди кукурудзи із індексом скоростиглості не більше 200, наразі сіють 230–260. Посушливі умови змушують суб'єктів господарювання переглядати технології вирощування кукурудзи й використовувати ті гібриди, які є більш вологоощадливішими [2]. У ході їх вибору, насамперед, визначаються із цілями вирощування кукурудзи: на силос, на зерно та на зелену масу, враховуючи технологію вирощування та хвороби, які можуть виникати.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

В Україні вирощують гібриди, які за класифікацією FAO (умовний індекс скоростиглості, прийнятий Міжнародною продовольчою та сільськогосподарською організацією при FAO (Food and Agricultural Organization) для створення єдиної одиниці виміру характеристик гібридів) відносяться до п'яти груп стиглості та відрізняються між собою характеристиками та особливостями обробітку, табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація гібридів кукурудзи за групою стиглості

Група скоростиглості	FAO	Сума активних температур, °C	Сума ефективних температур, °C	Період вегетації, днів	Кількість листів, штук
Ранньостиглі	100-199	2200	900-1000	90-105	12-14
Середньоранні	200-299	2400	1100	105-115	14-16
Середньостиглі	300-399	2600	1150	115-120	17-18
Середньопізні	400-499	2800	1200	120-130	19-20
Пізньюстиглі	500-599	3000	1250-1300	135-140	21-23

Вирощування зернових культур займає лідируючі позиції в структурі виробництва продукції рослинництва та й загалом всього сільськогосподарського виробництва України. Від реалізації зернових культур сільськогосподарські виробники отримують майже третину грошових надходжень. Загальна потреба країни в зерні визначається кількістю зерна, що використовується на харчування (22–23%), переробку (4–5%), корми (55–56 %), насіння (10–11%), експорт та створення державних резервів (6–8%) [1].

Посівні проці кукурудзи за регіонами України у 2021 р. наведено на рис. 1.

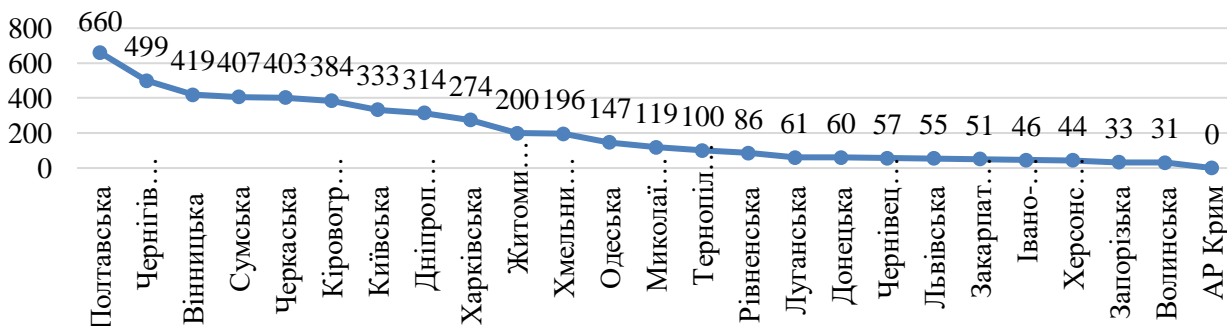

Рис. 1. Посівні проці кукурудзи за регіонами України у 2021 р., тис. га

Збільшення валових зборів зерна кукурудзи є пріоритетним завданням аграріїв.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Урожайність кукурудзи за регіонами України у 2021 році наведено на рис. 2.

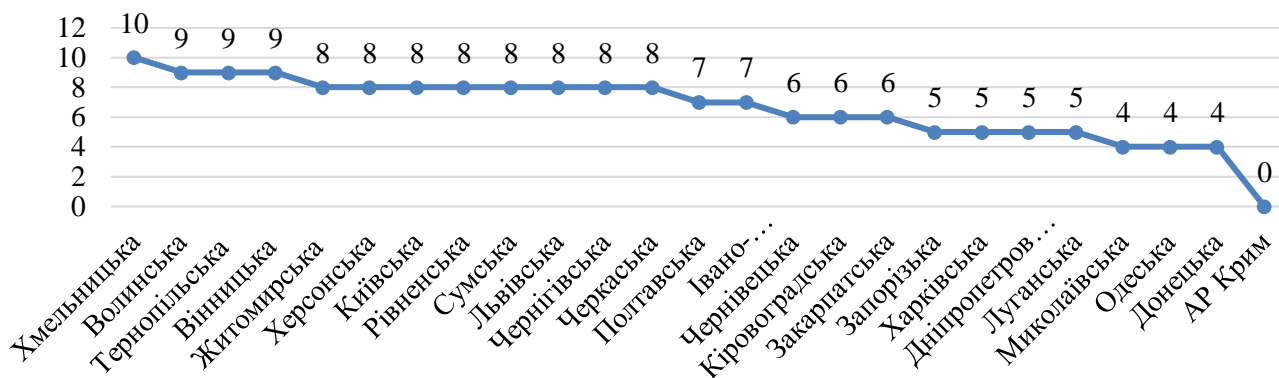

Рис. 2. Урожайність кукурудзи за регіонами України у 2021 р., т/га

Виробництво кукурудзи в Україні за останнє десятиліття зросло у три рази. Наразі кукурудза є основною фуражною культурою у світі, обсяги її виробництва, окрім посушливого 2012–2013 періоду, постійно зростало, а нині кукурудза є основною сировиною для виробництва біоетанолу.

Отже, у сучасних динамічних умовах сільськогосподарського виробництва, економічна оцінка технології вирощування не завжди може об'єктивно відобразити її ефективність, тому велике значення в урахуванні всіх енергозатрат має вміст валової та обмінної енергії, порівняння енергії, акумульованої в урожаї, із сукупною енергією, витраченою на вирощування і збирання врожаю.

Література

1. Кучер А., Кучер Л. Економіка й ринок кукурудзи: формування конкурентоспроможності. *Пропозиція. Спецвипуск журналу для сучасного аграрія. Кукурудза: практикум урожайності та рентабельності*. 2019. №3. С. 27–31.
2. Маренич М. М., Капленко В.О., Коба К.В., Голуб О.Р. [Особливості управління врожайністю кукурудзи в умовах нестійкого зволоження](#) *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2019. №4. С. 43–50.

КОНСАЛТИНГОВІ ПОСЛУГИ З ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Популярність стратегічного управління підприємствами різних видів обумовлена стійкою тенденцією до скорочення горизонту стратегічного планування, прискорення змін середовища, підвищення агресивності та непередбачуваності зовнішнього середовища, зниження тимчасового лага для прийняття рішень. Якість стратегічних рішень стає визначальним чинником для виживання та ефективного функціонування сучасних підприємств. При цьому у процесі прийняття стратегічних рішень керівникам необхідні фахівці, які володіють спеціальними інструментами для їх обґрунтування. Це обумовлено основними характеристиками процесу стратегічного управління підприємством (мінливість процесів у часі та просторі; наявність невідомих факторів; низьким рівнем достовірності статистичної інформації; обмеженість часу при прийнятті рішень тощо).

Сьогодні функціонуючі підприємства відрізняються за розміром, за організаційно-правовою формою та за галузевою спрямованістю. Проте, у процесі стратегічного управління, є типові завдання прийняття стратегічних рішень, які притаманні кожному підприємству. Це обумовлено тим, що, по-перше, методологія стратегічного управління передбачає використання типових елементів та етапів стратегічного управління; по-друге, роллю управлінського персоналу підприємства та експертів в обґрунтуванні стратегічних рішень, можливостями використання експертних знань на основних етапах стратегічного управління. При вирішенні типових завдань доцільним є залучення фахівців з консалтингових організацій, які мають ґрунтовний досвід з розробки методологічного інструментарію. Це дозволить підвищити ефективність і якість процесів стратегічного управління. Основним результатом процесу стратегічного управління є розробка стратегії підприємства.

Незважаючи на той факт, що методологічні аспекти процесу розробки стратегії

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

підприємства досліджуються у працях багатьох авторів, на сьогодні не існує найоптимальнішого типового підходу до її формування. Так, Г. Минцберг здійснив аналіз основних праць з питань стратегії підприємства і згрупував їх у десять шкіл розробки стратегії [1]. Проте, всі ці школи однакові у деяких вимогах щодо методів стратегічного управління підприємством: поєднання формалізованих процедур, методів та алгоритмів розробки стратегії з методами, що дозволяють враховувати особливості розробника стратегії, формалізувати його знання, інтелект та інтуїцію; підтримка групових рішень; врахування впливу зацікавлених сторін у стратегії підприємства; ґрунтовний аналіз зовнішнього середовища.

Сьогодні підприємства функціонують в умовах цифрової економіки, яка передбачає перманентне трансформування усіх сфер [2]. Четверта промислова революція призводить до зміни існуючих і виникненню нових видів діяльності. Крім того, ці зміни відбуваються дуже швидко. В таких умовах виникає необхідність у спеціалісті, який зможе врахувати всі зміни (як зовнішнього так і внутрішнього середовища) та їх вплив на окремі етапи (ділянки) бізнес-процесу при розробці стратегії підприємства. При цьому економічно доцільним буде залучення консалтингових організацій.

Розвиток консалтингових послуг постійно змінюється, що обумовлено змінами потреб замовників, які залежать від інституційних та суспільних перетворень. Консалтингові послуги з формування стратегії підприємства передбачають розробку стратегії для досягнення довгострокових цілей. При цьому консалтингові організації як правило надають послуги супроводження (контролюють реалізацію стратегії, забезпечують її економічну ефективність).

Процес консультивання – це спільна діяльність консультанта і клієнта з метою вирішення певного кола завдань. Слід зазначити, що послуги консультивання мають тимчасовий характер, їх неможливо накопичувати. Отже, консалтингова діяльність передбачає постійне (періодичне) оновлення. Це призводить до необхідності підтримувати постійний зв'язок між постачальником послуг і замовником.

У консалтингу відносини між клієнтом і постачальником послуг є

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

конфіденційними. Строго конфіденційними є і інформація та матеріали щодо будь-якого діяльності клієнта.

Спектр діяльності консалтингових компаній досить широкий і включає в себе не тільки різні напрямки і методи дослідження, але також відрізняється масштабами проведеної роботи і професійним рівнем консультантів. Використання конкретного методу і виду консультацій визначається, перш за все, завданнями і проблемами, які стоять у реалізації консалтингового проекту.

Слід зазначити, що консалтингові послуги характеризуються низькою особливостей, а саме: вони нематеріальні, персоналізовані, їх неможливо накопичувати, при їх здійсненні приймає участь клієнт тощо. Нематеріальний характер консалтингових послуг ускладнює оцінку їх якості на етапі відбору виконавця. Тому основним фактор, який впливає на вибір клієнтом консалтингової фірми є її імідж. Це змушує консалтингові компанії створювати певний імідж своєї фірми; запрошувати потенційних клієнтів ознайомитися з результатами своєї попередньої діяльності тощо.

Таким чином, консалтинг – це складне багатофакторне соціально-економічне явище, значення якого постійно зростає, що пов'язано із стрімким розвитком сучасного суспільства. Безперервні зміни в усіх сферах життя змушують підприємства постійно адекватно реагувати на них, трансформувати свою стратегію. Проте, це потребує значної кількості внутрішніх ресурсів. Вирішити ці питання можливо за допомогою залучення висококваліфікованого консультанта.

Література:

1. Strategy safari: a guided tour through the wilds of strategic management. Henry Mintzberg, Bruce Ahlstrand, Joseph Lampel. New York: Free Press, 1998.
2. Кононенко, Л., & Юрченко, О. (2022). INFORMATION SUPPORT OF THE COMPANY STRATEGY FORMATION. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 2(23-02), 23–26. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-23-02-008>

Кононенко Л.В. – к. е. н., доцент
Островська Н. О. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня
*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні дорадництво є ключовим елементом для забезпечення ефективної роботи підприємств в аграрному секторі України. Саме працівники дорадчої служби є провідниками до сільськогосподарських виробників тієї важливої інформації, яка є необхідною для диверсифікації виробництва; відкриття нового напрямку бізнесу; отримання нових знань тощо. Крім того, «сільськогосподарська діяльність є ризиковою, їй притаманні специфічні довготривалі кризи. В цих умовах саме Дорадча служба спроможна забезпечити ефективне функціонування сільськогосподарському товаровиробнику» [3].

Історія розвитку дорадництва нараховує майже чотири тисячі років. В Україні наданням дорадницьких послуг займається дорадча служба. Відповідно до Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» ці послуги можуть бути як соціально спрямованими так і комерційними [4]. Кадрове забезпечення цих служб складається із висококваліфікованих працівників різних сфер. Напрями консультування дорадчих служб достатньо розгалужені, проте частка сертифікованих дорадників, що підтримують той чи інший напрям суттєво відрізняються.

Найбільша питома вага дорадників підтримує напрям «Економіка» (48%), на другому місці - напрям «Агрономія» (19%). Вкрай негативним, на нашу думку, є той факт, що відсутні дорадники, які б підтримували напрями, які пов'язані із інформаційними технологіями, запобіганнями погодним та кліматичним ризикам, поновлюваною енергетикою. Щодо інформаційної підтримки аграрного бізнесу, то, як правило, керівництво і значна частка персоналу великих аграрних підприємств знаходяться у містах. Це обумовлює можливість доступу до інформаційних ресурсів.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Керівництво ж і персонал малих аграрних підприємств мешкає у сільській місцевості, а отже не має такої можливості. Отже, різниця у доступі до інформаційних послуг для малого і великого аграрного бізнесу є цілком природною.

На малих підприємствах пошук інформації здійснюється, як правило, працівником (або безпосередньо власником бізнесу), який виконує багато інших обов'язків. Для них пошук інформації стає значною проблемою. Взагалі, на відміну від великих агроформувань, український малий сільськогосподарський виробник має суттєві проблеми матеріально-технічного, кадрового забезпечення, високу собівартість продукції, відсутність ринків збуту тощо [1]. Вирішити ці питання можливо шляхом застосування послуг дорадників. Отже, на сьогодні існує нагальна потреба у дорадчих послугах для малих підприємств аграрного сектора економіки. Проте, більшість з них не проінформована щодо можливості і процедури звернення до дорадчих служб.

Найпростішим способом поширення інформації, який може використовувати дорадча служба, є використання засобів масової інформації (ЗМІ). Як правило, до засобів масового поширення інформації відносять: публікації у пресі; інтерв'ю на телебаченні та інших ЗМІ; розміщення інформаційних експонатів на виставках; інформація в мережі Internet.

У сучасних умовах для того, щоб представник сільськогосподарського підприємства мав можливість і бажання звернутися до працівника дорадчої служби, є необхідним наявність не тільки контактних даних та переліку дорадників служби, а і адреси веб-ресурсів. На сьогодні такі засоби комунікацій як веб-ресурси є обов'язковими. Так, щоб у разі необхідності звернутися безпосередньо до фахівця дорадчої служби, потенційний клієнт повинен мати можливість знайти його в реєстрі дорадників, визначити сферу компетенції, контактні дані, тощо.

Сьогодні в Україні спостерігається загальна тенденція щодо децентралізації влади, що обумовлює передачу дедалі більше повноважень місцевим державним структурам. Партнерські відносини між місцевими громадами та бізнес-структурами значно розширюють компетенцію місцевих органів влади [2]. Крім того, ефективність

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

державного регулювання насамперед залежить від врахування всіх можливостей регіонів [5]. Це обумовлює доцільність функціонування регіональних дорадчих служб і розвитку напрямів їх співпраці з підприємствами аграрного сектора економіки та з місцевими державними структурами. Крім того, надання дорадчих послуг повинно сприяти розвитку підприємств аграрного сектора економіки і покращенню соціально-економічних умов життя на селі.

Література:

1. Kononenko, L., Atamas, O., Nazarova, H., Selishcheva, E., & Kononenko, S. (2022). Optimization of small agricultural producer's taxation by creating innovative-integrated structures. *Scientific Horizons*, 25(6), 100-110. URL: <https://sciencehorizon.com.ua/uk/journals/tom-25-6-2022/optimizatsiya-opodatkuvannya-dribnotovarnogo-silskogospodarskogo-virobnika-shlyakhom-stvorenniya-innovatsiyno-integrovanikh-struktur> (дата звернення: 21.10.2022).
2. Khmurova, V., Mykolaichuk, I., Kandahura, K., Sylkina, Yu., & Sychova, N. (2021). Strategy for the development of public-private partnership in the context of global changes. *Scientific Horizons*, 24(8), 108-116.
3. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К. : Юрінком Інтер, 2010. 608 с. URL: <http://minagro.gov.ua/node/4386>(дата звернення: 27.10.2022).
4. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України № 1807-IV від 17 червня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text> (дата звернення: 27.10.2022).
5. Трусова Н.В., Танклевська Н.С. Інноваційна парадигма економічної безпеки регіонів у конкурентному середовищі суб'єктів агробізнесу. Економіка АПК. 2019. № 11 С. 58-69 URL: https://www.researchgate.net/profile/Nataliya-Tanklevska/publication/338805969_Innovative_paradigm (дата звернення: 27.10.2022).

*Котий П.А. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня*

*Козинський Р.А. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня*

*Науковий керівник: Савеленко Г. В. - к.т.н.
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

На сьогодні ефективне управління в умовах інтенсивного розвитку ринкових відносин не можливе без використання інформаційних систем і технологій на підприємствах будь-якого напрямку діяльності. Це пов'язане з тим, що для безперервного функціонування бізнес-процесів необхідно приймати рішення, які базуються на великих обсягах інформації, яка не завжди є повною та достовірною. Крім того така інформація повинна бути оперативною, що в свою чергу висуває певні вимоги до механізму її збору, передачі, обробки та збереженню. При відсутності оперативної і достовірної інформації більшість рішень приймається на основі інтуїції керівників, і покращити ситуацію може впровадження сучасних інформаційних систем (ІС), які візьмуть на себе формування необхідної інформації для прийняття управлінських рішень.

Особливо це актуально, якщо необхідно враховувати можливості безперервного надходження сировини, мінімізацію складських залишків та максимальне завантаження обладнання та виробничого персоналу.

Впровадження ІС на підприємстві – комплексний і різносторонній процес, який охоплює практично всі сфери його діяльності. Зазвичай, ІС мають модульну побудову. Основною проблемою при формуванні модулів ІС і її впровадженні є побудова єдиної системи, яка буде влаштовувати вимоги співробітників усіх підрозділів. Кожен із підрозділів може мати власне програмне забезпечення, оптимізоване під особливості своєї роботи. Інформаційна система може об'єднати всі програмні засоби в рамках однієї інтегрованої системи, яка працює з центральною базою даних, так що всі

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

підрозділи зможуть легше обмінюватися інформацією, координувати взаємодію один з одним.

Серед переваг ІС зазвичай виділяють можливість скоротити й уніфікувати наявне апаратне забезпечення за рахунок технології "клієнт – сервер" і інтеграції інформаційної системи. ІС виконує зберігання всіх даних в єдиній базі, що виключає їх дублювання та гарантує високий рівень доступності інформації, а також однаковий погляд на звітну інформацію. Функції обліку і звітності переносяться безпосередньо у функціональні підсистеми, підвищуючи оперативність оновлення даних і їх достовірність.

ІС властива й низка недоліків. По перше, це висока складність і висока ціна впровадження при непередбачуваності ефекту їх використання. Є достатнє число прикладів подвоєння бюджету на впровадження ІС, але немає прикладів їх швидкої окупності: позитивні результати переходу на ІС починають виявлятися в середньому через два роки після впровадження. По друге, недоліками можуть стати й ті фактори, що на перший погляд є плюсами. Так, зберігання даних в єдиній базі знижує живучість інформаційної системи, оскільки неполадки відбиваються відразу на всіх підрозділах. Особливо це відчутно при зберіганні бази даних у хмарному сховищі, якщо відбуваються перебої з електропостачанням або з доступом до мережі Інтернет. Також є великі ризики, пов'язані з порушенням інформаційної безпеки системи при неправильному розмежуванню прав доступу до бази даних або невідповідальному відношенню до створення і зберігання паролю доступу.

Основною проблемою, що стоїть перед керівником сучасного підприємства, є вибір виробника ІС. Нинішній стан ринку ІС в Україні зумовлений передусім історичним розвитком українських ІС, приходом західних розробників і до недавню активною експансією російських систем. Війна в Україні переорієнтувала бізнес на вітчизняний та західний ринок програмних продуктів.

На ІТ-ринку представлені такі ІС: "BAAN IV", "R/3 SAP", "Oracle Applications", "Ахарта/Navision", "Frontstep", "IPS Applications", "Галактика", "IT-ENTERPRISE", "BAS" та інші.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Сучасна інформаційна система управління підприємством повинна включати наступні модулі [1]:

- управління ланцюгом постачань (SCM (Supply Chain Management), раніше – DRP (Distribution Resource Planning));
- удосконалене планування та складання розкладів постачань (APS (Advanced Planning and Scheduling));
- модуль автоматизації продаж (SFA – Sales Force Automation);
- автономний модуль, відповідальний за конфігурування (SCE – Stand Alone Configuration Engine);
- остаточне планування ресурсів (FRP – Finite Resource Planning);
- бізнес-інтелект (BI – Business Intelligence), технологію оперативної аналітичної обробки (OLAP – Online Analytic Processing);
- модуль електронної комерції (EC – Electronic Commerce);
- управління даними про виріб (PDM – Product Data Management).

Пошук додаткових джерел підвищення економічної ефективності на підприємстві є причиною інтеграції верхнього і нижнього рівнів автоматизації підприємства. Такі джерела існують на будь-якому підприємстві, необхідно їх тільки знайти, а для цього вимагається забезпечити збір, обробку і аналіз оперативних даних зі всіх технологічних і виробничих ділянок підприємства.

Щоб проект був успішним і з мінімальними потрясіннями привів до потрібного результату, і при цьому завершився б в зазначені терміни, потрібен високий рівень його організації. При організації вертикальної і горизонтальної взаємодії підрозділів виробничого підприємства при виготовленні продукції, інформаційна система стає визначальним аспектом підвищення конкурентоспроможності.

Література:

1. Досвід упровадження інформаційних систем управління на вітчизняних підприємствах.
URL: https://pidru4niki.com/84428/ekonomika/dosvid_uprovadzhen-nya_informatsiy-nih_sistem_upravlinnya_vitchiznyanih_pidpriyemstvah (дата звернення: 15.10.2022).

*Микитас А.С. - здобувач вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня*

*Науковий керівник: Танклевська Н.С. - завідувач кафедри,
д. е. н., професор
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сучасний стан економічного розвитку України пов'язаний зі значними проблемами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Досить помітними стали проблеми, пов'язані зі зниженням платіжного балансу, зниженням ВВП, значним скороченням сировинних доходів, також сюди варто віднести стрімке падіння індексу промислового розвитку, зростання інфляції, безробіття, відсутність соціальних гарантій та ін. [2]. Зокрема, усі вищезазначені фактори посилено й політичною нестабільністю у зв'язку з ситуацією в країні у поєднанні з різким зростанням витрат бюджету, визначеним необхідністю збільшення фінансування оборони країни.

23 лютого, в Україні почала працювати місія Міжнародного валютного фонду. Вона мала оцінити готовність держави отримати третій транш кредиту, 700 млн дол, у межах ухваленої у 2020 році програми Stand-By Arrangement. Однак через кілька годин в українські міста полетіли російські ракети, а армія країни-агресора почала штурмувати південь, схід та північ країни [2].

Основні напрями співпраці України та Національного банку з МВФ – співпраця за програмами підтримки платіжного балансу (stand-by та механізм розширеного фінансування), щорічні консультації в межах статті IV Статей Угоди Міжнародного валютного фонду, технічна допомога, а також реалізація іншої діяльності в межах членства. Підтримка фонду - важливий сигнал для інших потенційних позичальників, як-от Світового банку чи ЄС, а також внутрішніх та міжнародних інвесторів.

У зв'язку зі збройним нападом російської федерації на Україну наша держава звернулася до МВФ із проханням завершити діючу програму Stand-By Arrangement та виділити Україні екстрену фінансову допомогу в розмірі 1,4 мільярда доларів США

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

через Інструмент прискореного фінансування (Rapid Financing Instrument, RFI). Виконавча рада МВФ 9 березня 2022 року ухвалила відповідне рішення. Програма RFI спрямована на фінансування першочергових витрат та нагальних потреб платіжного балансу, що виникають у зв'язку з триваючим воєнним конфліктом, які, якщо їх не вирішити, призведуть до негайного та серйозного економічного зриву [3].

МВФ має три ключові програми, за якими співпрацює з позичальниками: угода stand-by (SBA), програма розширеного фінансування (EFF) та інструмент швидкого фінансування (RFI). Обсяги фінансування за кожною з них залежать від квот держав в МВФ. Квота України становить близько 2,65 млрд дол. Рада директорів МВФ може збільшити розмір кредиту, якщо вирішить надати країні-позичальниці право на винятковий доступ до коштів фонду [1].

Серед міжнародних фінансових організацій Світовий банк є другим після МВФ фінансовим партнером України. Мета діяльності установи – надання фінансової і технічної допомоги країнам, що розвиваються. Україна співпрацює з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК). У зв'язку зі збройним вторгненням російської федерації в Україну Світовий банк у березні 2022 року затвердив додатковий пакет підтримки для України в розмірі понад 700 мільйонів доларів США.

Європейський банк реконструкції та розвитку – міжнародна фінансова організація, діяльність якої спрямована на фінансування економічних реформ у країнах Центральної та Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки. Це один з найбільших інвесторів в Україні, фінансові ресурси якого надають значну підтримку економічним реформам в Україні. Банк здійснює фінансування інвестиційних проєктів розвитку в приватному та державному секторах, а також надає технічну допомогу [2].

У зв'язку зі збройним вторгненням російської федерації в Україну Рада директорів ЄБРР у березні 2022 року ухвалила рішення про початковий "пакет заходів для стійкості" у розмірі 2 млрд євро, що передбачає фінансування заходів для допомоги громадянам, компаніям і країнам, які зазнали впливу війни росії проти України. Кошти

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

нового проєкту підтримки буде спрямовано на фінансування вже започаткованих або нових проєктів, а також для підтримки ліквідності таких підприємств, як Укрзалізниця, Укренерго, Нафтогаз та інших [3].

Висновок: окрім позитивних сторін впливу кредитування на економіку України ще є ризик появи негативного результату - зростання державного боргу і перетворення проблеми його обслуговування на перманентну проблему запозичення. Але через продовження воєнного стану, та погіршення ситуації в Україні, державі слід й надалі брати участь в програмах кредитування.

Київ повинен домовитися з МВФ про довгострокову програму з великими обсягами фінансування. По-перше, Україні потрібне додаткове джерело покриття дефіциту бюджету. До закінчення війни Україні слід фінансувати щомісяця 4-5 мільярдів доларів дефіциту, причому у валюті. По-друге, програма дозволить домовитися з іншими донорами. Упевненості в отриманні коштів від США чи ЄС нема через їх внутрішньополітичні процеси. По-третє, нова програма необхідна для рефінансування виплат за попередніми кредитами, які Україна взяла у різних фондів. Наразі про залучення комерційних інвестицій не йдеться, бо воєнні ризики перекреслюють цю можливість.

Література:

1. Економічна правда “Програма МВФ воєнного часу: про що влада домовляється з фондом” <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/08/30/690830/>
2. BBC News Україна “МВФ. Навіщо він узагалі потрібен і чи може Україна жити без його грошей” - <https://www.bbc.com/ukrainian/features-56095174>
3. Національний Банк України: Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями - <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>

КАРТОГРАФІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОНЕТНОЇ СПРАВИ ТА ІСТОРІЇ ГРОШОВОГО ОБІГУ В ДОБУ СКІФІВ

Проблема дослідження історії монетної справи та грошового обігу займає важливе місце в розумінні побуту та економічних реалій суспільств в різних регіонах України та світу. Монета як універсальний засіб розрахунку за отримані товари та послуги дає нам змогу встановити хронологічні рамки знахідок, в комплексах городищ та поселень, добробут в поселенні, час активної торгівлі в регіоні та з'ясувати основних торговельних партнерів. Так до прикладу поруч з грецькою керамікою на території скіфських городищ, що звісно дає нам певне уявлення про торгівлю скіфів та греків знаходять і грецькі монети різних номіналів. Останні ж на відміну від кераміки широкого вжитку можна датувати, подекуди, з похибкою до десятиліття або, навіть, до року.

Розуміючи важливість дослідження таких монетних знахідок постає проблема узагальнення цих знахідок, для формування цілісної картини економічних взаємин та визначення торговельних шляхів. Саме для узагальнення та формування комплексної картини й потрібне мапування знахідок. Сього в час широкого розмаїття інформаційних технологій мапування знахідок дає можливість формувати різноманітні інтерактивні карти знахідок з прив'язкою городища та стоянки варварів та емітентів цих монет. На основі типологізації таких знахідок встановлювати рівень життя тогочасного населення та визначати економічні аспекти життя тогочасного землероба, скотаря або воїна. На підставі географічних особливостей (річок, лісів, гір) між точками знахідок ми можемо моделювати торговельних шляхів, визначати економічний вплив тих чи інших культур або цивілізацій на інші та внормувати модель взаємопроникнення культур на підставі торговельної взаємодії. Яскравим прикладом моделювання торговельних шляхів (зображено червоною лінією) Ольвії є торговельних шлях р. Дніпро та річками що в неї впадають зображений на рис.1.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

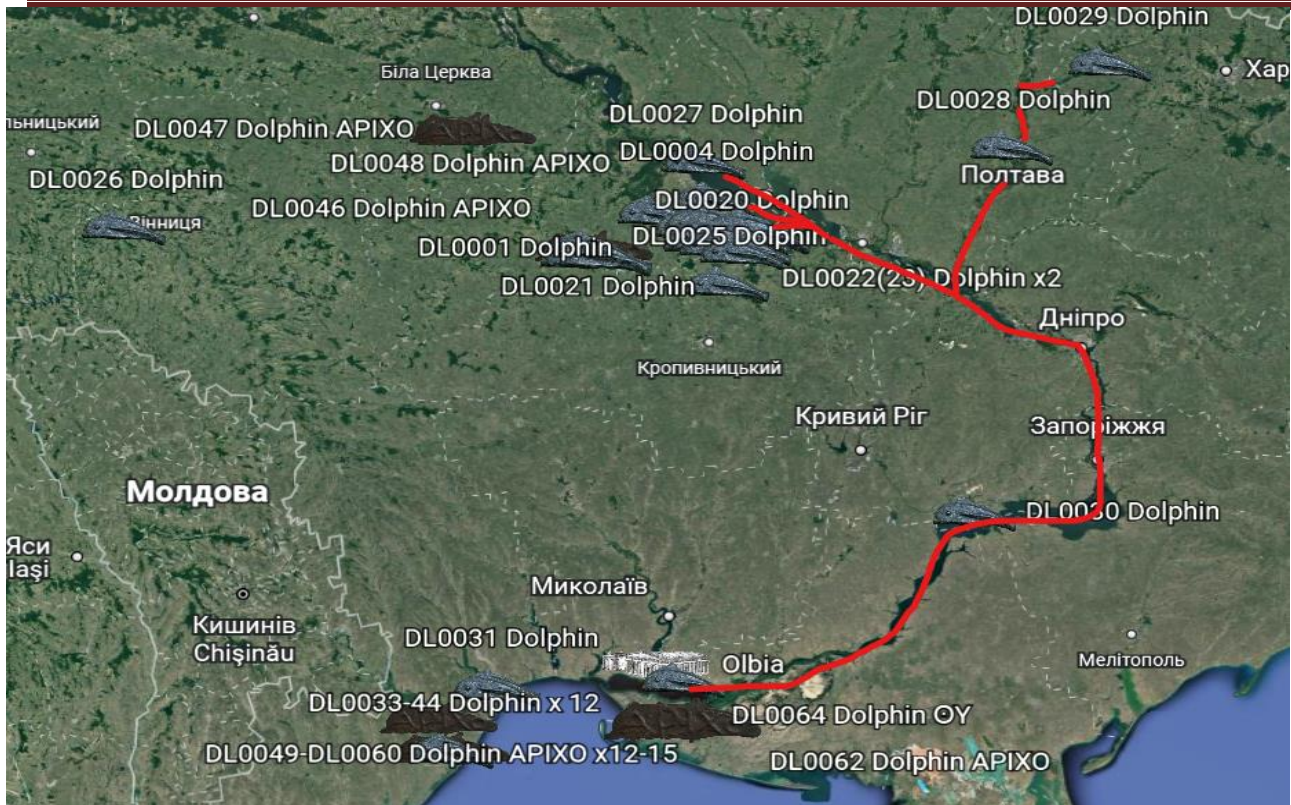

Рис. 1

З даної моделі чітко видно, що грецькі купці використовували в своїй торгівлі переважно водні шляхи сполучення. Особливо велике скупчення таких монет та монетних комплексів ми бачимо в районі Тясминського Басейну, що свідчить про потенційно великі масштаби економічних та зав'язків з Ольвією у цьому регіоні. Ба більше на рис. 1 наведені знахідки зооморфних монет-дельфінів, що виготовлялися грецькими поселенцями із бронзи, наявність же скарбів таких монет за межами Ольвії свідчить про довіру місцевого населення до такої форми грошей, та разом з іншими факторами свідчить про довготривалі торгівельні зв'язки. Також з даної мапи ми бачимо, що окрім р. Тясмин, для торгівлі на північному напрямку торгівельних шляхів могли використовувати й р. Ворскла, для розширення своїх зав'язків на північний схід, про що свідчать знахідки аналогічного типу монет в Полтавській та Харківській обл.

Отже формування карт знахідок монетних та інших археологічних знахідок відіграє важливу роль у розумінні економічних реалій досліджуваного періоду. Надає змогу враховуючи географічні та топографічні особливості місцевості формувати моделі торгівельних шляхів та економічних зав'язків, на підставі яких формувати

комплексу картину життя та падубу в тих чи інших регіонах.

Література:

1. Коцур В. Історіографія українського скарбознавства. Український нумізматичний щорічник. 2017. № 1. С. 15-32. URL: http://resource.history.org.ua/publ/2017_1_2
2. Орлик В. Знахідки античних монет VI – I ст. до н. е. в басейні р. Тясмин. Український нумізматичний щорічник. 2021. № 5. С. 5-44. URL: http://resource.history.org.ua/publ/uns_2021_5_3
3. Хведченя С. Історико-картографічний аспект у вивченні пам'яток історії та культури України. Історико-географічні дослідження в Україні. 2004. 7. С. 103-117. URL: http://resource.history.org.ua/publ/geo_2004_7_103

*Пантелеймоненко А.О. - д. е. н., професор
Голокоз М. С. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня*

*Каліберда О. С. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня*

*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

ПРО СІМЕЙНІ ТА КООПЕРАТИВНІ МОЛОЧНІ ФЕРМИ В УКРАЇНІ

Широко відомо, що виробництво молока є однією з найважливіших галузей сільськогосподарського виробництва України. Основну роль у цьому зв'язку відіграють особисті селянські господарства. Так, за підрахунками українських експертів частка молока, що виробляють домогосподарства складає 78% [1]. Для багатьох селян таке виробництво забезпечує самозайнятність, і досягнення, в такий спосіб, певного рівня доходів. Проте, в сучасних економічних умовах українським селянам утримувати корів одноосібно стає дедалі складніше. Тому, на державному рівні періодично здійснюються заходи щодо вирішення цієї проблеми.

Зокрема, час від часу державну підтримку знаходять ініціативи домогосподарств

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

селян та фермерів щодо створення збутових кооперативів молочного напрямку. А останні п'ять років – організація сімейних молочних ферм. Значну допомогу в цьому питанні надають уряди Швеції та Канади (проект «Сімейні молочні ферми») [2]. З огляду на важливість таких ферм доцільно з'ясувати їхнє значення в контексті впливу на соціально-економічний розвиток українського села.

Економічний ефект сімейних молочних ферм є очевидним – «формат невеликих ферм на 10-50 корів дозволяє... формувати принципово новий молочний бізнес та швидко масштабувати його... розвиває малий бізнес, суміжні напрямки, які обслуговують молочні господарства та дає можливість селянам (власникам цих ферм – *прим. наша*) здавати молоко за вигідною ціною» [2]. Крім цього, слід підкреслити, що поширення сімейних молочних є дуже вигідним для функціонування місцевих молокопереробних заводів. Виробництво на таких фермах є більш «цивілізованим» у порівнянні з маленькими господарствами селян, що мають одну, або кілька корів. Передусім, мова йде про якість молока та обсяг його виробництва. Одними з перших зрозуміли значні вигоди й підтримали ідею організації сімейних молочних ферм керівники компанії «Данон» в Україні, через значну зацікавленість у стабільних закупках якісного молока для власних молокозаводів. Перспективність співпраці з сімейними молочними фермами навіть обумовила «згортання» багаторічного проекту названої компанії, що передбачав підтримку створення в середовищі селян збутових молочних кооперативів. Основною причиною можна вважати організаційні труднощі в роботі з групою селян. Значно простіше співпрацювати з однією сім'єю, що має молочну ферму та дбає про її ефективне функціонування. Така співпраця бізнесу та сімей, які займаються виробництвом молока за умови привабливих закупівельних цін може бути довгостроковою.

Проте, слід брати до уваги, що зосередження державної підтримки лише на розвитку сімейних молочних ферм не вирішує проблеми належного утримання корів та вигідного збуту молока для дрібних господарств селян, що мають одну, або кілька корів. Більше того держава в такий спосіб ставить у нерівні умови селян з різним економічним

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

потенціалом. Тому до політики державної підтримки селянських господарств, що спеціалізується на виробництві молока необхідно застосовувати комплексний підхід. Передусім, поряд (чи паралельно) з сімейними молочними фермами важливо стимулювати організацію ферм кооперативного типу, орієнтованих на селян, які є менш підприємливими та мають низькі фінансові можливості. Молочні ферми, створені на кооперативних засадах власниками дрібних селянських домогосподарств за умови державної підтримки, візьмуть на себе і організацію належного утримання корів, і вигідного збуту молока. Про це переконливо свідчить світовий досвід.

У результаті можна очікувати на значний суспільний ефект. По-перше, дрібні селянські домогосподарства, стаючи членами кооперативної ферми, вирішують проблему утримання корів, виробництва якісного молока, а також і його вигідного збуту. При цьому сімейні молочні ферми також можуть долучатись до таких кооперативів, що найменше в формуванні укрупнених партій молока, а з часом – створенні молокопереробних заводів. По-друге, молокопереробні заводи отримають сировину належної якості та в значній кількості. По-третє, держава шляхом комплексної підтримки різних груп селян, зайнятих у виробництві молока може значно ефективніше реалізувати свою соціально-економічну політику в аграрному секторі економіки України.

Література:

1. Нів'євський О., Яворський П., Донченко О. Малі фермери та домогосподарства в сільському господарстві та сільській економіці: оцінка їхньої ролі та заходи з підтримки їхнього сталого розвитку. К., Проект «Підтримка впровадження сільськогосподарської та продовольчої політики в Україні», 2021. 78 с.

2. Найкращі ферми – звісно, сімейні. *Ідеї & тренди*. 2021. 11 листопада. URL: <https://smf.org.ua/>

*Пилипенко К.А., д.е.н., професор
професор кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу
Дегтярєва Д., Качанова А., ЗВО першого(бакалаврського) рівня,
спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя*

ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ЕТАПИ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ

Туристичний бізнес як будь яке підприємство в Україна створюється для отримання прибутку та задоволення власних потреб.

У відповідності із Законами України «Про підприємство» та «Про туризм» [1, 2] під туристичним підприємством розуміють самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи, здійснює комерційну та науково-дослідну діяльність з метою отримання прибутку. Туристична сфера, незважаючи на те що вона вже протягом декількох років зазнає певних труднощів, залишається досить прибутковою. Деяк Зайнятися туристичним бізнесом може будь-яка людина, у якої немає великих заощаджень. Крім того, така підприємницька діяльність приносить багато позитивних емоцій, адже з'являється можливість надавати людям допомогу в організації відпочинку. Однак є все-таки деякі нюанси, які слід враховувати, щоб не втратити вкладені в цей бізнес кошти. Ми розповімо вам про тонкощі, як відкрити турагентство з нуля, щоб ви зробили все правильно [3]. Відкриття туристичної фірми в Україні починається з реєстрації юридичної особи. Для відкриття юридичної особи необхідно пройти порядок реєстрації, та подати відповідні документи.

Відповідно до вимог чинного законодавства є перелік документів для проведення державної реєстрації Товариства з обмеженою відповідальністю, а саме:

1. Заява про державну реєстрацію створення юридичної особи – документ установленого Міністерством юстиції України зразка. Така заява підписується особисто заявником або його представником.

2. Установчий документ юридичної особи, для ТОВ – Статут.

3. Примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) рішення засновників про

створення юридичної особи.

4. Заява про обрання спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про реєстрацію як платника ПДВ – за бажанням заявника.

5. У разі подання документів представником додатково подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що засвідчує його повноваження.

6. Документ, що підтверджує особу засновника (паспорт).

7. Ідентифікаційний код (копія документа).

8. Довіреність (в разі, якщо документи подані не засновником).

9. Документ, що буде служити підставою для функціонування туристичної фірми - установчий договір або статут юридичної особи.

10. Документ, що підтверджує, що було сплачене державне мито.

В разі, якщо заснувати туристичну фірму, як фізична особа - підприємець:

1. Оформлений у встановленій формі документ, про реєстрацію себе індивідуальним підприємцем.

2. Документ, що підтверджує вибір фізичною особою спрощеної системи оподаткування, або інший документ, визначений законом.

3. У разі, якщо особі виповнилося шістнадцять років, воно має право займатися підприємництвом, проте, в цьому випадку потрібно подати документ, який підтверджує, що батьки, або піклувальники, або усиновителі особи, які не проти цього, такий документ потрібно оформити в письмовій формі і затвердити у нотаріуса.

Після здійснення реєстрації юридичної особи, аби отримати право на надання послуг щодо оформлення виїзних документів для туристів, необхідно отримати ліцензію на провадження туроператорської діяльності.

Документи для отримання ліцензії. Особа, що має намір отримати туристичну ліцензію повинна подати наступні документи:

- належним чином оформлену заяву про видачу ліцензії;
- оригінал Виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

- банківську гарантію (мінімальний розмір – 20 000 євро, виключення стосується тих туроператорів, які надають послуги лише з внутрішнього та в'їзного туризму, в такому разі банківська гарантія становить мінімум 10 00 євро);
- договір з страховою компанією про обов'язкове страхування туристів (медичне та від нещасних випадків);
- договір оренди приміщення або відомості про наявність власного приміщення.

Плата за ліцензію стягується в розмірі однієї мінімальної заробітної плати на час видачі ліцензії. Вимоги до керівника Ліцензійними умовами також затверджено вимоги до керівника туристичної компанії.

Він повинен мати вищу освіту у сфері туризму або ж стаж роботи у даній сфері від трьох років, якщо керівник має вищу освіту в іншій сфері.

Після отримання ліцензії, туроператор має право здійснювати також і турагентську діяльність. Надання послуг туристичної компанії відбувається на основі договорів з клієнтами або турагенствами, які укладаються відповідно до чинного законодавства. Наша компанія пропонує свої послуги по відкриттю туристичних фірм в Україні, отримання дозвільної документації, консультування щодо правильності оформлення необхідних документів і розроблення договорів для уникнення непорозумінь та інших неприємних ситуацій з клієнтами та контрагентами [5].

Надання послуг туристичної компанії відбувається на основі договорів з клієнтами або турагенствами, які укладаються відповідно до чинного законодавства. Наша компанія пропонує свої послуги по відкриттю туристичних фірм в Україні, отримання дозвільної документації, консультування щодо правильності оформлення необхідних документів і розроблення договорів для уникнення непорозумінь та інших неприємних ситуацій з клієнтами та контрагентами [4].

Деякі автори поділяють всі підприємства туристичної індустрії за критерієм належності до обслуговування туристів на 3 види: первинні, вторинні і третинні.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Первинні підприємства функціонують безпосередньо для обслуговування туристів (туроператори, транспортні підприємства спеціального призначення, готельні підприємства, пансіонати, санаторії, турбази, будинки відпочинку та ін.). В умовах замкнутого туристичного району всі підприємства туристичної індустрії, що обслуговують туристів, відносять до даного виду.

Вторинні підприємства функціонують переважно для задоволення потреб туристів, але їх послугами можуть користуватися також і місцеві жителі (підприємства громадського харчування, торгівлі, побутового і комунального обслуговування, що знаходяться в курортних районах тощо).

Третинні підприємства функціонують для обслуговування всього населення країни, але одночасно надають послуги туристам (міжміські транспортні підприємства та ін.). До туристичних підприємств відносять первинні і третинні підприємства, що функціонують переважно для надання послуг туристам. В науковій літературі можна знайти і більш вузьке трактування туристичного підприємства, як підприємства, що займається збутом туристичних послуг споживачам.

Дослідивши порядок реєстрації та ліцензування туристичної діяльності, як бачимо дана процедура є прозора і не вимагає багато зусиль та часу, відтак можна зареєструватись через податковий потрал і протягом 24 годин отримати Свідотство про реєстрацію юридичної чи фізичної особи – підприємця, та починати працювати.

Література:

1. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. за № 698 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> (дата звернення 03.11.2022)
2. Про туризм : Закон України, затверджений ВРУ від 15.09.1995 р. за № 324/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 03.11.2022)
3. Бізнес ДУМКА. URL:<https://dumka.biz/pokroкова-instrukciya-yak-vidkriti-turagenstvo-z-nulya/> | [Бізнес і Фінанси в Україні](#)

4. Fidem Moris. Источник: <https://fidemmoris.ua/blog/yak-vidkryty-turystychnu-firmu-v-ukrayini/>

*Пилипенко К.А. – д.е.н., професор
Рунчева Н.В. – д.е.н., доцент
Бритвенко А.С. – к.е.н., доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького м. Запоріжжя*

ІЄРАРХІЧНА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Останнім часом у багатьох наукових працях відзначається думка, що глобалізація змістила акценти в системі основних викликів безпеки в сторону політичних, соціальних, економічних чинників, висунувши на перший план проблему економічної або соціально-економічної безпеки як самостійної системи. Така система ієрархічна і її можна представити модифікованою пірамідою А. Маслоу (рис. 1).

Рис. 1. Ієрархічна структура соціально-економічної безпеки та рівні управління

нею

Змістовний сенс рівнів піраміди повністю укладається в запропоновану нами раніше концепцію, згідно з якою доцільно розглядати соціально-економічну безпеку як синергетичну сукупність рівнозначних економічної й соціальної підсистем. Економічна підсистема стосується всебічного захисту від недобросовісної конкуренції, комерційної таємниці, безпеки виробництва й активів агроформувань, попередження банкрутства й рейдерства, захоплень і поглинань, різноманітних внутрішньогосподарських економічних порушень. Соціальна підсистема стосується їх іміджу й ділової репутації; покликана забезпечувати доходи, правовий захист прав і свобод працівників, соціальних інтересів особистості, соціальних стандартів і гарантій; соціальну відповідальність загалом.

При цьому соціально-економічна безпека як синергетична система не є простою сумою своїх основних підсистем. Тісно взаємодіючи, вони надають їй нових властивостей, динаміки й тенденцій розвитку. Ця принципова відмінність соціально-економічної безпеки проявляється на всіх щаблях піраміди. Соціально-економічна безпека особистості забезпечує комплекс наявних соціальних і економічних стандартів, правових і моральних норм, що створюють середовище, у якому особистість розбудовується й реалізовується при сприянні родини, колективу, підприємства, суспільства й держави.

При реалізації соціально-економічної безпеки суспільства, крім уже сказаного, величезну роль відіграють розвинені форми суспільної свідомості й суспільних інститутів, а також економічні можливості реалізації прав і свобод усіх груп населення, правове забезпечення протидії розколу суспільства, тероризму й агресії. Соціально-економічна безпека країни та її територій, у т.ч. сільських, досягається економічною незалежністю, стабільністю розвитку, наявністю ефективного координуючого механізму управління всіма політичними й суспільними силами, а також впливом інститутів їх економічного захисту.

Для міждержавної соціально-економічної безпеки характерний високий рівень

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

соціально-політичної й економічної стабільності великих регіонів, (який, як правило, складається з декількох держав або територій), що дозволяє протидіяти погрозам ззовні й усередині, тиску або агресії проти них [1, с. 49]. Соціально-економічна безпека людства (міжнародна безпека) означає стійкий розвиток міжнародних соціально-економічних відносин, при яких країни не зазнають зовнішніх і внутрішніх загроз своєму існуванню й суверенітету, проявів організованої злочинності й тероризму, торгівлі зброєю й наркотиками, рабства й військових дій.

Накопичений практичний досвід управління здійсненням соціально-економічної безпеки будь-яких з названих суб'єктів свідчить про необхідність створення обґрунтованої сукупності показників і індикаторів для її оцінки та аналізу. Від розв'язання цього завдання залежить оцінка реальної ситуації з безпекою агроутворення, визначення рівня її менеджменту й можливостей моніторингу на перспективу [2, с. 269]. Існує неодноразово висловлювана думка, що такий показник, як доходи й прибуток на мікрорівні та їх динаміка, внутрішній валовий продукт (ВВП) на макрорівні значною мірою можуть відобразити ситуацію в будь-якій сфері господарювання.

Однак соціально-економічна безпека – занадто складна система, щоб для відображення її стану був достатній один, навіть досить істотний показник або критерій. Безумовно, такий важливий чинник економічного розвитку, як ВВП (або величина ВВП на одного працівника, жителя) у значній мірі втілює багато економічних і соціальних характеристик, однак для її всебічної оцінки концептуально необхідний системний синергетичний підхід.

Література:

1. Ігнатенко М.М., Сарапіна О.А. Вплив автоматизації обліку та фінансової звітності на безпеку підприємств. *Економічний вісник університету*. Вип. 38. 2018. С. 47-53.
2. Завербний А.С. Управлінський аспект економічної безпеки підприємств в посткризових умовах господарювання. *Проблеми економіки та управління*. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2010. № 668. С. 267-272.

Пономаренко О.В. - *здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії)*

*Науковий керівник: Прокопчук О.Т. - д.е.н., доцент
Уманський національний університет садівництва, м. Умань*

ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА СТРАХОВИЙ ПРОДУКТ

Сучасна страхова індустрія стикається зі швидкими змінами та дедалі складнішим середовищем. Психологія та мотивація вибору стають ключовим фактором того, як страхова галузь прагне подолати, трансформувати та адаптуватися до ключових викликів. Поведінкова економіка, яка досліджує, як індивідуальне упередження впливає на прийняття рішень у взаємодії, стає все більш важливим фактором у тому, як страхові компанії розробляють і продають свої продукти. Для страховиків стає дедалі важливішим саме розуміння процесів прийняття споживачами рішень придбання страхового продукту, як ці процеси перетинаються з роботою актуаріїв і андеррайтерів, ціноутворенням і станом ринком продуктів.

Очевидним є той факт, що поведінка споживача інколи виглядає нелогічною, так як прийняття рішення переважно ґрунтується на інстинкті, практичних правилах та неприйнятті втрат. Іноді навіть здається, що споживачі ігнорують свої інтереси. І це фундаментальна концепція поведінкової економіки: люди приймають фінансові рішення більше на емоціях, а не на раціональних думках і аналізі [1].

Біхевіоризм — це теорія, яка базується на ідеї, що будь-яка поведінка формується через обумовлення, а обумовлення відбувається через взаємодію з навколишнім середовищем [1]. Біхевіористи вважають, що наша поведінка формується та трансформується під впливом подразників середовища. Біхевіоризм — одна з найпопулярніших, передових і об'єктивно-емпіричних філософій, яка мала тривалий вплив на сферу психології. Його витоки можна простежити до 1913 року, коли Джон Б. Уотсон опублікував свою революційну статтю, де представив підхід, який було закладено в основу для подальшого перетворення психології на природну науку про

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

поведінку. Однак у той час навряд чи можна було уявити, що біхевіоризм визначить порядок денний наукових і емпіричних розробок у різних галузях, включаючи економіку.

Поведінкова економіка, в свою чергу, поєднує елементи економіки та психології, щоб зрозуміти, як і чому люди поводяться так, як вони поводяться в реальному світі. Вона відрізняється від неокласичної економіки, яка припускає, що більшість людей мають чітко визначені вподобання та приймають обґрунтовані рішення на основі цих уподобань. Роль поведінкової економіки полягає в тому, щоб розглянути вплив культурних, соціальних, психологічних та емоційних факторів на процес прийняття рішень і те, як це впливає на економічну теорію [2. с.234].

Страховий продукт є унікальним товаром і відрізняється від решти кардинально. Його можна розглядати як комплекс послуг, які юридично завірені в межах страхових контрактів [3]. Компенсація виплачується при настанні страхового випадку, який передбачається контрактом. Таким чином, у класичному підході рішення потенційного страхувальника придбати страховий продукт викликано інтересом перш за все убезпечитися від несприятливого випадку. Потреба в безпеці та захищеності виникає лише тоді, коли фізіологічні потреби задоволені. Коли дохід на душу населення значно перевищує вартість життя, фізіологічні потреби будуть задоволені, і суспільство починає прагнути безпеки та захищеності. Один із способів отримати безпеку – це придбання страхового продукту.

Загалом індивідуальна страхова поведінка тісно пов'язана з теорією очікуваної корисності. Якщо вартість страхового продукту становить актуарно справедливую суму, людина оцінює ризики виключно в двох основних варіаціях: збиток або відсутність збитку. Класична економічна теорія припускає, що споживачі повинні бути поінформовані про ризики та робити чіткі та раціональні компроміси між очікуваними вигодами та витратами, щоб приймати рішення [4]. Дослідники всього світу застосовують відому теорію очікуваної корисності вибору як основу еталонних моделей страхового попиту для аналізу прийняття рішень та поведінки людини в умовах

невизначеності.

Однак реальність не завжди збігається з еталонними моделями. Страхові компанії та окремі особи не приймають суто раціональних рішень, які б передбачила класична економіка. Реальність страхових ринків передбачає, що стимул до придбання страховки не ґрунтується виключно на уникненні ризику та інших згаданих факторах. Фактично цих факторів недостатньо для пояснення створення попиту на страхування. Реальні люди враховують несуттєві чинники та міркування, які призводять до відхилень від раціональної поведінки. На практиці поведінка суб'єктів в економіці не завжди є раціональною, передбачуваною або базується на традиційних економічних моделях.

Прояви впливу біхевіоризму чітко прослідковується в суспільстві через придбання страховки через соціальні норми. Соціальні норми – це неформальні правила, яких дотримуються. Відгуки інших і репутація можуть стати дуже вагомою причиною придбати той чи інший вид страхування. Деякі люди можуть придбати страховку, тому що їхні друзі чи колеги придбали такий поліс. Вони припускають, що їхні друзі були добре поінформовані про вартість покриття, і не отримують детальної інформації про поліс. Наслідування більш авторитетних фігур часто є причиною для покупки страховки. Іншими видами поведінки, які не відповідають класичним еталонним моделям, є, наприклад: скасування страховки через довгу відсутність страхових випадків, обмежений інтерес до страхового покриття на випадок катастроф, економія на туристичних страхових полісах, переваги полісам із знижками, коли політика відсутності знижок є фінансово привабливішою і т.д. Причиною виникнення згаданої поведінки страхового попиту може бути наявність неповної інформації, помилки прийнятті рішень та в аналітичному мисленні, недосконалість у зборі та обробці необхідної інформації, неправильне розуміння ризику (наприклад, недооцінка ризику), або небажання розглянути всі запропоновані альтернативи [4].

На даний момент ринок страхування є однією з найпотужніших галузей фінансового світу. Від актуаріїв, що розробляють продукти, до маркетологів, які розробляють кампанії з продажу, страховики повинні бути повністю обізнані в

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

поведінкових аспектах, які безпосередньо впливають на прийняття рішень. Раціонально використовуючи ці знання, уникати зловживань та діяти етично, зберігаючи інтереси кожного клієнта насамперед.

Література:

1. Krapfl JE. (2016). Behaviorism and society. *Behaviorial Analysis*. 2016;39(1):123-9. doi:10.1007/s40614-016-0063-8
2. Талер Р. Поведінкова економіка. Наш Формат. Київ. 2018. 325с.
3. Прядка А. Загальне та відмінне “страхового продукту” та “страхової послуги”. *Страхова справа*. №1(25). 2007. Режим доступу <https://forinsurer.com/public/08/06/27/3521>
4. Monika Jurkovicova. (2016). Behavioral Economics in Insurance – The Answers to What Classical Economics Cannot Explain. *Economic Theory and Economic Reality*. DOI:10.13140/2.1.4098.7207

Поплавська Н.С. - старший судовий експерт сектору будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Житомирського НДЕКЦ МВС України

СТРАТЕГІЯ БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні жодна з територій не є економічними островами. Країни, регіони, міста і села знаходяться в єдиному просторі та належать до глобальної економічної системи.

Ефективне управління місцевим розвитком пов'язане з розумінням глобальних тенденцій та використанням законів глобальної економіки на благо розвитку громади. XXI століття сприймається як епоха територіального розвитку, створення агломерацій та формування нових «точок зростання».

Будівництво було заморожено з перших місяців війни, і до завершення активної фази війни радикальне відродження ринку малої мовірне.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році спровокувало найбільшу житлову кризу в історії нашої країни. За даними Міністерства розвитку громад і територій, станом на початок липня 2022 року російські війська зруйнували або пошкодили приблизно 116 тис. будинків. Це виявило деякі недоліки української житлової політики, які існували до того. Водночас нинішня житлова криза – це можливість переосмислити пріоритети житлової політики та оновити її принципи.

Процес будівництва часто є ризикованим для потенційних покупців, а нове будівництво часто мало корупційний елемент. Кабмін спростив процедури видачі дозволів та реєстрації для будівництва в умовах воєнного стану.

Відповідно до ст. 47 Конституції України, кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожен повинен мати змогу побудувати житло, придбати його або орендувати. Але ще до війни в Україні не було системного підходу до забезпечення людей житлом. Процес будівництва часто був ризикованим для потенційних покупців, а нове будівництво часто мало корупційний елемент.

У разі завантаження в Єдину державну електронну систему майданчиків забудови та забудови (ЄДЕСБ) акредитованими архітекторами або інженерами-проектувальниками схем задумів забудови, будівництва індивідуальних житлових будинків, садів, дачних та інших будівель до двох поверхів і менше і будівництво може здійснюватися без паспортизації за цільовим призначенням містобудівної документації чи земельних ділянок на місцевому рівні [1, с 24].

Ухвалення уповноваженим органом положень про обмеження на забудову містобудівних умов та земельних ділянок або рішення про відмову здійснюється протягом 10 робочих днів з дня реєстрації заяви. В іншому випадку проектування будівельного майданчика здійснюється відповідно до документів міського планування на місцевому рівні та відповідно до Закону України «Про обмеження використання земель для охорони об'єктів культурної спадщини» без отримання містобудівних умов та обмежень.

Проектна документація передається замовником на затвердження до Управління

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

охорони спадщини через EDESSB. Управління з охорони спадщини має розглянути її та надати відповідь щодо затвердження або обґрунтованої відмови протягом 30 днів. Якщо протягом 30 днів не буде отримано відповіді, затвердження проєктного документа вважатиметься затвердженим за умовчанням [2, с. 10].

Проведення адміністративно-геодезичної зйомки до введення об'єкта в експлуатацію після завершення будівництва не проводиться під час реставрації та капітального ремонту будинків, будівель та споруд, що є самостійними об'єктами нерухомості, після введення об'єкта в експлуатацію. Також у період дії військового стану та протягом трьох місяців з дня його припинення або скасування допускається відстрочка виконання окремих видів робіт з фасадного оздоблення та благоустрою території, за винятком транспортних. Замовник будівництва вносить запис, який відповідає декларації про готовність об'єкта до експлуатації. Будівництво буде завершено. Повідомлення про реєстрацію початку будівельних робіт та дозволу на виконання будівельних робіт, видані з урахуванням цієї постанови, чинні до завершення будівництва [3, с. 71].

Незважаючи на те, що закони не мають зворотної сили, а отже, такі вимоги мусять поширюватися лише на ті будинки майбутнього будівництва, які тільки будуть проєктуватися, проте деякі забудовники вважають цей Закон таким, що не дозволить нормально добудувати та ввести в експлуатацію вже існуючі будинки.

Значення будівництва для розвитку чи відновлення економіки важко переоцінити. Ця галузь є універсальним потужним мультиплікатором для інших галузей, який тягне за собою цілу ланку інших галузей, стимулює супутні бізнеси і потреби: від будівельних матеріалів до торгівлі побутовою технікою, створює робочі місця. Крім того, в українських довоєнних реаліях вкладення в нерухомість було майже єдиним способом інвестування заощаджень українських громадян.

Однією з ключових проблем будівельної компанії є нестача досвідчених працівників у підрядних організаціях. У зв'язку з цим роботу на будівництві іноді виконують зовсім нові спеціалісти. Цим людям потрібен час, щоб детально розглянути

проект. Це дуже необхідно враховувати.

Другий момент – замовляти матеріали для роботи тільки після повної оплати, оскільки Україна сьогодні є досить небезпечною зоною

Адаптація до нової реальності є важливою для всіх громадян. Фахівці будівельної компанії не виняток.

Література:

1. Шокурова Н.В. Етапи розвитку ринку житлової нерухомості. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/13358579.pdf>
2. Гудзь П. В., Шарова С. В. Теорія і практика розвитку нерухомості регіону: монографія / ЗНТУ. Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2014. 246 с.
3. Павлов К. В. Змістова характеристика функціонування регіональних ринків нерухомості. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. № 1 (9). С. 102–109.

*Прокопчук О.Т. – д.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Уманський національний університет садівництва, м. Умань*

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблематика державного регулювання підприємницької діяльності загалом та страхової діяльності, зокрема є складною та неоднозначною. З часів свого виникнення держава, як особлива форма організації політичної та економічної влади, втручається у різноманітні процеси, що відбуваються на суспільному рівні. Передумови такого втручання не викликають сумнівів у наукових колах, тоді як отримані результати бувають досить суперечливими. Часто, переслідуючи цілком реальні та важливі з точки зору економічного розвитку для суспільства цілі, держава використовує регуляторні інструменти та отримує цілком протилежні до очікуваних результати. В повній мірі це стосується і державного регулювання страхової діяльності.

Зрозуміло, що страхова діяльність, як вид підприємницької діяльності, реалізується в межах окремого ринку, яким в цьому випадку є страховий ринок. В той же час, чітко

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

обмежувати страхову діяльність виключно відносинами, що охоплюють страховий ринок не варто, адже цей сегмент є невід'ємною частиною ринку фінансових послуг. Окрім того, в процесі страхової діяльності страховики взаємодіють і з учасниками інших ринків – фінансового, ринку праці, інвестиційного і т.п. Для кожного ринку характерні певні принципи функціонування [2]. Не є виключенням і страховий ринок, в рамках якого реалізуються страхові послуги та відповідно здійснюється страхова діяльність.

Екстраполюючи чинні підходи до принципів функціонування будь-якого ринку на рівень страхової діяльності, можна зробити наступні висновки:

1. Для забезпечення ефективності страхової діяльності має бути економічна свобода. Тобто страхова діяльність передбачає вільні контрактні відносини між страховиками та іншими економічними агентами. В той же час, як буде показано нижче, держава має в своєму арсеналі досить ефективні інструменти, які як забезпечують економічну свободу, так і можуть обмежувати її (якщо це необхідно для забезпечення сталого розвитку).

2. Страхова діяльність має реалізуватися в умовах свободи вибору, в тому числі – з погляду забезпечення конкуренції між страховиками, які здійснюють страхову діяльність. Знову таки, це не виключає того, що держава може обмежувати таку свободу (наприклад, через введення обов'язкових видів страхування).

3. Рівноправний розвиток різних форм власності. Як правило, в економічно розвинених країнах страхова діяльність здійснюється переважно компаніями приватного сектору. Таким чином, держава стимулює підприємництво у цій галузі та забезпечує високий рівень конкуренції. В той же час, досить поширеною є практика функціонування державних страхових компаній, за рахунок потенціалу яких держава опосередковано регулює страхову діяльність.

4. Страхова діяльність має передбачати отримання прибутку суб'єктами, що її здійснюють. Тому якщо ринок не буде надавати таких можливостей, це нівелюватиме підприємницьку ініціативу, мінімізуватиме можливості приходу на нього нових гравців.

5. Здійснення страхової діяльності в рамках ринкових відносин передбачає

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

відповідальність перед кінцевим споживачем, яка полягає в тому, що страховик перебирає на себе певні зобов'язання, яких має чітко дотримуватися до кінця дії страхового договору.

Ключовими формами державного регулювання страхової діяльності є: нормативне регулювання, виділення обов'язкових видів страхування, податкова політика, нагляд за створенням та функціонуванням страховиків.

Ми поділяємо думку тих науковців щодо досліджуваного питання, що інтерпретують його наступним чином: «державне регулювання страхової діяльності представляє собою створення державою рамкових умов для функціонування страхового ринку, в межах яких його суб'єкти вільні в прийнятті своїх рішень» [1-3].

Державне регулювання страхової діяльності представляє собою цілеспрямовані дії держави з використанням правових, економічних, організаційних, технологічних та інших інструментів, спрямовані на подолання об'єктивних та суб'єктивних екстерналій страхового ринку, які знижують ефективність функціонування страховиків у їх взаємовідносинах з іншими учасниками ринку. Тобто, в першу чергу за рахунок державного регулювання страхової діяльності держава впливає на страховиків, проте це не виключає супутнього впливу на функціонування інших учасників страхових відносин. Окрім того, враховано, що страхова діяльність реалізується безпосередньо на страховому ринку.

На наш погляд, такий підхід у повній мірі розкриває сутність зазначеного поняття, визначає його особливості, підкреслює широкі можливості держави та її інструментарій впливу на процеси, що притаманні фінансовому середовищу в цілому, та страховому ринку зокрема. Втім, треба визнати, що насамперед необхідно акцентувати увагу на інструментарії державного регулювання та його принципах, оскільки це дає можливість адекватно реагувати на зовнішні відносно страхового ринку виклики. Адже вибір відповідного інструментарію – надзвичайно складне питання, особливо з точки зору прагматичних дій держави у цій царині. Як правило саме тут сконцентровані значні можливості та ризики, які в кінцевому випадку і визначають результати регуляторних

дій держави.

Література:

1. Прокопчук О.Т. Розвиток українського ринку страхових послуг в контексті забезпечення економічної безпеки країни. *Збірник праць Уманського національного університету садівництва*. Редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань: Видавництво «Сочінський М.М.». 2019, Вип. 94. Ч. 2: Економічні науки. С. 69-85. DOI 10.31395/2415-8240-2019-94-2-69-85.
2. Сухонос С. Л. Страхова послуга як економічна категорія. *Національного університету державної податкової служби України*: зб. наук. пр. 2011. № 1. С. 568–576.
3. Тищенко Д.О. Державне регулювання страхового ринку України: проблеми комунікації зі споживачами фінансових послуг. *Вісник Одеського національного університету*. Сер. Економіка. 2017. Вип. 3 (56). Т. 22. С. 166-169.

Савченко В.М. – к.е.н., професор
Кацаба В.Б. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня
*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ

Розвиток економіки суб'єктів господарювання, забезпечення їх конкурентоздатності на ринку та усунення ймовірності банкрутства безпосередньо пов'язано із формуванням та реалізацією інвестиційної стратегії. Інвестиції є атрибутом ринкових економічних відносин, основна цільова спрямованість яких полягає у стійкому, поступовому та регульовальному розвитку суспільного виробництва. Нехтування ролі інвестиційної діяльності та звуження її функцій є наслідком загострення суперечностей економічного та соціального розвитку як на мікро так і макро рівнях. В умовах посилення інфляційних процесів, ускладнення

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

зовнішнього середовища, що обумовлено пандемією та агресією росії, для багатьох підприємств формування інвестиційної стратегії має бути пов'язано з системою антикризового управління.

Розробка стратегії антикризового менеджменту передбачає діагностику наявності кризових явищ, кваліфікацію проявів кризових явищ, розробку плану антикризового управління та програми антикризового управління. Важливе місце при цьому посідає узгоджена з цим планом інвестиційна стратегія та її реалізація. Ефективне функціонування підприємства на всіх етапах життєвого циклу передбачає розробку стратегії [2]. Для підприємств, що потерпають від наявності кризових явищ, зокрема кризи прибутковості та автономії з метою посилення конкурентних позицій формування інвестиційної стратегії та забезпечення її реалізації є однією із найбільш важливих складових загальної системи антикризового управління підприємством. Відповідно, з метою удосконалення управління інвестиційною діяльністю необхідно забезпечити її інтегрованість із загальною системою антикризового управління підприємством, ув'язку управлінських рішень щодо інвестиційної стратегії з оздоровленням фінансового стану підприємства та стратегією інвестиційного розвитку. Це можливо лише за умови забезпечення гнучкого реагування відповідно до внутрішнього та зовнішнього середовища та розгляд різних підходів у процесі розробки управлінських рішень з питань формування інвестиційних ресурсів підприємства.

В системі антикризового управління стратегічне планування інвестиційної діяльності є однією з найбільш складних підсистем планування, що обумовлено невизначеністю, ризикованістю вкладання коштів та суттєвим розривом між терміном вкладання коштів і отриманням результатів. Ми погоджуємось із більшістю фахівців, які зазначають, що ефективність інвестиційної діяльності можлива лише за умови формування її стратегії та її узгодження з системою антикризового менеджменту.

Інвестиційна стратегія передбачає обґрунтування вибору узагальнених напрямів розвитку інвестиційної діяльності довгострокового характеру, що мають

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

стати пріоритетними з огляду на перспективу подолання кризових явищ та створення умов підвищення конкурентного статусу підприємства. В цілому, інвестиційна стратегія визначає систему заходів, що забезпечують мобілізацію можливих інвестиційних ресурсів необхідних для реалізації визначених напрямів.

Література:

1. Грановська В.Г. Конкурентні стратегії розвитку аграрних підприємств у глобалізованому світі. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 1. С. 84–90.
2. Кононенко, Л., & Юрченко, О. (2022). INFORMATION SUPPORT OF THE COMPANY STRATEGY FORMATION. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 2(23-02), 23–26. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-23-02-008>

*Сисоліна Н.П. - к.е.н., доцент
Боздоган'ян М.В. – здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На діяльність підприємства значний вплив мають політичні, юридичні та економічні, фінансові ризики, політика держави щодо подальшого розвитку галузі, наприклад, сільськогосподарської, розроблення економічних та соціальних програм, купівельна спроможність споживачів продукції тощо.

Мінливість попиту та пропозицій, макро- і мікроекономічні фактори впливають на формування потенціалу підприємства та механізму його використання.

Огляд літератури [1, 2, 3] показав, що найбільш поширеним трактуванням сутності потенціалу підприємства є розгляд його як сукупності природних умов і ресурсів, можливостей, запасів і цінностей, які можуть бути використані для досягнення певних цілей. Тобто ґрунтується на ресурсній, функціональній, ресурсно-цільовій та інших концепціях. Потенціал важливо розглядати як комплексне поняття, яке також

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

повинно спиратися на імідж підприємства, як базової передумови успішної діяльності, тим самим давати змогу враховувати динамізм уподобань та зміни у поведінці споживачів.

Головними характеристиками потенціалу є: складність структури і необхідність спеціальної методології для його визначення; динамічність, обумовлена тісною залежністю від фактора часу; наявність характеристик: кількісних (від яких залежить результат виробництва: капітал, матеріальні ресурси, робоча сила, потужність) та якісних (фінансових, здатність до інновацій тощо).

Потенціал підприємства в залежності від напряму діяльності підприємства має свої особливості, які необхідно враховувати задля отримання позитивних результатів діяльності. Тому процес формування потенціалу підприємства може бути представлений у стратегічному та тактичному аспектах, які зображають всі площини та вектори його розвитку [4]. Так, перспективний план розвитку підприємства з птахівництва, а отже і його потенціалу, передбачає збільшення виробництва яєць за рахунок збільшення птахомісць та проведення робіт по зростанню продуктивності птиці. Для цього підприємство може постійно проводити реконструкцію виробничих приміщень з метою заміни старого обладнання на більш нове та сучасне.

Проте, на потенціал такого підприємства впливають й інші достатньо вагомі чинники. Наприклад, грип птиці може стати серйозним ударом по епізоотичній та епідеміологічній стабільності не тільки підприємства, а й регіону та завдати значних економічних збитків, у тому числі втрат експортного потенціалу продукції птахівництва України. Розпочате повномасштабне вторгнення РФ 24 лютого, в новому етапі Українсько-Російської війни та ракетні обстріли критичної інфраструктури не паралізують діяльність всіх підприємств цієї галузі, хоча дійсно частина з них припинила свою діяльність.

Отже, для подальших перспектив розвитку потенціалу підприємств, зокрема птахівництва, важливо створення сприятливих умов державою для їх функціонування, а також впровадження заходів самими підприємствами для оптимального управління

бізнес-процесами.

Література:

1. Гавва В.Н., Божко Е.А. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 224 с.
2. Іванов В.Б., Кохась О.М., Хмелевський С.М. Потенціал підприємства науков.-метод. посіб. Київ: Кондор, 2009. 300с.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2004. 287 с.
4. Арєф'єва О.В., Мізюк С.Г., Ращєпкін М.Д. Особливості формування економічного потенціалу підприємств із позицій економічної безпеки http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/3.pdf (дата звернення: 20.11.2022)

Станкова Антоніна Сергіївна

*здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії
третього року навчання*

Науковий керівник: Грановська В.Г. - д.е.н., проф.

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні ще очевиднішим стає факт, що саме підприємництво є сферою діяльності, яка найбільш оперативно реагує на зміни ринку, а також, що не мало важливо, саме воно надає необхідну гнучкість економіці. Характерною рисою аграрних підприємств є здатність своєчасно реагувати на зміни споживчого попиту і з цього вони мають можливість створювати необхідну рівновагу на споживчому ринку.

Існує методика структурування факторів впливу на рівень фінансової стійкості Т.Е.М.Р.Л.Е.С. (Technology, Economics, Market, Politics, Laws, Ecology, Society). Фактори впливу за цією методикою згруповані за шістьма напрямками (економічний, політичний, законодавчий, технологічний, зовнішнє середовище та суспільство). Перевагою такого структурування є відображення факторів впливу кожної групи. Доцільно зазначити, що практично неможливо врахувати всі наявні чинники впливу на підприємство.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Цілковито неможливо заздалегідь ідентифікувати всі можливі фактори, що впливають на діяльність підприємства, оскільки вони можуть виникнути несподівано. Ця причина є дуже актуальною з огляду на нестійку нормативно-правову базу, що регулює діяльність підприємств та сформований ринок. Інша причина, не менш важлива – доступність інформації, аналітичних та статистичних даних. Третьою причиною є ігнорування певних факторів за умови, що вони не несуть ні загрози, ні можливостей для підприємства.

Загалом фактори можна класифікувати за принципом керованості (керовані та некеровані фактори впливу), за ієрархічною будовою (глобальний характер, національні та фактори регіональної відмінності). За функціональними характеристиками фактори впливу доцільно поділити на соціально-демографічні; інвестиційно-інноваційні; екологічні; фінансово-економічні; культурно-освітні та інтелектуальні; макроекономічні.

Економічні чинники визначаються рівнем економічного розвитку, бюджету країни та його виконанням, доступністю ресурсів тощо. Поточний та прогнозований стан економіки може мати бажаний вплив на досягнення цілей організації. Тому сучасні чинники слід постійно оцінювати. Серед них: темпи інфляції, рівень зайнятості, міжнародний платіжний баланс, податкові ставки, кредитна система тощо. Те, що для однієї організації є економічною загрозою, для іншої може бути засобом успішної діяльності. Технологічні нововведення впливають на ефективність діяльності підприємства, на швидкість старіння продукту, які послуги і нові продукти очікують споживачі від підприємства. Політико-правові фактори. На результати роботи товаровиробників впливає державна політика. Потрібно постійно стежити за ухваленням нових законодавчих актів, нормативних документів місцевих органів.

Фінансова стійкість підприємства формується під впливом багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів. Тому доцільно зазначити, що у системі узагальнених методик управління фінансовою стійкістю важливу роль відіграє визначення головної мети, адже саме від неї залежить подальший розвиток підприємства, основні напрямки його ділової

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

та ринкової активності, ефективності господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим представимо одну з найповніших існуючих класифікацій факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства (таблиця 1).

На сучасному етапі розвитку економіки підприємство перебуває під негативним впливом значної кількості факторів, серед яких – нестабільність податкового та регуляторного законодавства, інфляційні процеси, недоступність кредитних ресурсів, посилення конкуренції, невизначеність та низький рівень капіталізації фондового ринку, низький рівень інноваційної активності та багато інших.

Таблиця 1

Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Незалежні від діяльності підприємства (зовнішні чи екзогенні фактори)	Залежні від діяльності підприємства (внутрішні чи ендогенні фактори)
Загальноекономічні фактори: - спад обсягу доходу; - зростання інфляції; - нестабільність податкової системи; - нестабільність чинного законодавства; - зниження рівня реальних доходів населення.	Операційні фактори: - неефективний маркетинг; - низький рівень використання основних засобів; - недостатньо диверсифікований асортимент продукції; - неефективний виробничий менеджмент.
Ринкові фактори: - посилення монополізму на ринку; - суттєве зниження попиту; - зростання пропозиції товарів-субститутів; - нестабільність валютного ринку; - зниження активності фондового ринку.	Інвестиційні фактори: - суттєве перевитрата інвестиційних ресурсів; - недосягнення запланованих обсягів прибутку за реалізованими проектами; - неефективний інвестиційний менеджмент.
Інші фактори: - політична нестабільність; - негативні демографічні тенденції; - стихійні лиха; - погіршення криміногенної ситуації.	Фінансові фактори: - неефективна фінансова стратегія; - надмірна частка позикового капіталу; - зростання дебіторської заборгованості; - висока вартість капіталу; - перевищення допустимих рівнів фінансових ризиків.

На основі узагальнення світового досвіду аналізу фінансового стану фірм, компаній, що працюють у ринкових умовах, та практики проведення такого аналізу на підприємствах нашої країни, де сформовано відповідну систему показників, що

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

характеризують фінансову стійкість, це коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт довгострокових зобов'язань, коефіцієнт поточних зобов'язань, коефіцієнт відношення необоротних та оборотних активів.

Отже, на наш погляд, фінансові фактори є визначальними для ефективного функціонування підприємства, оскільки вони впливають на забезпеченість підприємства іншими ресурсами. Показники фінансового становища підприємства є найважливішою характеристикою фінансової складової діяльності. Вони визначають рівень ефективності діяльності підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, і є гарантією ефективної реалізації та врахування економічних інтересів усіх учасників фінансових відносин: підприємства та його партнерів.

Література:

1. Амблер Т. Практичний маркетинг: навчальний посібник. СПб.: Питер, 2019. 256 с.
2. Батра Р. Книга рекламних концепцій: навчальний посібник. СПб.: Дітон, 2019. 296 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг від А до Я. 80 концепцій, які повинен знати кожен менеджер: навчальний посібник. М.: Паблішер, 2020. 211 с.
4. Левітас А.М. Експрес-маркетинг: навчальний посібник. М.: Манн, Іванов і Фербер, 2016. 224 с.
5. Малхотра Нереш К. Маркетингові дослідження: практичне керівництво. М.: Юрайт, 2021. 1184 с.
6. Хіггінс, Р. Фінансовий менеджмент. Управління капіталом і інвестиціями: навчальний посібник / Хіггінс Р. - М.: Вільямс, 2016. - 464 с.
7. Етрілл, П. Фінансовий менеджмент і управлінський облік для керівників і бізнесменів: навчальний посібник / Етрілл П. - М.: Паблішер, 2020. - 656 с.

Харченко І.В., к.е.н., доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м.Кропивницький

ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Відома складність управління сучасним підприємством у будь-якій галузі народного господарства, особливо машинобудівній. Тому зрозуміла ідея використовувати ЕОМ для допомоги в управлінні підприємством. Це призвело до використання комп'ютерної техніки в управлінні і створенню автоматизованих інформаційних систем (АІС). Позитивний вплив АІС на результати управління очевидні. Відома різна глибина вирішення управлінських задач залежно від складності та розвиненості АІС: MRP-, MRP11 -. ERP- ERP11, CSRP.

Сучасний етап розвитку ринкової економіки призвів до появи стратегічного управління та суттєво змінив акценти від обліку та вирішення насамперед внутрішніх проблем підприємства до визначення та вирішення проблем зовнішнього та проміжного оточення (національної та світової економіки, стану справ у галузі). Цим і викликані сформульовані І. Ансоффом [1] методи стратегічного управління, як-то: управління за слабкими сигналами, вибір стратегічних пріоритетів, вибір стратегічної позиції, управління в умовах стратегічних несподіванок. Відомі різні методи розробки стратегії – зокрема метод сценарного планування. Після проведення стратегічного аналізу пропонується певна послідовність дій. Проблема в тому, що ефективність кожного кроку є недоведеною, невідомо, як розвиватиметься ситуація. Але яким би детальним не був стратегічний аналіз, він дасть дуже приблизну ймовірність розвитку подій, і навіть метод сценарного планування дає спрощений варіант розвитку подій без отримання результатів тих чи інших можливих стратегічних кроків. Три варіанти сценаріїв – найоптимістичніший, найменш оптимістичний та найреальніший – розглядають багато змінних, кожна з яких може змінюватися в досить широких межах. Відповідно три варіанти сценаріїв априорі не можуть врахувати всіх поєднань факторів, від яких залежить стан підприємства.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Який вихід? Наша пропозиція і нова, і стара – використовувати можливості моделювання за допомогою ЕОМ стосовно стратегії. Ми маємо на увазі моделювання поведінки підприємства при реалізації продукції та роботі на певних ринках у конкурентному середовищі. Моделювання економічних процесів широко застосовується для прогнозування макроекономічних процесів, наприклад [3]. Проте моделювання стратегії набагато складніше. Цим питанням займалися різні дослідники [4, 5, 6, 7]. Відразу відкинемо джерела типу [5, 6]. Назвати це моделюванням економічної поведінки буде великим перебільшенням - це підготовчі кроки до моделювання. Питання – як треба це робити? Ми вважаємо - за допомогою імітаційного моделювання. Доцільність ідеї підтвердимо словами Р. Шеннона: «Коли ставити експеримент на реальній системі дуже дорого і (або) неможливо, часто може бути побудована модель, на якій необхідні експерименти можуть бути з відносною легкістю і порівняно недорого з реальними експериментами. При експериментуванні з моделлю складної системи ми часто можемо більше дізнатися про її внутрішні взаємодіючі фактори, ніж могли б дізнатися, експериментуючи з реальною системою; це стає можливим завдяки вимірюваній структурним елементам моделі, завдяки тому, що ми можемо контролювати її поведінку, легко змінювати її параметри тощо» [2]. Р. Шеннон давно відомий автор, проте його думки майже повторюють сучасні джерела, наприклад, Британніка [8].

Чому ж імітаційне моделювання? Р. Шеннон навів переконливі аргументи [2. с. 23-24] Дуже мало відомо про моделювання стратегії підприємств. Лише деякі джерела згадують даний метод [3, 7]. Та й ті є закордонними ресурсами з обмеженим доступом до інформації щодо моделювання стратегії. У фахівців зі стратегічного управління виникнуть питання щодо достовірності моделювання стратегії та можливості використання результатів моделювання на практиці, а саме: Як саме моделювати стратегію та кроки підприємств? Наскільки достовірним буде це моделювання? Що можна і що не можна врахувати під час моделювання стратегії?

Імітаційні моделі є динамічними, детерміністичними з використанням стохастички;

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

дискретними, за умов, що події відбуваються досить часто, можна вважати їх безперервними. Характеристики можна налаштовувати і отримувати різні результати при різних варіантах дії, що дасть ймовірний прогноз вирішення проблеми. На нашу думку, це єдино правильний підхід, тим паче, що у коротких даних щодо моделювання стратегії він також використовується [3].

Питання достовірності моделювання виникали завжди. Достовірність моделювання стратегії досить умовна. Але навіть такий підхід дасть менеджерам можливості передбачати наслідки управлінських рішень.

Висновок. Імітаційне моделювання стратегії є важливим напрямом дослідження і способу розробки стратегії підприємства, який значно полегшить процес прийняття обґрунтованих рішень щодо стратегії розвитку підприємств.

Література:

1. Ансофф И. Стратегическое управление.- М.: Экономика, 1989. -519с
2. Р. Шеннон. Имитационное моделирование систем – искусство и наука Перев с англ. Издательство Мир . Москва 1978-0.418с
3. www.slideshare.net/. Behrouz A. Aslani Business Strategy and Computer Simulation Model Technology and Operations Management ..
Alfresco : Implementing Business Rules
4. Аристов С.А. Имитационное моделирование экономических процессов. Учебное пособие . Екатеринбург. Изд-во УГЭУ. 2010, -255с
5. Компьютерная имитация экономических процессов Учебник под ред А.А. Емельянова. Г. Маркет.-ДС.2010.-464с.
- 6.. Томпсон А., Питереф М., Гембл Д., Стрикленд А. Стратегический менеджмент: – создание конкурентного преимущества . Санкт-Петербург. ООО «Диалектика», 2019 -800с
7. <https://www.britannica.com/technology/computer-simulation>

Чумаченко О.С. - к.т.н., доцент;

Проценко Н.О. - здобувач вищої освіти
другого(магістерського) рівня,

Ткаченко З. - здобувач вищої освіти
другого(магістерського) рівня

*Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький*

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ КРИЗИ

Послуги займають особливе місце серед благ, необхідних людині. Ринок послуг займає значне місце в економіці держав світу. В економічно розвинених країнах від початку 70х років ХХ століття сфера послуг почала приносити у ВВП приблизно стільки ж, скільки промисловий і аграрний сектори економіки разом. Так, частка послуг у ВВП розвинутих країн становить зараз близько 70 %, а для країн, що розвиваються, – 55 %. У сфері послуг цих країн зайнято понад 60 % працюючих.

Бізнес і підприємництво у сфері послуг, що є ринковими і стосуються матеріального виробництва (транспорт, зв'язок, побутове обслуговування), відображають поточний стан країни і суспільства, оскільки саме підприємці завжди рухали суспільство вперед, особисто відповідали за свій бізнес і колектив, прийняття рішень в умовах невизначеності. Ця діяльність практична і реальна, здійснюється для людей, завжди близька до людей через постійну взаємодію з клієнтами.

Зміни та кризи в різних галузях спостерігаються і в період відносної стабільності економіки, тим більше в часи глобальних світових потрясінь. При цьому певні напрями можуть абсолютно спокійно переживати значні кризи і навіть мати в них вигоду. Саме в кризові часи формуються нові напрями в бізнесі: при закритті одних підприємств, відкриваються інші [2].

Оскільки змінюється активність споживача, то в цей час для бізнесу важливо шукати нові форми виробництва і продажу товарів. Подібно до того, як організм бореться з хворобою, виробляючи імунітет, так і бізнес, борючись з кризою, міцніє і знаходить нові можливості: щоб задовольнити попит народжуються нові бізнеси, йде перебудова під нові реалії ринку, викликана загальним економічним занепадом і

необхідністю адаптуватись до ситуації в країні.

В такі часи перебудови у бізнесу є дві основні реакції. Перша – призупинення діяльності. Таку можливість мають компанії зі значними резервами, використовуючи які, можна пережити зниження активності. При цьому потрібно мати розуміння моменту, коли для бізнесу існує загроза знищення. Нарощування активності в бізнесі – другий тип реакції. Щоб уникнути загрози банкрутства потрібно різко підвищити ефективність роботи. Саме в цей час бізнес може зазнати тих змін, які зроблять його надійнішим і вигіднішим.

При збільшенні обсягу виконуваних робіт необхідно зберігати належну якість товарів і послуг. Знизити ціну товару у такий час, перш за все, за рахунок зменшення націнки. Збереження прибутку за цих умов можливе за рахунок збільшення обсягу продажу. Даний етап – серйозне випробування стійкості компанії. Це може допомогти вдосконалити роботу колективу і підприємства, вивести організацію на рівень нових можливостей і створити фундамент для подальшого розвитку.

Нарощування і збільшення оборотів та обсягу виробництва в кризу – шлях, який є нелогічним. Але по закінченні кризи, таку компанію чекає значний розвиток. Без припинення роботи не буде втрачено час, гроші, клієнтів, команду. Таке випробування ще й зміцнить організацію і підвищить її позицію на ринку. Для підприємців це час значної психічної, матеріальної та фінансової напруги.

Завдяки вдалому досвіду деяких з бізнесменів знайдено принцип виживання бізнесу в період кризи. *Ефективність роботи організації повинна змінитися обернено пропорційно до спаду ділової активності галузі.* Це вимагає великих зусиль: потрібно скоротити витрати, зрозуміти нову ринкову ціну, збільшити активність співробітників, вивести рівень обслуговування на нову висоту, провести зачистку колективу і залишити лише ефективних працівників, ввести оцінку пріоритетності роботи із замовниками, підняти особисту ефективність, виконувати замовлення швидше і якісніше. З появою нових напрямків бізнесу гостро постає питання як виявити лідерів у колективі. Найважливіші якості лідера – відповідальність, самодисципліна (пунктуальність,

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

зовнішній вигляд, манера не відкладати справи потім), можливість взяти під контроль, самостійно планувати своє життя, вміння ставити собі завдання, чітко розуміти та докладно розписувати хід виконання поставленого завдання, організувати людей навколо і проконтролювати процес, достатня компетенція. Лідерів не потрібно запалювати та мотивувати – вони самі виявляють ініціативу, постійно креативні: знаходження рішень завжди вимагає винахідливості і завбачливості.

У перших все набагато простіше, адже їхній товар, як правило, відносно дешевий у виробництві та розробці. У такій компанії можна спочатку вигадати новий продукт, а потім спробувати запропонувати його клієнтам, виробляючи малими партіями. Або взагалі в одиничному екземплярі, але це вже залежить від вашої діяльності.

Вивести бізнес на новий рівень може експеримент із розширенням асортименту. Перевірка наскільки охоче люди купуватимуть новий товар та опитування людей, який продукт вони хотіли б купити у майбутньому (створення банку ідей). Завжди можна внести товар до каталогу, навіть якщо він не виготовлений. Якщо на нього надходитимуть періодичні заявки – його можна виготовити в міру надходження замовлень.

Важливо зменшити витрати, оскільки саме ними визначається собівартість, яка безпосередньо впливає на ціноутворення продукції. При заощадженні на виробництві, доцільно знизити вартість товару, зберігаючи прийнятний прибуток. В деяких частинах ринку навіть невелика різниця в ціні може визначити лідера ринку.

При цьому продукція стає більш конкурентоздатна, а підприємство може збільшити обороти, якщо при зниженні собівартості збережена гідна якість товару. При зниженні собівартості, можна залишити ціну на товар незмінною. Це особливо вигідно, якщо збут продукції і так відбувається швидко, і вона не залежується на складах.

На виробництві є дві основні статті витрат: постійні і змінні [3]. До перших відносяться: орендна плата, зарплати співробітників, витрати на канцелярські товари, послуги зв'язку і так далі. Ці витрати не залежать від обсягу виробництва. Інші ж навпаки – залежать від кількості виготовленого товару. Це витрати на сировину, змінна

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

частина зарплати робочих, вантажоперевезення і інше. Стосовно постійних витрат, то потрібно шукати різні акції, враховуючи, що постачальники не завжди зацікавлені в тому, щоб повідомляти про них своїх постійних покупців. При виході підприємства на достатні обсяги виробництва варто вийти на закупівлі сировини у виробника, оскільки виробники працюють по найбільш вигідних цінах. Зменшення витрат – це постійний процес, за яким повинні стежити відповідальні співробітники із заохоченням одноразовими преміями за знаходження вигідних варіантів.

Інші варіанти зниження витрат: покупка великими партіями зі знижками за значні обсяги товару. При масштабуванні виробництва, змінюється сам цикл виробництва і може бути застосована ідея конвеєра, коли кожна людина відповідальна за одне конкретне завдання. Відповідно, при збільшенні продуктивності, зменшується ціна праці і знижується собівартість продукції. Більша кількість фінансових коштів дозволяє вносити до виробництва інновації. І це стосується, як сучаснішого устаткування, так і впровадження та розробки нових технологій. Ініціатива може походити від самих співробітників, якщо вони будуть мотивовані.

Будь-які інноваційні методи виробництва орієнтовані на здешевлення виробництва, удосконалення продукту або розробку принципово нового товару. Часто при оренді приміщення залишається значна невживана площа. І вирішенням даної ситуації буде розширення свого виробництва, щоб найефективніше використовувати орендоване приміщення. Коли це не можливо в найближчій перспективі, або залишається площа, яка абсолютно не підходить під вимоги даного виробництва, багато підприємців знаходять суборендарів, які могли б зацікавитися цією площею. Така співпраця може значно зменшити орендну плату і, як наслідок, собівартість продукції. Отже, зниження собівартості є одним зі шляхів формування конкурентних переваг та успішного розвитку підприємства в період економічних криз.

Література:

1. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. / Р. Л. Лупак, Т. Г. Васильців. – Львів: Видавництво ЛКА, 2016. – 484 с.

2. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навч. посіб. / Василенко В. А. – К: ЦУЛ, 2002. – 420 с.

3. Економіка малого підприємства: навчальний посібник / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; за ред. д-ра екон. наук Т.Г. Васильціва. К.: Знання, 2013. 446 с.

*Шумаков В.О. - здобувач вищої освіти ступеня
доктора філософії другого (освітньо-наукового) рівня
Науковий керівник: Танклевська Н.С. д.е.н. професор
Херсонський державний аграрно-економічний університет м. Херсон*

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ У ВОЄННИЙ ЧАС

Залучення інвестицій в Україну у воєнний час є дуже складним, особливо без проведення термінових реформ, зокрема судової. Великі ризики, корупція на всіх ланках влади, низький рівень правового захисту інвестицій, погана регуляторна політика та низька репутація

Водночас, вже зараз уряд України має розробити покроковий план, щодо залучення іноземних інвестицій в Україну та вживати необхідні кроки для його успішного втілення.

Незважаючи на вищезгадані негативні фактори, які впливають на небажання інвестувати в Україну в цілому, іноземців цікавить можливість інвестування в наступні галузі:

1. Нерухомість.

- Інвестиції у житлову нерухомість, зокрема у ділянки є привабливим для іноземного капіталу.

- Інвестиції у сільськогосподарської об'єкти.

2. Логістика. Одна з найчутливіших сфер, яка потребує постійного відновлення та покращення. Зокрема класична транспортна логістика, складська та інноваційна сервісне забезпечення цікавить іноземного та українського інвестора.

3. Альтернативна енергетика. Дуже актуальне у стані війни, коли ворог знищує українську енергосистему.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

4. Фінтех та медтех.

5. Онлайн освіта.

6. Сільське господарство. Цікавить іноземного інвестора, з огляду на можливу продовольчу кризу. Україна, яке посідає 8 місце у світі з експорту пшениці та 1 місце у експорті соняшникової олії, має досить високу привабливість, особливо у сфері переробки та вирощування зернових.

На сьогоднішній день рекультивація необхідна 3 млн. га. сільськогосподарських земель в Україні, ціна відновлення зазначених земель складає \$1 млн.\га. Тобто Україні необхідно залучити \$1 трлн. для відновлення родючості своїх земель.

Окрім проведення необхідних реформ (які займуть тривалий час) Україні необхідно заохочувати українських та іноземних інвесторів використовувати інноваційні.

Окрема тема для залучення іноземних інвестицій навіть під час війни, необхідно створення вільної економічної зони в Україні, що надасть імпульсу у залученні інвестицій, створення робочих місць.

Україні необхідно перейняти досвід Ізраїлю, країна, яка у стані війни має ВВП у розмірі \$ 488 млрд, і є номер №1 з залучення інвестицій особливо у сфері інвестицій.

Література:

1. Куди інвестувати. URL: <https://finance.ua/saving/kudy-investuvaty-pid-chas-vijny>
2. Досвід Ізраїлю. Як побудувати нову державу. URL: <https://mind.ua/openmind/20249638-dosvid-izrayilyu-yak-pobuduvati-silnu-derzhavu-pid-chas-vijni>
3. Україна на ринку світового капіталу: які шанси на залучення інвестицій? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/09/28/678248/>
2. Шмигаль Д.А. *Економіка тижня*. URL: <https://www.facebook.com/dshmyhal/posts/421008839466325>
3. Національний Банк України. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції" URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector->

external#1

4. ООН, World Investment Report 2021 URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf

5. Данилишин Б.М. Прес-дайджест щодо ситуації в економіці та на фінансових ринках URL:https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=4663481610401272&id=100002184378189

*Щербань С.А. – здобувач освіти
третього рівня (доктор філософії)
Науковий керівник: **Барабаш Л.В.** – к.е.н., доцент
Уманський національний університет садівництва, м. Умань*

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Податкова система є невід’ємним атрибутом сучасного світу. Кожна держава має власну податкову систему, визначаючи її особливості й умови функціонування. Сучасна податкова система має відповідати визначеним вимогам фіскальної, економічної і соціальної ефективності та забезпечувати достатній обсяг надходжень податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

В основі податкової системи знаходиться податок – одна з основних форм взаємодії між державою і населенням, яке проживає на її території і здійснює певну діяльність, пов’язану з одержанням благ. За допомогою податку держава частину останніх розподіляє між різними верствами населення з метою усунення нерівності, а також використовує кошти на виконання покладених на неї функцій, як-от соціального захисту, забезпечення територіальної цілісності тощо.

Незважаючи на те, що початок існування податків припадає на стародавні часи, коли вони ще мали форму обов’язкового жертвоприношення, ознаки системності стали властиві їм значно пізніше, лише у XVIII – XIX ст. А періодизація розвитку, на думку окремих вчених, пройшла три еволюційні етапи:

– стародавній світ і початок середніх віків: характеризується зародженням оподаткування, податки існують в нерозвиненій, примітивній, зародковій формі;

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

– XVI — XVIII століття: відбувається становлення оподаткування як системи, податки стають постійним джерелом державних доходів, вирізняються множинністю та химерністю;

– XIX — XX століття: податки стають основним джерелом доходів держави, відбувається їх укрупнення за категоріями платників і видом доходів, з яких вони стягуються, виникають більш зрілі та досконалі форми оподаткування [1].

Прогрес у розумінні податку як економічної категорії демонструють і класики фінансової науки. Зокрема, А. Сміт вважав, що податки – це «...справедлива ціна за сплату послуг державі, зумовлена потребами поступального розвитку суспільства», а Ф. Нітті стверджував, що це «...частина багатства, яку громадяни дають державі та місцевим органам для задоволення колективних потреб». Натомість фінансисти пізнього покоління, К. Макконел і С. Брю, вважають, що «...податки є примусовою сплатою уряду господарством або фірмою грошових коштів (чи передача послуг і товарів), в обмін на які господарства чи фірма безпосередньо не отримують товари чи послуги, при цьому така сплата не є штрафом, що накладений судом за незаконні дії»[2].

Формування податкової системи як економічного явища розпочалося з виокремлення функцій і принципів, властивих податкам. А відтак і визначення їх цільового спрямування.

Отож, базовими функціями податків є фіскальна та регулююча. Саме вони повною мірою відображають ціль функціонування податків: наповнення бюджетів за рахунок розвитку діяльності платників податків.

Щодо правил, що визначають особливості функціонування податків, то класичними вважаються принципи соціальної справедливості, рівності, прогресивності та точності. До сучасних відносяться принципи здатності створювати доходи, ефективності, вигоди, обґрунтованості, платоспроможності, адміністративної зручності. Звичайно, податки настільки багатогранне явище, що даний перелік можна доповнювати і надалі. Однак в Україні, на жаль, відсутні принципи оподаткування, що визначали б умовні межі й особливості функціонування податків. Натомість є лише

принципи податкового законодавства [3].

Розглядаючи податкову систему, більшість науковців дотримується позиції, висвітленої у Податковому кодексі, що це сукупність податків і податкових платежів, що носять обов'язковий для платника, який має об'єкти, що підлягають оподаткуванню, характер. Проте податкова система поєднує набагато широкий спектр процесуальних відносин, що поєднує законотворчі умови, провадження процесу адміністрування та сплати, а також виконання контрольних функцій.

Відтак підтримуємо думку, що податкова система є сукупністю визначених податків і податкових платежів, що реалізуються їхніми елементами на різних рівнях бюджетної системи за допомогою системи податкового адміністрування, методів податкового регулювання й інструментів податкової політики на підставі базових принципів оподаткування і з метою досягнення бажаного функціонального спрямування [4].

Наведене визнання ємко та лаконічно характеризує всі умови, що ставляться перед податковою системою, а також означає базові механізми її функціонування.

Література:

1. Бечко П.К., Захарчук О.А. Основи оподаткування: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] К.: Центр учбової літератури, 2009. 168 с.
2. Крупей Н.С. Економічна сутність податків та їх функції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер. : Економіка. 2012. Вип. 19. С. 36–40.
3. Податковий кодекс України: закон України від 02.12.2010 № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 22.11.2022)
4. Барабаш Л.В. Податкова система України: сучасні аспекти функціонування та перспективні напрями розвитку. *Стратегія сталого фінансово-економічного розвитку України*: монографія. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2022. С. 3–24.

Щербина Р.І., здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня, магістр
Спеціальність 051 «Економіка»

Науковий керівник – **Танклевська Н. С.**,
д.е.н., професор, завідувач кафедри Економіки на фінансів
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Уряд вчасно виплачує пенсії та пріоритетні соціальні видатки завдяки грантам від США та пільговим кредитам Світового банку. Це стримує зростання бідності, підтримує внутрішній попит і розвиває вітчизняну харчову промисловість.

При цьому на військові потреби Україна може витратити лише кошти своїх платників податків та внутрішні запозичення. Попит на військові облігації низький, тому решту покриває Нацбанк прямим їх викупом, через емісію грошей.

Видатки на оборону та безпеку в січні-вересні перевищили половину сукупних видатків держбюджету (40% на оборону і 16% на безпеку та суди). Саме тому від роботи підприємств і сплати податків залежить обороноздатність держави.

Ситуація з фінансуванням видатків залишиться складною і у 2023 році. За ухваленим державним бюджетом на 2023 рік, уряд планує запозичити близько 38 млрд дол лише для фінансування дефіциту. Ця сума не включає 17 млрд дол, які потрібні для відновлення інфраструктури.

Загалом економічні перспективи 2023 року будуть залежати від тривалості та інтенсивності воєнних дій і військової та фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів.

Металургія після початку великої війни потерпає через руйнування двох великих підприємств у Маріуполі, складної та дорогої логістики, а з жовтня – ще й через обмежене електропостачання. Відновиться галузь після розблокування портів, розширення можливостей "Укрзалізниці" та відновлення енергосистеми країни.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Будівництво страждає від падіння платоспроможного попиту та браку скла для вікон, яке раніше імпортували з Білорусі. Потрібно вивчати ринки інших країн та відкривати компанії у відповідних нішах. Приватний сектор уже це робить.

Темпи падіння реальної валової доданої вартості (ВДВ) у транспорті і торгівлі в жовтні суттєво не змінилися. Це стало наслідком порівняно стійких обсягів міжнародної торгівлі та відновлення постачання зерна через морські порти.

Також можна проаналізувати дані Держстату, НБУ та інших джерел. Про стан міжнародної торгівлі оперативно інформують Мінекономіки, Мінінфраструктури та Мінагрополітики, а далі офіційні дані дають Нацбанк та Держстат. Ці дані показують, що в останні місяці експорт агропродукції покращився завдяки "зерновій ініціативі". Ідеться передусім про експорт зерна та олії.

За даними Мінагрополітики, експорт основних видів сільськогосподарської продукції (пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник, соя, ріпак, соєва та соняшникова олії, шрот) у вересні та жовтні був близьким до довоєнних показників.[1]

Експорт металу різко впав у перші місяці війни і продовжував знижуватися останнім часом через падіння експортних цін та перебої з енергопостачанням.

Фізичні обсяги імпорту різко скоротилися через зниження внутрішнього попиту. Водночас у доларовому вираженні падіння імпорту не відбулося. Причина – різке зростання цін на енергоносії та інші імпортні товари. У серпні ціни на імпорт в середньому зросли на 42% порівняно з цим же періодом 2021 року.[2]

У жовтні інфляція цін на споживчі товари сягнула 26,6% в річному вираженні. Війна суттєво вплинула на різні сектори економіки через складнішу, довшу та дорожчу логістику. В опитуванні ІЕД серед найбільших перешкод для розвитку у вересні та жовтні підприємства назвали вищі ціни на сировину.

Стрімке подорожчання яєць на 81% порівняно з цим же періодом 2021 року також є наслідком війни. Підприємства не змогли вчасно закласти яйця в інкубатори, а потім мали платити більше за транспортування кормів, за самі корми та інвестувати кошти в безперебійне енергопостачання на птахофабриках.

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

Через це зросла роль опитування бізнесу для оцінки економічної ситуації. Одне з них понад 20 років проводить Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД). Раніше – щокварталу, а з квітня 2022 року – щомісяця.

Розуміння масштабів впливу війни на економіку потрібне для поточного планування та оцінки бюджетних показників. Це також підґрунтя для планування відновлення економіки та діалогу з міжнародними партнерами щодо допомоги.

За оцінкою ІЕД, реальний ВВП в жовтні 2022 року скоротився на 37,4% до жовтня 2021 року. Рівень падіння майже не змінився порівняно з вереснем, але погіршився порівняно із серпнем через динаміку збирання врожаю. У вересні аграрії зібрали суттєво менший урожай, ніж у 2021 році, передусім через негоду.

Іншою причиною була нестача ліквідності, тобто компаніям бракувало коштів. Збирання кукурудзи відкладали, імовірно, через брак потужностей для зберігання.

Водночас, за даними Мінагрополітики, у жовтні ситуація покращилася. Однак через обстріли російськими терористами енергетичної інфраструктури більші проблеми мали підприємства переробної промисловості. Там падіння реальної валової доданої вартості, за оцінкою, поглибилося із 45% до майже 50%.

Література:

1. M. Chang. Journal of International Economics. 2020. С.122
2. Pavlov, Kostiantyn, Pavlova, Olena et al. Advances in Intelligent Systems and Computing. 2020 [https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-51981-0_38]

Юрченко А. Ю., здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня,
спеціальність 051 «Економіка»

Науковий керівник – **Танклевська Н. С.**,
д.е.н., професор, завідувач кафедри Економіки на фінансів
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Кропивницький, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Стан сучасних медіа є все більш напруженим, але водночас про це свідчить

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

тенденція до зростання великої кількості соціальних інститутів, формальних об'єднань та неформальних груп у різних сферах діяльності.

Інформаційні технології вже стають найважливішим чинником радикальних змін у глобальній економіці міжгрупові та міжкультурні відносини. Однією з головних змін у системі загальної середньої школи та професійно-технічної освіти в багатьох країнах світу сьогодні є підключення до Інтернету. Цей процес призводить до збільшення початкових можливостей малозабезпечених верств суспільства, появи свободи вибору професійної діяльності, досягнення більш високої якості життя та вдосконалення активної соціальної діяльності. З іншого боку, за останні десятиліття глобальний інформаційний простір став основним джерелом відверто деструктивної інформації, що призводить до формування груп і негативних гендерних стосунків [1].

Аналізуючи глобальні інформаційні загрози, важливо відзначити не тільки стрімке зростання кількості підключених до Інтернету користувачів серед молодого покоління, а й перспективи широкомасштабного маніпулювання реакціями та ставленням споживачів за допомогою технологій медіамаркетингу, що швидко розвиваються. Як відомо, управління аудиторією шляхом вмілої подачі недостовірної або спотвореної інформації є однією з форм управління обізнаністю населення.

Наразі існує низка об'єктивних і суб'єктивних факторів, які загрожують і загрожують інтеграції глобального медіа-простору та навчального середовища:

- спеціально створені навчальні портали, рівень безпеки сайтів;
- рівень ефективності «спеціалізованого програмного забезпечення», встановленого в школах;
- суб'єктивний попит на структуровані знання з Інтернету у свідомості студентів.

Формування соціальної мобільності та пріоритетних кар'єрних цінностей не повинно призводити до нехтування духовними потребами аудиторії, потребою у створенні цілісної моделі світу, що поєднує їх духовний і фізичний виміри. Етнічно-культурна ідентифікація та духовний розвиток студентів, на жаль, не забезпечується їх

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

доступом до Інтернету. Тому в умовах глобалізації медіапростору актуальним є розробка освітніх програм, які цілеспрямовано поєднують такі завдання, як збереження самобутньої культурної спадщини різних народів та свідоме освоєння інформаційних технологій, що стрімко розвиваються.

Слід зазначити, що поверхневий підхід до розуміння комп'ютерної грамотності небезпечний і шкідливий як для самої системи освіти, так і для держави в цілому. Зростаючий обсяг інформації вимагає від споживача певного підходу, який характеризується критичністю у виборі змісту та інтенсивності інформаційних потоків, наявністю навичок ефективного пошуку та обробки інформації, структурованістю та точністю необхідної інформації. Підлітки більш схильні до негативного впливу ЗМІ, оскільки мають низький рівень культури споживання інформації та не до кінця сформовані уявлення про норму поведінки.

Структура інформації, яку споживає підліток, спрямованість цієї інформації має формувати його уявлення про норми поведінки, далекі від соціально прийнятих моделей. Оскільки управління медіаспоживанням підлітків є складним процесом, необхідно сформувати культуру медіаспоживання, яка мінімізує негативний вплив високого рівня Інтернету та телебачення на читача. Сучасний медіапростір – це складне, самоорганізоване середовище з власний контент, інформація якого дозволяє чіткіше зрозуміти, які інструменти та механізми необхідні для формування культури медіаспоживання.

Багато експертів сходяться на думці, що інформаційний простір змінюється та розширюється настільки динамічно, що регулятивна діяльність всередині законодавчих інституцій та професійних спільнот сучасного світу хронічно відстає у своєму розвитку від цього процесу. Оскільки немає державних, міжвідомчих перешкод для глобального розвитку медіа-простору, потрібно ще багато часу, щоб виробити режим швидкої розробки, узгодження та впровадження цих законів у щоденну практику.

Сучасні навчальні заклади, які створюють власні ресурси та сайти, все більше стають «вузлами» для створення, зберігання та розповсюдження інформації, а студенти

беруть активну участь у розвитку інформаційних технологій. Однак багато педагогів, які відстоюють своє розуміння «класичної моделі» освіти, дуже насторожено сприймають такі зміни. На їхню думку, швидкі та радикальні зміни, викликані інформаційними технологіями, порушують нормальне освітнє середовище.

Враховуючи сучасну культуру споживання інформації в педагогічному співтоваристві, студенти сприймають своїх викладачів як компетентних «штурманів» в інформаційному океані та отримують від них розумні та незрозумілі інструкції, як безпечно займати медіапростір [2].

Література:

1. Олімов Л.Я. «Психодіагностика». *Навчальний посібник*. Т. «Турон замінь зійо». 2019.
2. Рахронов Д.А. Соціальний сервіс. *Методичний посібник*. вид-во С.СамДУ.2017 р.164 с.

*Юрченко А. Ю., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня*

*Бойко Л. О., к.с.-г.н., доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Кропивницький*

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Широкомасштабна загарбницька війна російської федерації проти України спричиняє серйозні перебої з підключенням до Інтернету, що впливає на стійкість та подальший розвиток цифрової економіки.

Дослідження показують, що з початку війни якість передачі даних знизилася у середньому на 13% по мережах фіксованого інтернету і на 26% по мобільних мережах (травень 2022 р.). Крім того, 12,2% населених пунктів не мають доступу до мобільного зв'язку і 3,1% мають частковий доступ. Пошкоджено станції операторів мобільного зв'язку в країні, майже 11% неактивні - і ця частка стрімко зростає. Доступ до стабільної, надійної високошвидкісної широкопугової мережі є ключовою рамковою умовою

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

відновлення та розвитку цифрової економіки України [1].

Україна досягла значного прогресу у зменшенні цифрового розриву, при цьому всі регіони збільшили доступ до Інтернету (у середньому на 289% за 2010-2019 рр.). Водночас прогрес був нерівномірним по територіях. Крім того, російська федерація активно намагається фрагментувати український цифровий простір шляхом підключення абонентів на окупованих територіях до російських мереж. Це ізолює ці групи населення від доступу до фактичної інформації про війну та забезпечує розповсюдження російської пропаганди. Зусилля України у цій сфері, включаючи використання подарованих Starlink, є прогресивним кроком до забезпечення доступу до Інтернету та вільного потоку інформації.

В Україні діє надійна система надання адміністративних послуг, використовуються передові електронні інструменти, але війна ставить важливі виклики. Мережа Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) по всій країні залишалася значною мірою функціональною у поєднанні з роботою додатка «Дії». Вони базуються на добре розробленому каталозі послуг, який дозволяє підтримувати високий рівень обслуговування. Однак, на сьогодні існують серйозні проблеми: значні спроби знищити адміністративні дані російськими хакерами; зниження пропускнуєї спроможності надавачів послуг через відсутність працівників; труднощі з доступом до цифрових послуг з-за кордону при переміщенні осіб через кордони.

Цифрова економіка України до війни швидко зростала і Міністерство цифрової трансформації та українська ІТ-спільнота прискорили свої зусилля з початку війни. У 2021 р. український ІТ-експорт зріс на 36% (до 6,8 млрд доларів США), що становив 10% від загального експорту країни. Тим часом кількість українців, зайнятих в ІТ-індустрії, зростає з 200 000 до 250 000 серед стартапів. У 1 кварталі 2022 р. сектор ІТ забезпечив експортну виручку в розмірі \$2 млрд (+28% порівняно з попереднім роком).

Війна підштовхнула уряд до пошуку членства в Європейському Союзі і доступу до Єдиного цифрового ринку ЄС (DSM), включаючи узгодження з міжнародними правилами та стандартами. Рух до інтеграції в DSM означає поступове узгодження з

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

міжнародними нормами та стандартами щодо цифрових практик, що може принести важливі переваги з точки зору зменшення транскордонних бар'єрів для цифрової торгівлі та прискорення цифрової економіки України [2].

Доступ до надійних державних послуг залишається принципово важливим під час війни, український уряд неупинно продовжує свої зусилля з їх надання, розширення та оцифрування. Руйнування фізичної інфраструктури та переміщення громадян ускладнює доступ до особистих послуг через існуючу мережу Центрив надання адміністративних послуг. У цьому контексті флагманська ініціатива уряду цифрової «Дії» з її додатком та онлайн-платформою, яка була запущена у лютому 2020 р., виявилася важливою для реагування на потреби громадян та бізнесу, які мають справу з наслідками війни. Існує потреба в портативних і сумісних на міжнародному рівні рішеннях для цифрової ідентифікації, щоб люди могли довести, що вони є тими, ким себе називають, незважаючи на втрату критичної документації при переміщенні через кордони.

Щоб протистояти кризі, Національна рада з відновлення України від наслідків війни працює над розробкою плану дій щодо цифровізації з акцентом на інфраструктуру, державні послуги та цифрову економіку [3,4]. З точки зору негайних заходів, поки триває війна, Україні необхідно зосередитися на спробах забезпечити підключення бізнесу та громадян до Інтернету, а також на модернізації своїх комунікацій та інфраструктури державних послуг. Найактуальнішою дією (до кінця 2022 р.) є забезпечення підключення громадян, фірм та державних установ до Інтернету. У середньостроковій перспективі (2023-2025 рр.) можуть бути введені численні заходи для забезпечення доступу фірм цифрової економіки до фінансування. У довгостроковій перспективі (2026-2032) Україна може зосередитися на побудові надійної інфраструктури даних для вимірювання цифрової економіки.

Література:

1. Інформаційна панель цифрового розвитку МСЕ. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Dashboards/Pages/Digital-Development.aspx>

2. Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-ukraines-application-membership-european-union_en

3. Кирилов, Ю. Є., Грановська, В. Г., Крикунова, В. М., Жосан, Г. В., & Бойко, В. О. (2020). Цифрова економіка. Криптовалюти.

4. Бойко, В. О., Осадчий, А. А., & Бойко, Л. О. (2021). Соціальні мережі – перспективний напрям просування бізнесу у підприємницькій діяльності. *Вісник Херсонського національного технічного університету*, (2 (77)), 178-185.

*Яковенко Р.В. - к.е.н., доцент
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті,
м. Кропивницький*

ПУТІНІЗМ ЯК СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ РФ ТА ПЕРЕДУМОВА ЇЇ КРАХУ

Наведемо характеристику путінізму, як формі організації суспільних відносин у межах однієї держави та принципів організації відносин із зовнішнім світом, що була остаточно сформована протягом останніх років. До її визначальних ознак належать такі.

1. Побудова двокласового, а фактично трикласового тоталітарного суспільства. На її чолі розташований абсолютний авторитет, особа з необмеженою владою та «особливою місією», яка має небачені в світовій історії повноваження та «божественне походження», і має утримувати владу довічно (перший рівень). На другому рівні зосереджена каста «недоторканих» – осіб, що мають абсолютні та необмежені можливості майже в усьому, які є непідконтрольними ані національному, ані світовому (як вони вважали донедавна) праву, мають неоголошене право та можливість системного збагачення за рахунок природних ресурсів, решти населення та бюджетів усіх рівнів. До них належать: особисті родичі та друзі пуйла, представники силових структур, власники фінансово-промислових груп, деякі діячі кацапської культури та засобів зомбування населення. На третьому рівні розташоване звичайне населення, де-факто позбавлене будь-яких прав та економічних можливостей, яке утримується в ярмі

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

за рахунок системного «промивання мізків» через державні або олігархічні засоби масової інформації та пошук зовнішнього ворога. Здебільшого система підпорядкування формується на основі царсько-рабської ментальності більшості населення, розуміння «непогрішності» верховного керівництва, пошуку «сильної» руки [1, с. 58].

2. Політична система формується на жорсткій, тотальній ідеології, що діє на основі вибірки певних історичних фактів та спотворенні решти інших подій, у яких вона брала участь. Державні архіви мордору до цього часу є закритими, оскільки являють собою перелік внутрішніх та зовнішніх злочинів системи державного управління. Чесні та прозорі вибори за такої системи є неможливими в принципі, що підтверджує монополізація влади та її утримання протягом настільки суттєвого періоду часу.

3. Незважаючи на законодавче відокремлення держави від релігії, церква представлена в усіх сферах життєдіяльності. Московський патріархат потужно представлений не лише на території сучасного кацапстану, а й на території багатьох країн колишнього СРСР, і фактично є однією з так званих секретних спеціальних служб, що обслуговують існуючий режим і сприяють захопленню територій цих країн. Морок релігійного поклоніння спрямовується на втрату індивідуальності, підлеглість ідеям «руського міра», самообмеження власних матеріальних потреб та отримання задоволення від злиднів. Так само московський патріархат освячує воєнні дії та благословляє російські війська на вбивства, що було неодноразово задокументовано.

4. Найбільшу частку «бюджетного пирога», який формується виключно за рахунок експорту вуглеводнів, отримують силові структури, найбільша доля яких припадає на спеціальні служби, головним завданням яких є збереження путінської влади всередині московії, недопущення бунтів та «параду суверенітетів» окремих суб'єктів федерації, ліквідація навіть самої можливості формування альтернативних думок щодо правильності напряму руху держави, масові арешти у разі мирних зібрань та одиночних пікетів.

5. Освіта, наука і прогрес для такого режиму є вкрай небезпечними, що обумовлюється недолугістю та слабким розумом як верховного керівника, так і його

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

найближчого оточення. Особа з високим рівнем інтелекту в принципі неспроможна просунутись кар'єрними сходами за таких умов. Саме тому освіта використовується переважно як ідеологічний інструмент формування нової біомаси, що готова віддати своє життя за шизофренічні та параноїдальні фантазії свого мікрофюрера. Наука в московії є виключно бутафорським поняттям, яке не має ніякого реального вмісту і використовується виключно для перерозподілу бюджетних коштів та застосування пропагандистських гасел, а прогрес – це загалом незрозуміла категорія для більшості населення цієї країни, оскільки в системі ідеології майбутнє країни відсутнє, там є лише минуле і його збочені проєкції на майбутнє.

Відсутність елементарних загальних знань дозволяє переконувати безграмотне населення у певних категоріях та настановах вождя, які, за своєю природою, є антинауковими, абсурдними та нелогічними.

6. Відносини з зовнішнім світом базуються виключно на позиціях зверхності, погроз та системному невиконанні міждержавних та міжурядових угод. У першу чергу, слід зазначити, що жодна угода з Україною, які уклала мордорія з 2004 року, не були виконані нею у повному обсязі. Участь у міжнародних організаціях, таких зокрема як Рада безпеки ООН чи Рада Європи використовується для заперечення, прикриття або виправдовування своїх зовнішніх агресій, що реалізується у формі системної брехні.

Росія має тривалий досвід формування «гарячих точок» на території колишнього СРСР, які згодом перетворюються на «зони відчуження». Цього вона досягає як у формі прямої військової агресії, як це відбувалось на території Чечні та Грузії, так і в умовах ведення гібридної війни – Придністров'я, Карабах, Україна в 2014 році [1, с. 59].

Сучасна росія в системі міжнародних відносин виступає виключно як агресор, хам, рекетир та глибокий і системний брехун.

Література:

1. Яковенко Р. В. Система управління економікою російської федерації як визначальний фактор поразки у військовій агресії проти цивілізованого

**II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

світу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 18. С. 56–61. DOI: 10.32702/2306-6814.2022.18.56.

*II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
«СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»*

Збірник тез

II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції

СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ
СТРУКТУР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

29 листопада 2022 року

За редакцією д.е.н., проф.. Танклевської Н.С.

Технічний редактор – к.е.н. Кононенко Л.В.

Умовн.друк.арк 6.27

Херсонський державний аграрно-економічний університет
2022 р.

